

Xalq qəzeti

Xalqın qəzeti!

№ 101 (30505) 16 may 2024-cü il, cümə axşamı

Gündəlik ictimai-siyasi qəzeti

1919-cu ildən çıxır Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti xalqqazeti.az

Tolerantlıq və multikultural dəyərlər Azərbaycanda birgəyaşayış normasıdır

“Transformativ diaqoq: sürətlə dəyişən dünyada sülh naminə alyansların qurulması” mövzusunda Qlobal Diaqoq Forumunun iştirakçılara

Hörmətli Forum iştirakçıları!

Sizi Kral Abdullah bin Əbdüləziz Beynəlxalq Dinlərarası və Mədəniyyətlərə Diaqoq Mərkəzinin (KAICIİD) Lissabon şəhərində təşkil etdiyi Qlobal Diaqoq Forumunun öz işinə başlaması münasibətilə salamlamaqdan məmnunluq duyuram.

Qloballaşan və sürətlə transformasiya olunan müasir dünyada son dərəcə mürəkkəb ictimai-siyasi proseslər baş verir, etnik-dini zəmində münaqişələr və qütbləşmələr, irqi ayrı-seçkilik, dini ekstremizm, ksenofobiya kimi təhlükəli təzahürlər müşahidə edilir. Beynəlxalq təhlükəsizliyi və bəşəriyyətin əmin-amanlığını təhdid edən belə hallara qarşı mübarizədə dünya dinlərinin sülh və həmrəylik çağırışlarına, sivilizasiyalararası diaqoqa, dünyəvi və dini ittifaqların birgə səylərinə ciddi ehtiyac vardır.

Müxtəlif din və inanc mənsublarını, dini liderləri, vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrini və siyasətçiləri bir araya gətirən, insanlar arasında ədalət, sülhü, sosial-mənəvi vəhdəti təşviq edən KAICIİD tərəfindən böhranlı vəziyyətlərdə sülh quruculuğu, inklüziv cəmiyyət və ətraf mühitlə bağlı aktual problemlərin müzakirəyə çıxarılmasını tədqiq edən hesab edirik.

Fərqli sivilizasiyaların qovşağında yerləşən Azərbaycanda heç vaxt etnik-dini zəmində ayrı-seçkilik və qarşıdurma baş verməmiş, tarixən qarşılıqlı etimada və hörmətə əsaslanan mübarəqə milli-mədəni və dini münasibətlər mövcud olmuşdur. Tolerantlıq və multikultural dəyərlər Azərbaycan cəmiyyətinin demokratik birgəyaşayış normasıdır. Bakıda keçirilən ənənəvi Ümumdünya Mədəniyyətlərə Diaqoq Forumu, Beynəlxalq Humanitar Forum, Dünya Dini Liderlərinin Sammiti kimi nüfuzlu tədbirlər mədəniyyətlərə münasibətlərin inkişafında mühüm rol oynayır. Biz inanırıq ki, etnik-mədəni müxtəliflik ayrı-ayrı xətt deyil, əksinə, xalqlar

arasında ahəngdar inkişafa xidmət edən unikal sərvətdir.

Bu ilin noyabrında Azərbaycanda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çərçivəsində nəzərdə tutulmuş dünya dini liderlərinin zirvə görüşü, əminəm ki, qlobal iqlim dəyişmələri problemlərinin həllində siyasət və din xadimlərinin hamraylığının vacibliyini bir daha təsdiq edəcəkdir.

Hazırda planetimizin müxtəlif bölgələrində, fərqli coğrafiyalarda baş verən geostrateji ziddiyyətlər beynəlxalq təhlükəsizlik arxitekturasının dəyişməkdə olduğunu göstərir, ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərdə yeni yanaşmalar tələb edir. Müasir çağırışlar dinin cəmiyyət həyatında və beynəlxalq münasibətlərdə rolunun düzgün müəyyənləşdirilməsi, dindən siyasi məqsədlər üçün istifadəyə yol verilməməsi və sivilizasiyalararası əməkdaşlığın gücləndirilməsi zərurətini qarşıya qoyur.

Bu gün bəşəriyyətin üzvləşdiyi qlobal problemlərin vaxtında qarşısının alınması üçün hər kəs öz məsuliyyətini dərk etməli, dövlət rəhbərlərinin və dini liderlərin bütün səy və imkanları narahat dünyamızın firavan, sabit və dayanıqlı gələcəyi naminə səfərbər olunmalıdır.

İnanıram ki, KAICIİD-in yüksək səviyyəli Qlobal forumu konstruktiv müzakirələr ruhunda keçəcək, beynəlxalq sülhə və təhlükəsizliyə, müxtəlif tərəflər arasında qarşılıqlı anlaşmaya, sivilizasiyalararası və mədəniyyətlərə diaqoqa əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir.

Sizə ən xoş arzularımı veririr, forumun işinə uğurlar diləyirəm.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 may 2024-cü il

Azərbaycan Lissabonda Qlobal Diaqoq Forumunda

Mayın 15-də Portuqaliyanın Lissabon şəhərində Beynəlxalq Dinlərarası və Mədəniyyətlərə Diaqoq Mərkəzinin (KAICIİD) Qlobal Diaqoq Forumu öz işinə başlayıb.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsindən bildirilib ki, “Transformativ diaqoq: Sürətlə dəyişən dünyada sülh naminə alyansların qurulması” mövzusunda həsr edilmiş forumda KAICIİD-in Baş katibi Zuhair Alharthi tədbirin məqsədi barədə danışıb.

Avstriyanın sabiq Prezidenti Haynts Fişer və Fransanın keçmiş Prezidenti Fransua Ollandın forum iştirakçılıqlarına məktubları oxunub. Konstantinopol Ekumenik Patriarxi I Varfolomeyin, İtaliyanın keçmiş Baş naziri Matteo Renzinin, Lissabon şəhərinin meri Carlos Moedasın, Məkkə məscidinin imamı Saleh bin Abdullah əl-Humeydinin, Misirin Baş müftisi Şövqü Əllam İbrahim Abdel-Kərimin, Polşanın Baş rəhbəri Mixael Şudriçin, Portuqaliya parlamentinin sabiq sədri Augusto Santos Silvanın mürəzələri və çıxışları dinlənilməkdən sonra KAICIİD-in fəaliyyətindən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub.

Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədov Prezident İlham Əliyevin Qlobal Diaqoq Forumunun iştirakçılıqlarına ünvanlanmış məktubunu oxuyub.

(ardı 2-ci səhifədə)

Sərhəd komissiyalarının 9-cu görüşü barədə mətbuat açıqlaması

2024-cü il mayın 15-də Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sərhəddə Azərbaycan Respublikasının Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin müavini Mher Qriqoryanın sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyasının və Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın doqquzuncu görüşü keçirilib.

Görüşün gedişində komissiyalar onlar tərəfindən qəbul edilmiş 2024-cü il 19 aprel tarixli 8-ci görüşün Protokoluna uyğun olaraq görülmüş işləri müzakirə edib və Sovet İttifaqı çərçivəsində onun süqutu dövründə mövcud olmuş hüquqi cəhətdən əsaslandırılan respublikalararası sərhədə uyğunlaşdırılması məqsədilə bilavasitə Bağanis Ayrım (AR) – Bağanis (ER), Aşağı Əskipara (AR) – Voskepar (ER), Xeyrimli (AR) – Kirants (ER) və Qızılhacılı (AR) – Berkaber (ER) yaşayış məntəqələri arasında sərhəd xəttinin hissələrinin SSRİ SQ Baş Qərargahının 1979-cu ildə növbətçilik proseduru ilə 1976-cı il tarixli topoqrafik xəritəsinə uyğun olaraq yerdəki geodeziya ölçmələri əsasında koordinatların dəqiqləşdirilməsi nəzərə alınmaqla birgə tərtib olunmuş Protokol-təsvirini razılaşdırıblar.

Görüşün yekunu olaraq müvafiq protokol imzalanıb. Növbəti görüşün keçirilməsi tarixi və yeri işçi qaydada razılaşdırılacaq.

Atanesyanla Aleksanyanın fərqi – Ermənistanda yaşananlara baxışlar

Yaxud kilsə–hakimiyət ziddiyyəti və
Köçəryan–Sarkisyan cütünü üçün Bakı həbsxanası

Bir neçə gündür ki, İrəvanda postsovet məkanı tarixində ilk dəfə olaraq hökumət əleyhinə kilsənin rəhbərlik etdiyi “Müqəddəs mübarizə” adlı kütləvi aksiyaya keçirilir. Aksiyanın əsas tələbi Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyana qarşı impichmentdir. Bu məqsəddə ölkə boyu açıq vətəndaş itaətsizliyi aksiyaları ilə nail olmaq niyyəti güdülür. Etirazın lideri Tavuş arxiyepiskopu Baqrat Qalstanyan hələlik tərəfdarlarını sakit olmağa və uzun mübarizəyə hazırlaşmağa çağırır. Əlbəttə, proseslər heç də hər şeyin sakit yaşanmayacağıni söyləməyə əsas verir.

Ümumən, Ermənistanda yaşananlarla bağlı müxtəlif versiyalar var. Yazımızda onların ikisi üzərində dayanacağıq.

Fikirinə diqqət yetirəcəyimiz ilk şəxs İrəvan Dövlət Universitetinin Sosiologiya fakültəsinin kafedra müdiri, siyasi elmlər doktoru Artur Atanesyandır. Bəri başdan deyək ki, A. Atanesyanın söylədikləri Ermənistanda kilsə–hakimiyət ziddiyyətlərinin mövcudluğunu vurğulamağa hesablanıb. Yazıda mövqeyinə diqqət yetirəcəyimiz ikinci şəxs isə jurnalist Natali Aleksanyandır. Onun ölkəmizin “Globalinfo.az” saytına müsahibəsindəki bir sıra məqamları diqqətə çatdıracağıq. Onu da deyək ki, bu qeydlərimizdə Ermənistanda hazırda yaşananlara iki fərqli baxış ifadə olunur. Onlardan hansının daha ağılabatan olduğuna qərar verməyi isə dəyərli oxucularımızın ixtiyarına buraxırıq.

Beləliklə, İrəvan Dövlət Universitetinin kafedra müdiri A. Atanesyan Ermənistan apostol kilsəsi ilə siyasi hakimiyyətin qarşıdurması barədə söz açarkən bildirib ki, indiki halda bu iki qütb arasında yaşananlar münaqişə yox, birincinin ikinciyə cavabıdır. “Münaqişə, adətən, tərəflər arasında uyğun olmayan maraqlar səbəbindən yaranır. Kilsə həmişə dövlətin tərəfində, yanında olub. Bəzən dövlət olmayanda onun əvəzinə olub. İndi dövlət qərara gəlib ki, bizim kilsəyə heç bir mövzuda ehtiyacımız yoxdur. Düşünürəm ki, bu, həm də iki instansiyanın – ordunun və Ermənistan apostol kilsəsinin reytinginin həmişə hakimiyyətin reytingindən yüksəkliyi ilə bağlı idi”.

(ardı 4-cü səhifədə)

Gürcüstanda “nifaq alması”na çevrilən qanun

Səhifə → 6

Sülh yolunda anklav-eksklav “şlaqbaum”u

Səhifə → 6

Qərbin ikili standartlarının 2 nümunəsi: Gürcüstanda təhdid, Ermənistana rəğbət

Səhifə → 4

Sahibkarlar sahibsiz deyillər

Özal bölməyə dövlət dəstəyi mexanizmi yeniləşdirilir

Son illərdə həyata keçirilən məqsədyönlü və uğurlu islahatlar nəticəsində ölkəmizdə özəl sektor iqtisadiyyatın aparıcı qüvvəsinə çevrilib. Sahibkarlığa dövlət dəstəyinin daim diqqətdə saxlanması qeyri-neft sektorunda müasir texnologiyalara əsaslanan yeni istehsal və emal müəssisələrinin, infrastruktur sahələrin yaradılmasını, real sektora investisiya qoyuluşunun sürətlənməsini şərtləndirir.

Özal sektora dövlət maliyyə yardımı mexanizminin formalaşdırılması kiçik və orta sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə olan tələbatının ödənilməsinə gətirib çıxarıb. Bu, İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun vəsaiti hesabına güzəştli maliyyələşmə mexanizmlərinin tətbiqi ilə reallaşmış. Adıçəkilən fondun vəsaiti qeyri-neft sektorunun inkişafı, innovativ texnologiyaların tətbiqi və ixrac əməliyyatları üzrə investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilib.

(ardı 7-ci səhifədə)

İğdirdən Naxçıvana “mavi axın”

Səhifə → 7

Tibb Müəssisələrinin Akkreditasiyası və Keyfiyyətə Nəzarət Mərkəzinin yaradılması və fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyində "Tibb Müəssisələrinin Akkreditasiyası və Keyfiyyətə Nəzarət Mərkəzi" (bundan sonra – Mərkəz) publik hüquqi şəxs yaradılsın.

2. Müəyyən edilsin ki, Mərkəz "Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq tibb müəssisələrinin akkreditasiyası, tibbi xidmətlərin keyfiyyətinin və əlçatanlığının yüksəldilməsi üzrə tədbirlər görülməsi, habelə tibb müəssisələrində daxili keyfiyyət təminatı sistemlərinin qurulması və inkişafı ilə bağlı dəstək xidmətləri göstərilməsi sahələrində fəaliyyət göstərən publik hüquqi şəxsdir.

3. Mərkəzin təsisçisinin səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi aşağıdakılara həvalə edilsin:

3.1. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə:

3.1.1. Mərkəzin yenidən təşkili və ləğvi;

3.2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə:

3.2.1. Mərkəzin nizamnaməsinin təsdiq olunması və nizamnamə fondunun

miqdarının müəyyən edilməsi, onların dəyişdirilməsi;

3.2.2. Mərkəzin idarəetmə orqanlarının yaradılması;

3.3. Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinə:

3.3.1. bu Fərmanın 3.1-ci və 3.2-ci bəndlərində qeyd edilənlər istisna olunmaqla, "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 8.2-ci maddəsində publik hüquqi şəxsin təsisçisinin səlahiyyətlərinə aid edilmiş digər məsələlərin həlli.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

4.1. qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, tibb müəssisələrinin akkreditasiyası ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərini altı ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

4.2. iki ay müddətində:

4.2.1. Mərkəzin nizamnaməsinin təsdiq edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

4.2.2. "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestrində" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatına alındığı gündən Mərkəzin inzibati

bina ilə təmin olunması və maddi-texniki təminatı məsələlərinin həlli üçün zəruri tədbirlər görsün;

4.3. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

5. Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi:

5.1. Mərkəzin dövlət qeydiyyatına alınması üçün onun nizamnaməsi təsdiq edildikdən sonra 3 (üç) gün müddətində "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestrində" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada tədbirlər görsün;

5.2. Mərkəz dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra onun strukturunu, əməyin ödənişi fondunu, işçilərinin say həddini və əməkdaşlarının məbləğini (vəzifə maaşını, vəzifə maaşına əlavələri, mükafatları və digər ödənişləri) bir ay müddətində təsdiq etsin;

5.3. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görsün.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 may 2024-cü il

Prezident Administrasiyasının rəhbəri Samir Nuriyev Belarusun Baş nazirinin müavini İqor Petrişenko ilə görüşüb

Mayın 15-də Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məsələlərin mərkəzləşdirilməsi qaydada həlli ilə bağlı Əlaqələndirmə Qərargahının rəhbəri Samir Nuriyev ölkəmizdə səfərdə olan Belarus Respublikasının Baş nazirinin müavini İqor Petrişenko ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan ilə Belarus arasında münasibətlərin hazırkı vəziyyətdən məmnunluq ifadə olunub. Ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyan əlaqələrin formalaşmasında və inkişafında dövlətlərimizin başçılarınin səmimi dostluq münasibətlərinin mühüm rol oynadığı qeyd edilib.

Həmçinin bildirilib ki, son illər ərzində iki dövlət arasında əlaqələr bir çox istiqamətlərdə, o cümlədən, siyasi, iqtisadi və humanitar sahələrdə uğurlu inkişaf edir, beynəlxalq və regional təşkilatlar çərçivəsində səmərəli əməkdaşlıq həyata keçirilir.

Prezident Administrasiyasının rəhbəri "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"na uyğun olaraq görülen işlər nəticəsində artıq keçmiş məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına qayıtmağa başladıklarını və bu prosesin qarşısındakı müddətdə daha da sürətlənəcəyini vurğulayıb.

Görüşdə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə də iki ölkə arasında əməkdaşlıq üçün geniş imkanların olduğu qeyd edilərək, bu istiqamətdə fikir mübadiləsi aparılıb.

Samir Nuriyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə qısa müddət ərzində genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərinin aparıldığını bildirib. Pre-

Sonda Samir Nuriyev İqor Petrişenkoya "Qarabağ işğaldan əvvəl və sonra" kitabını hədiyyə edib.

XQ

Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko Azərbaycana dövlət səfərinə gəlib

Mayın 15-də Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko Azərbaycan Respublikasına dövlət səfərinə gəlib.

Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda alı qonağın şərəfinə fəxri qarovul

dəstəsi düzülüb. Belarus Respublikasının Preziden-

ti Aleksandr Lukaşenkou Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

AZƏRTAC

Prezident İlham Əliyev Slovakiyanın Baş nazirinə qarşı törədilmiş sui-qəsdə sərt şəkildə pisləyib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Slovakiya Respublikasının Baş naziri Robert Fitsoya qarşı sui-qəsd törədilməsini sərt şəkildə qınayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı bu barədə "X" sosial şəbəkəsindəki rəsmi səhifəsində paylaşım edib.

Paylaşımında deyilir: "Baş nazir Robert Fitsoya qarşı sui-qəsd cəhdi məni dərinləndirib. Mən bu hücumu qəti şəkildə pisləyirəm. Baş nazir Robert Fitsonun, onun ailəsinin və slovak xalqının yanındayıq. Ona tezliklə şəfa tapmasını arzulayıram".

Sinqapur Azərbaycanın COP29 liderliyini dəstəkləyir

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Sinqapur Respublikasına rəsmi səfəri çərçivəsində bu ölkənin Prezidenti Tarman Şanmuqaratnam ilə görüşüb. S.Qafarova Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin salamlarını Sinqapurun dövlət başçısına çatdırıb. Prezident Tarman Şanmuqaratnam minnətdarlığını bildirərək, onun da salamlarını Azərbaycanın dövlət başçısına çatdırmağı xahiş edib.

Sinqapur Prezidenti bu il ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30-cu ildönümünün tamam olduğunu xatırladaraq, Azərbaycanla Sinqapur arasında isti münasibətlərin mövcud olduğunu söyləyib. O, bir sıra sahələrdə uğurlu əməkdaşlıq təcrübəsinin olduğunu qeyd edib. Əldə olunan müsbət nəticələrin əlaqələri daha da inkişaf etdirmək üçün səyləri birləşdirməyə stimül verdiyini vurğulayıb.

Görüşdə siyasi təmasların, qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin ikitərəfli münasibətlərin inkişafında müstəsna rol qeyd edilib. Həmçinin iqtisadi əlaqələrin ölkələr arasında ikitərəfli münasibətlərin əsas komponentlərindən biri olduğu vurğulanıb, ticari-iqtisadi əlaqələrin hazırkı səviyyəsinin daha geniş əməkdaşlıq üçün yaxşı əsas yaratdığı bildirilib. S.Qafarova keçirdiyi görüşlər haqqında məlumat verib və aparılan müzakirələrin münasibətlərimizin inkişafına müsbət töhfələr verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Görüşdə parlamentlərarası əlaqələr çərçivəsində beynəlxalq parlament təşkilatlarında da əməkdaşlıq məsələləri nəzərdən keçirilib. Həm Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılan Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin, həm də ASEAN Parlamentlərarası Assambleyasının əməkdaşlıq baxımından yaxşı platformalar olduğu vurğulanıb. Bununla yanaşı, hazırda regionda mövcud olan vəziyyət, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqları barədə də məlumat verilib.

Bu ilin noyabrında Bakıda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası – COP29 haqqında da söhbət açılıb. Sinqapur Prezidenti ölkəsinin bu tədbirdə yüksək səviyyədə təmsil olunacağını bildirib.

***

Həmin gün Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova Sinqapur Respublikasının Davamlılıq və Ətraf Mühitə Naziri Qreys Fu ilə

görüşüb. Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafında mənəmlənliyi bildirilərək, iki ölkə arasında mövcud imkanların münasibətlərimizin daha da dərinləşməsinə şərait yaratdığı diqqətə çatdırılıb.

Bu ilin noyabrında Azərbaycanda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası – COP29 haqqında da geniş fikir mübadiləsi aparılıb. Spiker Bakının evsahibliyi ilə təşkil olunaçaq bu mühüm beynəlxalq tədbirə hazırlıqla bağlı görülən işlər barəsində məlumat verib. COP29-un ölkəmizdə keçirilməsi Azərbaycana göstərilən böyük etimad və hörmət əlaməti olduğu diqqətə çatdırılıb. Ölkəmiz bu mühüm tədbirə evsahibliyi etməklə bağlı böyük məsuliyyəti dərk edir və tədbirin ən yüksək səviyyədə təşkil olunması üçün bütün lazımi addımları atırlar.

Spiker, həmçinin Azərbaycanın yaşıl enerji istiqamətində gördüyü işlər, həyata keçirdiyi layihələr, Qarabağ və Şərqi Zəngazurda gedən yenidənqurma və bərpa işləri, "ağıllı şəhər", "ağıllı kənd" layihələrinin icrası, ölkəmizdə alternativ enerji mənbələrindən səmərəli və məqsədyönlü istifadə istiqamətində atılan addımlar barədə də məlumat verib.

Qreys Fu Azərbaycanın COP29 ilə bağlı çox yaxşı fəaliyyət göstərməsini yüksək qiymətləndirib. Nazir kiçik adlı dövlətlərinin iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizəsi, bu istiqamətdə görülən biləcək tədbirlər barədə fikirlərini bildirib. O qeyd edib ki, iqlim dəyişikliklərindən ən çox əziyyət çəkəcək regionlardan biri Cənubi-Şərqi Asiya regionudur. Ona görə də iqlim dəyişikliyi ilə bağlı problemlər Sinqapur hökumətinin diqqət mərkəzindədir. Nazir ölkəsinin dekarbonizasiya sahəsində ciddi iş apardığını bildirib.

Əliqismət BƏDƏLOV
XQ

Azərbaycan Lissabonda Qlobal Dialoq Forumunda

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Forumda KAICIID Direktorlar Şurasının üzvü, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri, Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə də çıxış edib. O, təəssüflə qeyd edib ki, beynəlxalq sabitliyə və təhlükəsizliyə əngəl törədən ideoloji və praktiki çağırışlar, o cümlədən, ksenofobiya, dini və etnik dözümsüzlük faktları, niyyət çağırışları qlobal miqyasda artmaqdadır. Şeyxülislamın sözlərinə görə, dünyanın xilası bəşəri mənafehlər naminə bir araya gəlməkdən və etimad mühitinin formalaşdırılmasından keçir. Dirlərəarası dialoq və əməkdaşlıq bu baxımdan əvəzolunmaz əhəmiyyət kəsb edir. Bütün mövcud problemlərin fəvqində duran sülhün bərqərar olunması, qorunması məramı ilə BMT Sivilizasiyalar Alyansı, G20

Dirlərəarası Forumu kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların strukturlarında, İqlim Dəyişikliklərinə dair qlobal təşəbbüs – COP tədbirləri çərçivəsində sülh naminə dini liderlərin iştirakı ilə real əməkdaşlıq müstəvisinin təşkili yönündə səylər təqdir olunmalıdır.

Şeyxülislam bildirib ki, Azərbaycanda multikulturalizm dövlət siyasəti olaraq həyata keçirilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mədəniyyətlər, dirlərəarası dialoq, əməkdaşlıq proseslərinə ali dəstək və himayə göstərir.

Qeyd edək ki, KAICIID dünyanın bütün əsas dirlərinin nümayəndələri tərəfindən idarə olunan yeganə hökumətlərəarası təşkilatdır. Təşkilatın missiyası müxtəlif dirlərə və mədəniyyətlərə malik insanlar arasında sülh, tolerantlıq və anlaşmanı təşviq etməkdir.

XQ

Azad edilmiş ərazilərdə yanğın təhlükəsizliyi

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında meşə, yaşıllıq və əkin sahələrində baş verə biləcək yanğınlara qarşı qabaqlayıcı tədbirlərin səmərəliliyinin artırılması, bu sahədə birgə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi məqsədilə Ağdam şəhərində regional müşavirə keçirilib.

Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümayəndəliklərinin, Ekologiya və Təbii Sərvətlər, Fövqəladə Hallar, Kənd Təsərrüfatı və İqtisadiyyat nazirliklərinin, eləcə də digər aidiyyəti qurumların əməkdaşlarının, habelə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında fəaliyyət göstərən podratçı və subpodratçı təşkilatların, tikinti şirkətlərinin, fermerlərin və digər sahibkarların iştirakı ilə keçirilən tədbirdə yanğın təhlükə-

sizliyi ilə bağlı görülmüş işlər və qarşıda duran məsələlər barədə məlumat verilib.

Qarşıdan yay mövsümünün gəlməsi ilə əlaqədar meşə və yaşıllıq ərazilərində yanğın hallarının baş verməməsi üçün bu ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarların, kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan fermerlərin və digər sahibkarların odla ehtiyatlı davranmaları və yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına ciddi

əməl etmələri xüsusi vurğulanıb.

Sonda meşətrafi ərazilərdə infrastruktur layihələrini həyata keçirən sahibkarlara və təsərrüfat fəaliyyəti ilə məşğul olan vətəndaşlara ayıq-sayıq olmaları, yanğın hadisələri ilə bağlı dərhal əlaqədar qurumlara məlumat vermələri, yanğın baş verdiyində yanğınsöndürən texniki vasitələrin su obyektlərinə maneəsiz daxil olmalarının təşkili, yanğına həssas meşəlik ərazilərdə nəzarətsiz yanğın mənbələrinə şərait yaratmamaları barədə tədbir işi-raqçıları adından çağırış edilib.

XQ

“Freedom House” təşkilatına qarşı iradlara sözardı

Paralel olaraq, “Freedom House” Rusiyanın qərbyönümlü müxalifət strukturlarına, terror cinayətlərinə görə məhkum olunmuş şəxslərə, həmçinin cəmiyyət üçün qeyri-ənənəvi icmalara– LGBT fəallarına informasiya, maliyyə və hüquqi dəstək verməkdə ittiham olunur.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, Rusiya Baş Prokurorluğu ABŞ tərəfindən maliyyələşdirilən və idarə olunan “Freedom House” təşkilatını “arzuolunmaz” elan edib. Öz vətəndaşlarına onunla işləməyi və ya onunla hər hansı formada əlaqə saxlamağı faktiki olaraq yasaqlayıb.

Rusiya Baş Prokurorluğunun “Freedom House” barədə açıqlamasında mübahisəli məqamlar da var. Məsələn, Ukraynada 2 ildən artıq bir müddətdə davam edən və yüz minlərlə insanın həyatına son qoyan silahlı qarşıdurma bu açıqlamada hələ də “xüsusi hərbi əməliyyatlar” adlandırılır. Hansı ki, bütün dünya Ukraynadakı prosesləri müharibə kimi tanıyır və buna uyğun olaraq davranır. Təbii ki, Ukraynadakı müharibənin “xüsusi hərbi əməliyyatlar” adlandırılması Rusiyanın ümumi siyasi kursuna dəlalət edir və Baş Prokurorluğun da bu kursa uyğun davranması anlaşılır.

Amma bu cür nüanslar ümumilikdə “Freedom House” barədə deyilənləri inkar etmir. Onun fəaliyyətinin qüsuru olmasını şübhəyə almır. Baş prokurorluq bildirir ki, “Freedom House” sözdə özünü “insan haqlarının beynəlxalq müdafiəçisi” elan etsə də, realıqda ABŞ xarici siyasətinin bir elementi kimi fəaliyyət göstərir. Təkcə Rusiyaya qarşı deyil, ABŞ-nin hədəfində olan bütün övlətlərə qarşı qərəzli münasibət sərgiləyir. Hədəfdə olan övlətlərə qarşı kampaniyalar keçirərək, onları beynəlxalq ictimaiyyətə qınaq obyektinə çevirir. Məsələn, “Freedom House” “Dünyada azadlıqlar–2024” hesabatı vasitəsilə 210 ölkədə “insan haqlarının qiymətləndirilməsi” aparıb. Hesabatda vurğulanı ki, 2023-cü ildə 52 ölkədə siyasi və mülki hüquqlar sahəsində durum pisləşib: “Hazırda dünya əhalisinin 38 faizi demokratik baxımdan azad olmayan, 42 faizi qismən azad, cəmi 20 faizi azad ölkələrdə yaşayır”.

Diqqətlə yanaşanda bəlli olur ki, ABŞ-nin siyasətinə boyun əyməyən, müstəqil davranan və qədar ölkə varsa, hamısının adını toplayıb hesabətini “demokratik azadlıqlar olmayan ölkələr” kategoriyasında göstəriblər. Bu övlətlər “bütün azadlıq indeksləri üzrə pis tendensiyaların yaradıcıları” kimi təqdim edilir. Danılmaz faktıdır ki, həmin övlətlər ABŞ-nin strateji planlarında hədəf se-

Müstəqil ƏLƏSGƏRLİ,
XQ-nin media eksperti

çilən, rəqib qismində görünənlərdir. ABŞ-nin siyasəti ilə uyğunlaşmayan bu övlətlər “qeyri-azad ölkələr” indeks üzrə dəyərləndiriliblər.

Məlumat üçün deyək ki, Azərbaycan da uzun illər ərzində bu cür subyektiv yanaşmadan əziyyət çəkib. “Freedom House” təşkilatı Azərbaycanın öz müstəqilliyini elan etməsindən başlayaraq, bu günə qədər heç vaxt ölkəmiz barədə obyektiv rəy verməyib. ABŞ 1992-ci ildə “Azadlıq Müdafiə Aktı”na 907-ci düzəliş edib Azərbaycanın müstəqilliyini təhdid altına aldığı kimi, “Freedom House” də bu illər ərzində hazırladığı hesabatlarda yalnız qərəz bürzə verib. O, ABŞ-nin siyasi mərkəzləri ilə sinxron davranışlarını bu gün də davam etdirir. Yəni, obyektiv deyil, konyekturaçdır.

Əslində, beynəlxalq təşkilat öz işini sifarişlə qurmalıdır. Müstəqilliyi qorumaq, obyektiv olmalı, demokratik inkişaf, insan haqları, azadlıqlar uğrunda çalışmalıdır. Obyektiv hesabatlar hazırlamaq üçün ilk növbədə təşkilatın özü azad olmalıdır. Lakin gördüyümüz kimi, “Freedom House” özü azad və müstəqil deyil. ABŞ siyasətinin icraçı strukturudur. Buna görə də onun hazırladığı hesabatlar demokratik azadlıqların dəyərləndirilməsi üçün meyar kimi qəbul edilə bilməz.

Media və narkomanlığa qarşı mübarizə

Baş nazirin müavini, Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının sədri Əli Əhmədovun iştirakı ilə narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizə çərçivəsində kütləvi informasiya vasitələri (KİV) tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərin müzakirəsi məqsədilə Nazirlər Kabinetində növbəti görüş keçirilib.

Görüşdə bu ilin yanvar–mart ayları ərzində narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizə ilə bağlı kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən həyata keçirilən işlərin nəticələri və qarşıda duran vəzifələr müzakirə edilib.

Komissiyanın sədri Əli Əhmədov çıxış edərək bildirib ki, narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizədə səmərəliliyin artırılması, təbliğat və maarifləndirmə işlərinin daha da gücləndirilməsi və

davamlılığının təmin edilməsi sahəsində zəruri tədbirlər görülür.

Bununla yanaşı qeydiyyatda olan narkotik istifadəçilərinin sayı çox olan şəhər və rayonlar üzrə statistik göstəricilər təhlil edilib, istifadə ilə bağlı faktların çoxalmasından narahatlıq ifadə edilib, bu cür halların qarşısının alınması üçün antinarkotik təbliğatın müasir informasiya texnologiyalarının imkanlarından istifadə olunmaqla təşkil edilməsi, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinin və narkomanlığın yayılmasının maarifləndirmə yolu ilə qarşısının

alınması sahəsində kütləvi informasiya vasitələrinin sistemli şəkildə müvafiq işlərin görülməsini davam etdirməsinin vacibliyi tədbir iştirakçıların diqqətinə çatdırılıb.

Audiovizual Şuranın sədri İsmət Səttarov bu ilin yanvar–mart ayları ərzində narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizə çərçivəsində kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərə dair aparılan monitorinqin nəticələri barədə məlumat verib.

Çıxış edənler irəli sürülən tövsiyələri nəzərə alaraq, narkomanlığın cəmiyyətə və insan sağlamlığına ziyanı barədə kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən daha geniş işıqlandırılmasının əhəmiyyətini vurğulayıblar.

XQ

Azərbaycan neokolonializmə qarşı mübarizənin önündə

“Azərbaycanın dekolonizasiya istiqamətində son illər atdığı addımlar müstəmləkçilikdən azad olmağa çalışan xalqların, müstəqillik əldə etdikdən sonra neokolonializmədən əziyyət çəkən övlətlərin, Fransanın dənizəşırı ərazilərinin azadlıq mübarizəsində böyük inam yaradıb”.

Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin əməkdaşı Fərid Soltanov BMT-nin Müstəmləkə altında olan ölkələr və xalqlara müstəqillik verilməsi haqqında bəyannamənin icrası ilə bağlı yaradılmış xüsusi Komitə – C24-ün regional toplantısında bu açıqlamaşının davamında ölkəmizin 2019–2023-cü illərdə sədrlik etdiyi, hazırda isə “Troyka”nın üzvü olduğu Qoşulmama Hərəkatında fəal iştirakından və verdiyi töhfələrdən söz açıb.

Azərbaycan təmsilçisi bildirib ki, ölkəmizin QH-yə sədrliyi dövründə dünya ictimaiyyətinə məcburi assimilyasiyaya aparılan belə bir iyrenc, xüsusilə də Fransanın dənizəşırı regionlarında neokolonializm təcrübəsinə göz yummağa çağırır və neokolonializmə qarşı yeni bir dalğa başlayır. Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun nazirlər görüşü çərçivəsində 2023-cü il 6 iyulda Bakıda “Müstəmləkçiliyin tamamilə aradan qaldırılması” mövzusunda beynəlxalq konfrans təşkil edildi: “Prezident İlham Əliyevin nüfuzlu beynəlxalq kürsülərdə bu mövzunu mütəmadi olaraq qaldırması

keçmişdə və hazırda müstəmləkə şəraitində yaşayan xalqlar tərəfindən rəğbətə qarşılanıb”.

F.Soltanov xatırladı ki, QH-nin Bakıda keçirilən nazirlər görüşü çərçivəsində iştirakçıların təklifi ilə Bakı Təşəbbüs Qrupu (BTQ) adlı beynəlxalq QHT yaradılıb: “10 ay ərzində BTQ 10-a yaxın beynəlxalq konfrans təşkil edib. Azərbaycan Prezidentinin BTQ-nin 2023-cü ilin oktyabr və noyabr aylarında “Neokolonializm: İnsan Hüquqlarının Pozulması və Ədalətsizlik” və “Dekolonizasiya: Qadınların gücləndirilməsi və inkişaf” mövzularında konfransların iştirakçılarına ünvanladığı müzakirələr BMT Baş Assambleyası və Təhlükəsizlik Şurasının rəsmi sənədləri kimi yayılıb.

Azərbaycan rəsmisi C24 Komitəsini, o cümlədən Komitəyə üzv ölkələri kolonializm və neokolonializmə qarşı mübarizədə Bakı Təşəbbüs Qrupu ilə əməkdaşlığa dəvət edib. Qeyd edək ki, Azərbaycan müstəqillik tarixində ilk dəfə C24-ün iclasında iştirak edib.

XQ

Uğursuzların uğursuz revanşı

Haylar köhnə rejimin xaos yaratmaq cəhdini dəstəkləmişlər

Azərbaycan və Ermənistan arasında aprelin 19-da Qazax rayonunun erməni işğalı altında olan 4 qeyri-eksklav kəndinin qaytarılmasına dair əldə edilən razılaşma Hayastanda revanşist hissələrlə yaşayanların əllərinə bəhanə verdi. Onlar razılaşmanın ertəsi gündən etibarən buna qarşı çıxmağa başladılar. Lokal xarakterli etiraz aksiyaları Qazax rayonu ilə həmsərhəd olan Tavuş vilayətindən start götürdü.

Aksiyalara rəhbərlik edən, ruhani qiymətinə bürünən erməni apostol kilsəsinin vilayət üzrə yeparxiyasının arxiyepiskopu Baqrat Qalstanyan mayın 4-dən İrəvana doğru yürüşə başladı. Mayın 9-da paytaxtın mərkəzi meydanında ilk böyük mitinq keçirildi. Müstəqil mənbələrin qiymətləndirmələrinə görə, mitinqdə 30 min nəfərə yaxın etirazçı iştirak edib. Bundan ruhlanan B.Qalstanyan mayın 10-dan hökumətə qarşı itaətsizlik aksiyalarına başlayacağını bildirdi. Ancaq bu dəfə onun çağırışına cavab verənlərin azlığı təşkil etməsi diqqətdən yayınmadı. Vəziyyətin belə olduğunu gören, kütləvilik təmin etmək istəyən Baqrat mayın 12-də

yenidən mitinq təyin etdi. Həmin mitinq isə əvvəlkindən xeyli sönük keçdi. Üstəlik, baş verən itaətsizlik aksiyası, yolların bağlanması, universitetlərdə dərslərin dayandırılması ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanlarının davranışı diqqəti cəlb etdi. Onlar qanunun tələbinə müvafiq olaraq sanksiyalaşdırılmamış aksiyalara çıxanlara güc tətbiq etməkdən çəkinmədilər.

Onu da bildirdik ki, əvvəllər Kanadanın erməni yeparxiyasında arxiyepiskop

vəzifəsini tutan Qalstanyan mayın 12-də keçirilən mitinq zamanı revanşist baxışlarını açıq şəkildə ortaya qoydu. O, “vətəni geri qaytarmağın yolunun” (?) intiqamdan keçdiyini bildirdi. Üstəlik, Qalstanyan təcürə ritorika ilə kifayətlənir. Onun rəhbərlik etdiyi yeparxiyanın öz dəstəyi ilə erməni uşaqlara hərbi təlim keçdiyi, Qaregin Njdenin millətçilik ideyalarını təbliğ etdiyi bildirilir.

(ardı 8-ci səhifədə)

Atanesyanla Aleksanyanın fərqi – Ermənistanda yaşananlara baxışlar

(əvvəli 1-ci səhifədə)

A. Atanesyan diqqəti erməni iqtidarı tərəfindən bütün ermənilərin katolikusu II Qareginin təqibinə, kilsənin "şam satan struktur" kimi qələmə verilməsinə, ölkədə müxtəlif məzhəb hərəkatlarının yayılmasına şərait yaratmasına yönəldib. O, bütün bunları dövlətçilik ənənələrinin pozulması kimi qiymətləndirib və sərhədlərin toxunulmazlığı xüsusu üzərində dayanıb: "Ermənistanda ən qədim dövlətçiliyin sütunlarından biri olaraq kilsə duruma reaksiya verməyə bilməz. O, erməni kimliyini qoruyub saxlamaq funksiyasını həyata keçirir. Təsədüfi deyil ki, bu funksiya sərhədyanı Tavuş bölgəsində tətbiq edilib. Çünki məhz orada dövlətin sərhədləri dağıdıb. Çoxsərlilik tarixə və qədim yaddaşa malik kilsə dövlətçilik itkisinin haradan başladığını bilir. İtki məhz belə başlayır – rayonların itirilməsi ilə. Bundan sonra isə düşmənlər paytaxta yaxınlaşır".

Göründüyü kimi, A. Atanesyan alim və pedaqoq yox, sözün əsl mənasında, xəstədir. O, xəstə fikirlərini davam etdirərək onu da deyir ki, əgər heç bir tarixi yaddaşa, eləcə də peşəkar qabiliyyətlərə malik olmayan səlahiyyətlili şəxslər, yeni ölkə iqtidarı dövlətçiliyin itirilməsi prosesini görmürsə və ya görmək istəmirsə, kilsə qabaqçılıq rol oynayır və hadisələrin sonrakı inkişafının qarşısını almağa çalışır. Bu yerdə Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanın ritorik sualını xatırladaq: Nəyə görə ümumerməni hərəkatına rəhbərliyi kilsə həyata keçirməlidir?

Jurnalist A. Atanesyandan soruşur ki, nə üçün kilsənin rəhbərlik etdiyi hərəkat hakimiyyətə ciddi problem yarada biləcək qədər kütləvi populyarlıq qazanmır? Əslində, belə məzmunlu sualın səslənməsi hər şeyi deyir. Atanesyan isə cavab qışqında öz təfəkkürünün mücərrəd guşasındakıları açıqlayır. O, hərəkatın gətirdikə güclənəcəyini vurğulayır. Amma fikrini təəddüdlə çatdırır. Məsələn, deyir ki, erməni cəmiyyəti itkilərə görə məyusdur, travma alıb. İtki yaşamış insan dərdinin həzri gün küçəyə çıxıb aktiv olmağa hazır deyil: "Əhalimizin, təxminən, 60 faizi məlum vəziyyət nəticəsində depolitizasiyaya məruz qalıb. 2018-ci ilin "məxməri inqilab"ının

nəticələrindən meyvəsiz olub. İnsanlarımız Qarabağ müharibəsində, ondan sonra böyük itkilər veriblər və hazırda siyasətə cavab verəcək durumda deyillər. Bu hərəkatın vəzifəsi isə etimad aşılamaqdır. Əgər hərəkat əhalinin həmin 60 faizinin ən azı yarısını aktivləşdirə bilsə, hərəkatı xarakter alacaq və doğrudan da böyük nəticələr qazanacaq. Bunu etmək hərəkat liderlərinin vəzifəsidir. Söhbət insanları xristian dəyərlərinə, erməni kimliyini qoruyub saxlamaq funksiyasına, vətənpərvərliyə qaytarmaq vəzifəsinin icrasından gedir".

A. Atanesyanın fikrincə, heç kəs kilsə ilə münasibətə təhrik edilməməlidir. Bu təhrik tələbbür və həyasızlığın təzahürüdür. Siyasətçilər ruhanilərin adlarını çəkəndə, özlərinin də xristian olduqlarını unudurlar. Xristian olduqları iddia etmələrinə baxmayaraq, cəmiyyətin həyatındakı bütün ənənələri və kilsənin rolunu, eləcə də mənəvi dəyərləri pozurlar. Bu, bütün ölkədə etirazlara səbəb olacaq.

Bununla belə Atanesyan onu da bildirir ki, siyasi problemlərin kilsənin öz liderləri vasitəsilə aradan qaldıracağına şübhə ilə yanaşır. "Siyasi problemlər daha dərinidir. Birgə xarici və daxili səylər olmadan onların həlli, çətin ki, ermənilər üçün faydalı olsun. Ancaq kilsənin yüksək statusunun qorunub saxlanılması, ruhanilərin həyatımızda rolunun genişləndirilməsi cəmiyyət üçün vacibdir".

Hazırda Ermənistanda yaşananların hansı nəticələr doğuracağı, hakimiyyətin kilsə üzərində nəzarəti bərqərar edib-etməyəcəyi ilə bağlı suala gəlincə, Atanesyanın dediyi budur: Kilsəyə nəzarət edilə bilməz. O, möminlərlə onların imanları arasında əbədi, sarsılmaz qalacaq əlaqə rolunu oynayır. Kilsə daimi mənəvi irsi təmsil edir, siyasi hakimiyyət isə müvəqqətdir. Müvəqqəti olan güc, əbədi olan məhviyyətə qadir deyil: "Hakimiyyət kilsə ilə döyüşə girsə, intihar etmiş olacaq. Siyasi gücün reytingi daha da aşağı düşəcək. Hökumət kilsənin əleyhinə danışmaqla xalqla – ermənilərlə konfliktə girəcək və bu, diaspora inamını tamamilə itməsinə səbəb ola bilər. Siyasi hakimiyyət diasporanın dəstəyi olmadan heç bir problemi həll edə bilməyəcək. Problemləri həll etmək istəmirsə, çox

güman, onların ağırlığı altında yıxılacaq".

***

İndi isə yazımızın ikinci hissəsinə keçid alaq. Haqqında əvvəldə söz açdığımız jurnalist N. Aleksanyanın fikirləri A. Atanesyanın dediklərindən çox fərqlidir. Yəni, xanım jurnalist heç də hakimiyyət – kilsə mübarizəsi üzərində dayanmır. İrəvanda Tavuş yeparxiyasının lideri B. Qalstanyanın təşəbbüsü ilə keçirilən aksiyalara münasibət bildirən N. Aleksanyan vurğulayır ki, Qalstanyanın arxasında Qarabağ klanının təmsilində keçmiş elita dayanır. O elita ki, yeganə məqsədi baş nazir Nikol Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaqdır. "Onların başqa məqsədləri yoxdur. Bu, ona görə edilir ki, Ermənistanın hazırda irəliləyiş əldə etdiyi sülh gündəliyi istəməz son onilliklər ərzində ölkədə formalaşdırılmış ideologiyanın iflasına gətirib çıxaracaq. Beləliklə, Qarabağ klanının Ermənistanla qarşı tərəfdəki bütün cinayətlər üzə çıxarılaçaq. Onlar özləri üçün qorxur, bu səbəbdən, Paşinyanın qarşısını almağa çalışırlar".

Yeri gəlmişkən, Ermənistanda son etirazlar fonunda keçmiş prezident – Robert Koçaryanın və Serj Sarkisyanın adları çəkilir. N. Aleksanyan onların ölkədə öz hakimiyyətlərini bərpa etmək istəkləri fonunda Qarabağ məsələsinə, işğal faktoruna, azərbaycanlılarla ermənilər arasında yaranmış və uzun müddətdir davam edən

gərginliyə münasibət bildirir. Jurnalistin sözlərinə görə, son 30 ildə erməni və Azərbaycan xalqlarının başına gətirilən bütün bəlalardan əsas baskıkarları Robert Koçaryan və Serj Sarkisyanıdır: "Bütün Qarabağ hekayəsinin başladığı "miatsum" hərəkatının təşəbbüskarları və xaç ataları məhz bu şəxslərdir. Onlar dövlət cinayətkarlarıdır. Ermənistanın cinayət məəcəlləsinin bütün mümkün maddələrini pozublar və pozmaqda davam edirlər. Ermənistan iki Qarabağ müharibəsində bütün ölümlərə, ölkəni Qarabağ məsələsi ilə inkişafdan qoyduqları üçün onlara "minnətdar" olmalıdır. Bu şəxslər əməllərinə görə cavab verməmək üçün hakimiyyəti öz əllərinə almaq istəyirlər, lakin buna nail ola bilməyəcəklər".

Qeyd edək ki, jurnalist N. Aleksanyan Qazaxın dörd kəndinin Azərbaycanla qaytarılması, sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi məsələsinə də münasibət bildirib. O, kəndlərin ölkəmizə verilməsinə və bütövlükdə, delimitasiya prosesini son dərəcə müsbət qiymətləndirir. "Həmçinin inanıram ki, bu, geri dönüş nöqtəsidir və sonra Ermənistanla Azərbaycan arasında qaçılmaz sülh olacaq. Düşünürəm, danışıqlar prosesi daha da sürətlənəcək, yekun nəticəni götürməyə səbrimiz çatmır", – deyən jurnalist ölkəsinin Azərbaycanla həbsdə saxlanılan keçmiş separatçı rejimin rəhbərlərinin Ermənistanla qaytarılması ilə bağlı tez-tez səslənən tələbə münasibət bildirib. O, Arayik Arutyunyanın, Ruben Vardanyanın, Bako Saakyanın və Arkadi Qukasyanın cinayətkar olduqlarını vurğulayıb: "Cinayətkarların yeri isə həbsxanadır. Ermənistanda onlar azad gəzərdilər, üstəlik, ölkənin siyasi sistemini də hər şəkildə sarsıdılar. Ona görə də hesab edirəm ki, Bakı həbsxanası onlar üçün ən uyğun yerdir. Mən, həqiqətən ümid edirəm ki, Robert Koçaryan və Serj Sarkisyan da tezliklə onlara qoşulacaqlar".

N. Aleksanyanın müsahibəsində haqqında söz açdığı sonuncu məsələ isə Azərbaycanla sülh çağırışlarına, ölkəmizə dost münasibətin təbliğinə görə Ermənistanda təzyiqlə məyus qalması ilə əlaqədardır. Yeri gəlmişkən, jurnalist ötən il Prezident İlham Əliyevə müraciət edərək, ehtiyac olarsa, Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun şəkildə ölkəmizin vətəndaşlığını qəbul etməyə razı olduğunu vurğulamışdı. "Bu müraciətim ermənilərin hələ Qarabağda olduğu zamana və inteqrasiya imkanının müzakirə edildiyi prosese aid idi. Mən bu məsələdə öz köməyimi təklif etmişdim. Təbii ki, həmin məktubdan sonra ağır təqiblərə məruz qaldım. Bu, qismən indi də davam edir. Amma Allaha şükür ki, Ermənistan xalqı sülhün alternativinin olmadığını anlamışa, yavaş-yavaş məni dəstəkləməyə başlayıb".

Əvəz RÜSTƏMOV
XQ

"Zəngəzur dəhlizi" Naxçıvana yol deməkdir

Rusiyanın ikinci böyük diplomatının Ermənistanla üstüörtülü ittihamları

Rusiya Azərbaycanın və Ermənistanın xarici işlər nazirləri arasında mayın 10-da və 11-də Qazaxıstanın Almatı şəhərində keçirilən sülh müqaviləsi üzrə danışıqları alqışlayır. Bunu "News.ru"ya müsahibəsində Rusiyanın xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin bildirib.

Qaluzin deyib ki, Qazaxıstandakı görüşlə Cənubi Qafqazda etibarlı və uzunmüddətli sülh və sabitliyin əldə edilməsi istiqamətində daha bir addım atıldı. "Biz Astananın bu istiqamətdə söylədikləri tam dəstəkləyirik. Tarixə nəzər salsaq, Qazaxıstan 1991-ci ilin sentyabrında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi zonasında hərbi qarşıdurmaya son qoymaq üçün ilk ciddi-cəhdərlərdən biri olan Jeleznovodsk bayannaməsinin hazırlanmasına və qəbuluna mühüm töhfə verib".

Qaluzin, eyni zamanda, Almatıdakı təmasların 2020–2022-ci illərdə Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderlərinin qəbul etdikləri üçtərəfli sazişlər toplusuna uyğun olmasının vacibliyini önsə çəkib. Onun sözlərinə görə, sözügedən sazişlər Bakı və İrəvan arasında münasibətlərin normalaşdırılması üçün "yol xəritəsi"ni müəyyən edir. Lakin məlumdur ki, Ermənistan Qaluzinin nəzərdə tutduğu üçtərəfli sazişləri heçə saymaq yolu tutur. Xüsusən də 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli Bəyanatın şərtlərini yerinə yetirir. Azərbaycanın tələblərindən biri budur ki, rəsmi İrəvan sözügedən sənədə, baş nazir Nikol Paşinyan isə sənədəki imzasına hörmətlə yanaşsın.

Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasından danışıq Qaluzin Rusiyanın Azərbaycanın siyasi leksikona gətirdiyi "Zəngəzur dəhlizi" ifadəsi

sindən istifadə etməsinə diqqət çəkib. Yeri gəlmişkən, "Zəngəzur dəhlizi" məntiqində söhbət Naxçıvana yoldan gedir ki, həmin yolda təhlükəsizlik təminatı Rusiyaya məxsusdur. Hər halda, 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli Bəyanatda belə yazılıb. Ermənistan Naxçıvana yolun "Azərbaycandan Azərbaycana yol" məntiqini, yəni orada sərbəh və gömrük nəzarətinin olmamasını qəbul etməyi bildirir ki, bu, ölkənin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin pozulmasıdır. Maraqlıdır ki, Qaluzin isə rəsmi Moskvanın hansısa konkret marşrutun yaradılmasının tərəfdarı kimi çıxış etmədiyini bildirir. O zaman sual yaranır: Rusiya XİN rəhbərinin müavini bilmirmi ki, "Zəngəzur dəhlizi" elə Naxçıvana yoldur? Axı ola bilməz ki, cənab Qaluzin həmin yolda Rusiya sərhədlərinin dayanmasını başlıca prinsip olduğunu yaddan çıxarsın. Yəni, Kremlin 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli Bəyanatdan götürülmüş prinsipi kənara qoyması mümkünsüzdür. Görünür, Rusiya XİN rəhbərinin müavini məsələyə diplomatik yanaşmaq fikrindədir...

Böli, Qaluzin vurğulayır ki, ölkəsi Cənubi Qafqazda iqtisadi və nəqliyyat kommunikasiyalarının tamamilə açılmasının tərəfdarıdır: "2021-ci ildə Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin qərarı ilə üç ölkənin baş nazir müavinlərinin birgə sədrliyi ilə yaradılan Üçtərəfli

İşçi Qrupu məhz bunu edir". Onun sözlərinə görə, haqqında söz açdığı qrup ritmik iş aparır və mühüm nəticələr əldə edə bilər.

Rusiya Xarici işlər nazirinin müavini onu da bildirir ki, 2023-cü ilin iyununda Ermənistanla Azərbaycan arasında dəmir yolu əlaqəsinin bərpası məsələsində ümumi anlaşma əldə olunub, tərəflər praktiki olaraq sistemli və balanslı razılığa gəliblər. Ancaq Qaluzin hazırda prosesin dayandığını vurğulayıb və bunun Rusiyanın günahı üzündən baş vermədiyini dilə gətirib. Nazir müavini rəsmi İrəvanın Üçtərəfli İşçi Qrupu səviyyəsində qarşılıqlı fəaliyyəti dondurmaq qərarına gəldiyini də açıqlayıb.

Qeyd edək ki, mayın 10-da və 11-də Qazaxıstanın Almatı şəhərində Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan arasında danışıqlar olub. Nazirlər sərhədlərin delimitasiyası məsələsində irəliləyiş və bu istiqamətdə əldə olunan razılıqları alqışlayırlar. Onlar və nümayəndə heyətləri "Ermənistan və Azərbaycan arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin yaradılması haqqında" ikitərəfli saziş layihəsinin müzakirəsini davam etdirmək barədə razılığa gəliblər.

R.ƏVƏZ
XQ

Qərbin ikili standartlarının 2 nümunəsi: Gürcüstana təhdid, Ermənistanla rəğbət Mariya Zaxarova hansı məqamlara diqqət yetirib?

Qərb ikili standartlar siyasətini davam etdirir. Təəssüf ki, bu siyasətin tətbiq məkanı yenə də Cənubi Qafqazdır. Azərbaycanla bağlı məsələ aydındır. Məlumdur ki, ölkəmizə münasibətdə haqqında söz açdığımız yanaşma, demək olar, bütün istiqamətlərdə özünü göstərməkdədir. Mediadan tutmuş Qarabağ məsələsinədək bununla bağlı ən müxtəlif məqamları görmək mümkündür.

Bu qeydlərimizdə Qərbin ikili standartlar siyasətinin Ermənistanla və Gürcüstana nəzərən təzahür formalarından danışacağıq. Hesab edirik ki, bu baxımdan Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarovanın bildirdikləri aktualdır. M. Zaxarova, konkret olaraq, Ermənistan və Gürcüstandakı etirazlarla bağlı Qərbin ikili standartlar siyasətinin ayrı-ayrı məqamlarına toxunub: "Bilirsiniz, biz həmişə deyirik ki, konkret ölkədə daxili siyasi həyat suveren dövlətin daxili işidir. Amma, bu halda Qərbin reaksiyası, haqqqəten, sabitliyi ilə diqqəti cəlb edəcək qədər təəccüblüdür. Fakt budur ki, bu, daha bir ikili standartdır və hər şeyi mükəmməl şəkildə nümayiş etdirir. Baxın, ABŞ və Avropa Birliyinin rəsmi nümayəndələri hər gün nümayişçilərə qarşı qəddar rəftar ittihamları ilə Gürcüstan hakimiyyətinə hücum edirlər".

Bəs Ermənistan kontekstində nə görürük? Zaxarovanın sözlərinə görə, Ermənistanla həyata keçirilən kütləvi həbslər fonunda Qərbin ölü susqunluğuna müşahidə olunur: "Orada da kobud güc tətbiq edilir. Sanki Qərb bu gündəmdən kənarda qalıb. Onlar, belə demək mümkündürsə, yalnız bir notu işə salırlar və qalan heç nə baş vermirdir".

Rusiya XİN sözcüsü onu da bildirib ki, Amerika və Avropa mediası Gürcüstandakı nümayişləri təbliğ etmək üçün əllərindən gələni

edirlər. Onlar elə səviyyədə xəbər verirlər ki, nümayişlərin iştirakçılarına əsl qəhrəman kimi görünürlər: "Onları hesabatlarda və Qərbin əsas mediasının şərhlərində qənim çərçivəsində hərəkat edən nümayişçiləri kimi təqdim edirlər. Onlara hər şeyi bağışlayırlar, hansısa qanunsuz hərəkatlara haqq qazandırırırlar. Ümumiyyətlə, qanun pozuntularını görmürlər. Ermənistanla minlərlə insanın etirazına gəlincə, Qərbin axı xəbər axını onları ört-basdır edir. Guya, orada heç nə baş vermirdir. Yaxud elə təzə təqdim olunur ki, sanki, Ermənistanda yaşananlar erməni xalqının iradəsinə əks etdirmir və kənardan təşkil olunub. Bu təəccüblüdür. Necə belə qiymət verilib? Hətta bu, qiymətləndirmə deyil. Belə təqdimat heç bir standartlara cavab vermirdir".

Əlbəttə, M. Zaxarovanın Ermənistanla baş verən hər şeyi iradəsi kimi qiymətləndirməsinə diqqət yetirmək niyyətində deyilik. Məsələ burasındadır ki, İrəvanda ki kütləvi etirazlarda xalq amili istisnadır. Fikrimiz heç Gürcüstanda yaşananların da xalqın iradəsinin məhsulu olduğunu söyləmək deyil. Başlıca məsələ haqqında söz açdığımız ikili standartlar siyasətindədir ki, Zaxarova həmin siyasətin təzahür formasına diqqət yetirmək baxımından haqlı sayıla bilər. Elə isə onun başqa nələrdən söz açdığına nəzər salaq.

M. Zaxarova Ermənistanla və Gürcüstanda yaşananlar məsələsində

sində bir neçə misal çəkib. Xanım sözcü Avropa Komissiyasının mətbuat katibi Peter Stanodan və ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibi Metyu Millerdən sitat gətirib. "Onlar Tbilisidəki hadisələrdən danışırlar. Avropa Komissiyasının təmsilçisi deyib: "Biz Gürcüstan hökumətini insanların etiraz hüququnu təmin etməyə çağırırdıq". Amerika Dövlət Departamentinin rəsmiləri nə deyirlər? "Biz dinc etirazlara qarşı zorakılıq pisləyirik. Biz Gürcüstan hakimiyyətini dinc etiraz aksiyalarını iştirakçılarına ifadə azadlığı hüquqlarından istifadəyə davam etməyə imkan yaratmağa çağırırdıq". Ermənistan və ya başqa ölkələr haqqında nə deyirlər? Heç nə!" – deyən Zaxarova vurğulayıb ki, Qərb ikitərəfli qiymətləndirmələrindən qalmır və bu, hətta siyasi seçicilik də deyil. Bu, öz ölkəsində, xaricdə və beynəlxalq platformalarda ictimai rəyin manipulyasiyasıdır.

Ə. RÜSTƏMOV
XQ

AMEA-nın yeniləşmə kursu: dövlətçilik və müasirlik kontekstində

(əvvəlki ötən sayımızda)

Beləliklə, II məqalənin son tezisində məzmununda iki aspekt sıx qarşılıqlı əlaqədə ifadə edilmişdir. Birinci aspekt hər bir AMEA əməkdaşının araşdırma sərbəstliyi ilə alim məsuliyyətinin nisbətini ölkənin strateji inkişaf kursunun ruhuna uyğun müəyyən etməsi ilə əlaqəlidir.

İkinci aspekt AMEA-nın yeniləşmə kursunun aktuallığı fonunda onun maliyyə təminatının fundamental olaraq yeniləşmə tələbatını ifadə edir. Bu ehtiyac AMEA rəhbərliyinin dövlət maraqları məqsəd kimi qəbul edərək, olduqca yüksək fəallıq göstərməsi fonunda çox təbii görünür. Çünki ölkəmiz, müstəqilliyimiz və dövlətçiliyimizə naminə ölkənin baş elmi təşkilatının fəallıq təşəbbüsü maliyyə cəhətdən də dəstəklənmişdir.

Bundan əlavə, vurğulanan iki aspekt daxilində bir sıra mühüm faktorlar da mövcuddur. Məsələnin fəlsəfi tərəfi üzərində bir qədər geniş dayanmaq lazım gəlir.

Kollektiv məsuliyyət

Kollektiv məsuliyyəti nəzəri zərurətdən praktiki fəaliyyət faktoruna çevirmək asan məsələ deyil. Burada uzun müddət formalaşmış bir sıra psixoloji sindromları, elmi fəaliyyətin təşkilindəki müəyyən statikliyi, həm də tədqiqatları ölkənin inkişaf kursunun şərtlərinin tələb etdiyi istiqamətlərə davamlı yönəlməyi nəzərə almaq gərəkdir.

Psixoloji sindromlar

Yeniləşmə kontekstində psixoloji sindromların müəyyən qismi haqqında öncəki məqalələrdə bəhs etmişik. Burada insanın yeniləşməyə, ümumiyyətlə, əmin olması məsələsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Yeni, alim əmin olmalıdır ki, həqiqi mənada elmi təşkilatda yeniləşmə aparılır. Edən proseslər hər hansı şəxsi maraqlara xidmət etmir və keçici addımlar atıldığı haqqında AMEA rəhbərləri fikir bildirmişlər, lakin bu, həm qısa müddətli olmuş, həm də real prosesdən

çox imitasiyanı xatırlamışdır. Bu gedişat istər-istəməz əməkdaşlarda yeniliyin real olmasına inamsızlıq da yaratmışdır. Lakin bu cür yanaşmada ciddi bir qüsür və yanlışlıq vardır. Çünki indiki proseslərə dövlət başçısının və AMEA rəhbərliyinin real addımları kontekstində yanaşmaq düzgündür. Keçmişdəki qısamüddətli təcrübələr həmin mərhələnin bir sıra reallıqları ilə əlaqəli müsbət sonuc verməmişdir (köklü və davamlı yeniliklər baxımından).

Ancaq son 20 ildə Prezidentin elmlə bağlı çağırışlarına və dəvətlərinə baxdıqda görürük ki, dövlət başçısı qətiyyətlə bu sferada vəziyyəti dünya standartlarına səviyyəsinə yüksəltməkdə ısrarlıdır. İlham Əliyevi lider kimi fərqləndirən keyfiyyətlərdən biri məhz əsaslı, sistemli, davamlı və qətiyyətlə problemin üzərinə getməsidir. Azərbaycan lideri məsələnin zamanında həll edilməsində çox məharətlidir. Bu baxımdan Prezidentin məhz yeni tarixi mərhələ ilə əlaqədar bir daha alimlərə səsənməsi, onları yüksək inkişaf etmiş Azərbaycan yaratmaqda daha fəal olmağa dəvət etməsi tarixi addımdır! Bəli, Prezident alimləri və bütövlükdə, ziyalları ölkə üçün fəallığa dəvət etmişdir! AMEA rəhbərliyinin buna reaksiyası necədir?

AMEA rəhbərliyi tam olaraq Prezidentin səsənləşməni bəyan etmiş və bunu fəallığı ilə təsdiq etmişdir. Qurumun rəhbəri Prezidentin müəyyən etdiyi inkişaf strategiyasına dəqiq və tam əməl edərək idarə etmədə, elmi fəaliyyətin təşkilində və müxtəlif elmi təşkilatlarla əməkdaşlığı gücləndirməkdə maksimum təşəbbüskar çıxış edir. Aydın görünür ki, AMEA artıq bütün imkanları ilə müstəqil dövlətçiliyin daha da inkişaf etməsi prosesinin yanındadır və elmlə bağlı burada

hansı məqamlar varsa, ona yenidən baxmağa hazırdır.

Milli Elmlər Akademiyası kollektiv olaraq dövlət başçısı və təşkilatın rəhbərliyinin bu fəallığı, dövlət və təşəbbüskarlığına əsaslanaraq yeniləşmənin gerçəkliyinə, davamlılığına və mütləq uğura hesablandığına inanmalıdır! Şübhə etmirik ki, kollektivin böyük əksəriyyəti məhz bu fikirdədir! Çünki azərbaycanlılar dövlətçiliyi çox sevirlər, dövlət və təşəbbüskarlığına əsaslanaraq çalışmaqdan yorulmurlar! Tarix dəfələrlə bunu sübut etmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti üçün son qəpiyini xərcləyən kişiləri, gecə-gündüz suverenliyimizə naminə çalışmaları xatırlaya bilərik.

II Dünya savaşında da bu xalq eyni hərəketləri etdi. Özüne Vətən saydığı SSRİ-ni qorumaq üçün hər bir fədakarlığa qatıldı. Azərbaycanın bir cəmiyyət olaraq, faşizm üzərində qələbədə ciddi rol oynadığından bu gün də danışırlar. Həmin dövrdə azərbaycanlı qoca, qadın, gənc, uşaq ac qaldı, lakin xilaskarı bildiyi sovet ordusuna əlinə olan hər şeyi göndərdi. Azərbaycan alimləri o dövrdə elm, texnika, hərbi üçün nələrlə etmişlər? Arxivlərə baxsaq, gizli sənədlərə diqqət etsək, görürük ki, azərbaycanlılar əsgər kimi hərbi meydanında necə döyüşmüşlər, alimləri də eyni mücadiləni aparmışlar. Azərbaycan gairi o dövrdə yazırdı ki, "müəllim əsgər mən də bu gündəndir".

İndi müstəqillik dövründə Azərbaycan fəhəsi, kəndlisi, siyasətçisi və əsgəri kimi, alimi də böyük fədakarlıq göstərməyə hazırdır! Əslində, AMEA əməkdaşları bu fədakarlığı göstərirlər. II Qarabağ savaşında bütün Azərbaycan kimi, alimlər və müəllimlər də Vətənin "müəllim əsgəri oldular". Azərbaycanlı pənsiyaçısı son qəpiyini, ayağında cırıq ayaqqabısı ola-ola, orduya verdiyi kimi, Azərbaycan alimi zehninin və psixologiyasının son potensialını da dövlətin müstəqilliyinə və ərazi bütövlüyünün təminatına fəda etməkdən çəkinmədi! AMEA əməkdaşlarının ön cəbhədə iştirakını sübut edən faktlar çoxdur! Bununla yanaşı, yaradıcılıq sahəsində də fəaliyyət davam etmişdir!

Azərbaycan ziyalılarının əksəriyyəti həmişə vətənpərvər, vətənsəver olmuşdur və indi də belədir. Bu, bütövlükdə Azərbaycanda ziyalılıq ənənəsindən qaynaqlanır. Burada yaradıcı adamların böyük əksəriyyəti başqa cür ola bilərlər! Vətən darda olanda AMEA-nın divarları da soyudu! AMEA şəhidin anası ilə birgə ağladı, qazisi ilə qürur duydu! AMEA Azərbaycan Prezidentinin yüksək zəkasını dərk edib, onu alqışlayan böyük təşkilatdır! AMEA həmişə dövlətin yanındadır, lakin bundan sonra daha yüksək səviyyədə fəal olacaqdır! AMEA rəhbər

(fəlsəfi yanaşma)

liyi psixoloji sindromlar zəncirini birdəfəlik qırmasıdır! Məsuliyyətlə dövlət və millət üçün, cəmiyyətin inkişafı naminə fəaliyyət göstərməyə hazırdır!

Elmi fəaliyyətin təşkilindəki statiklik

Hazırda təşkilat rəhbərliyi bu istiqamətdə ardıcıl addımlar atmaqdadır. Təbii ki, uzun illər formalaşmış araşdırma modellərini qısa müddətdə və davamlı dəyişmək mümkün deyildir. Burada yalnız rəhbərliyin fəallığı kifayət etmir. Hər bir tədqiqat institutu daxilində işə və birgə çalışdığı əməkdaşın yaradıcılığına münasibəti yeniləşməlidir. Nəyi nəzərdə tutaram?

Sırr deyil ki, AMEA-da dərin bilikli alimlər az deyildir. Onlar dünya miqyasında əsərlərini dərc etdirirlər. Müxtəlif beynəlxalq elmi konfranslarda çıxışları maraqla qarşılanılır. Təbii ki, elmləri haqqında dəyərli bilməyə, lakin sosial, humanitar və ictimai elmlərdə bu səviyyədə olan alimlərin yaradıcılığına işlədiyi institut da daxil olmaqla, elm cəmiyyəti lazımı səviyyəyə oxumur! Təəssüfedicidir? Əlbəttə! Lakin gerçəklikdir! Bu çatışmazlığı aradan qaldırmaq üçün AMEA rəhbərliyi tez-tez məhz Azərbaycan alimlərinin yaradıcılığına həsr edilmiş tədbirlər keçirir. Bir neçə institut üçün ortaq mövzularda "dəyirmi masalar", konfranslar, yubiley təşkil edir. Bu üsulla istər-istəməz Azərbaycan alimləri bir-birinin yaradıcılığı ilə real zamanda tanış olurlar. Proses dəqiqə genişlənir və öz bəhrəsini verir. Ancaq burada bir özəlliyi vurğulamaq lazımdır.

Məsələ ondan ibarətdir ki, elmi fəaliyyətin təşkil edilməsində uzun müddət statiklik yaranan sindromlardan xilas olmaq üçün alimlərin özlərinin fəal olması zəruridir. O cümlədən, elm aspektində kommunikativ aktivliyi artırmaq, bir-birinin elmi araşdırmaları ilə sistemli və davamlı şəkildə tanış olmaq müasir mərhələdə elmi səmərəlilik üçün mütləq şərtlərdən biridir. Biz, xarici alimlərin bir neçəsinin birlişərək hər hansı məqalə yazdığından əgizdolu danışırıq və düz də edirik. Elə olur ki, 7-8 alim 10-15 səhifəlik məqalə yazır, lakin orada ideyalar kifayət qədər olur. Aydın görünür ki, bu, formal təqdimat deyildir. Bir-birinin yaradıcılığı ilə yaxından tanış olub, kollektiv kreativlik göstərmək nümünəsidir.

İndi yalnız bir ölkənin bir elmi təşkilatında çalışan alimlər deyil, həm ölkə daxilində müxtəlif elmi təşkilatlarda (və təhsil müəssisələrində) çalışanlar, həm də coğrafi olaraq bir-birindən çox uzaq olan ölkələrin alimləri arasında ortaq araşdırmaların sayı sürətlə artır. Əgər internetdə axtarış versəniz bunun çox sayda nümunəsini

görə bilərsiniz. Koreyalı, avstraliyalı, britaniyalı, braziliyalı, afrikalı, çinli və başqa ölkələrin alimləri birləşib 15 səhifəlik məqalə yazırlar. Burada həm konkret problemə fokuslanmaq, həm də komanda yaradıcılığına verdiyi formalaşdırma olduqca ciddi əhəmiyyət kəsb edir.

Bu üsulu hətta Nobel mükafatı səviyyəsində layiqli olan yeni elmi kəşflərə gətirib çıxardığı ilə bağlı nümunələr az deyildir. Əslində, son illər yalnız müxtəlif ölkələrin elm adamlarının birgə etdikləri kəşflər Nobel mükafatına layiq görüldü. İki misal baxaq.

2021-ci ildə amerikalı biokimyəçisi Cenifer Duda və fransız mikrobioloq Emmanuel Şarpantye CRISPR/Cas9 genomunu redaktə etmə metodunu kəşf etdiklərinə görə Nobel mükafatına layiq görülmüşlər. Baxaq: ikisi də qadın və biri ABŞ-dən, digəri Fransadan. Birini ingilisdilli, digəri fransızdilli. Onlar Latin Amerikasında bir elmi konfransda tanış olmuşlar və problemi müzakirə etmişlər. Bir-birinin araşdırmaları ilə öncədən tanışlıqları olmuşdur. Və bu əməkdaşlıq bir neçə ildən sonra böyük elmi kəşfə səbəb olmuş və Nobel mükafatı götürmüşdür!

Digər misal. Yəni 2021-ci ildə fizika üzrə Nobel mükafatını 3 alim almışdır. Onlar yapon S.Manabe, alman K.Hasselmann və İtalyan C.Parizdir. Onların üçü də mürəkkəb sistemləri tədqiqindəki uğurlara görə mükafata layiq görülmüşlər. Yapon S.Manabe və alman K.Hasselmann, konkret olaraq, iqlim mürəkkəb sistem kimi araşdırma nəticəsində əhəmiyyətli nəticə əldə etmişlər, C.Pariz isə atom səviyyəsindən tutmuş planetar miqyasda qədər fiziki sistemlərdə nizamsızlıq və fluktuasiyaların qarşılıqlı əlaqələrini kəşf etdiyinə görə mükafatlandırılmışdır.

Bu kimi nümunələr kifayət qədərdir. Onlar göstərir ki, həm konkret ölkə daxilində, həm də dünya miqyasında komanda yaradıcılığı fəaliyyəti aparıcılıq təşkil edir və bu zaman mühüm nəticələr alınır. Eyni məntiqi Azərbaycanda elmi fəaliyyətə proyeksiya etmək olar. Yeni Azərbaycan alimləri arasında yaradıcılıqların nəticələrinin paylaşılması davamlı və mühüm elmi fəaliyyət üsulu kimi təkmilləşməlidir. Bunun üçün, təbii ki, ilk növbədə öz ixtisasına aid araşdırma apararaq Azərbaycan aliminin işləri ilə yaxın tanışlıq lazımdır (biz əsasən sosial-humanitar sahəni nəzərdə tuturuq).

Bəs bu istiqamətdə mövcud vəziyyət necədir? Azərbaycan alimləri bir-birinin yaradıcılığı ilə yaxından tanış olurlarmı?

(ardı var)

Füzuli QURBANOV,
XQ-nin analitiki, fəlsəfe elmləri doktoru

Ceyhun Bayramovun belaruslu həmkarı ilə görüşü

Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov mayın 15-də ölkəmizdə səfərdə olan Belarusun Xarici İşlər naziri Sergey Aleynik ilə görüşüb.

Ceyhun Bayramov və həmkarı Sergey Aleynik arasında keçirilən təkbətək görüş daha sonra hər iki tərəfin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə davam etdirilib.

Görüşdə Azərbaycan və Belarus arasında mövcud strateji tərəfdaşlıq münasibətlərindən irəli gələn məsələlər, Belarus Prezidentinin ölkəmizə planlaşdırılan dövlət səfərinə hazırlıq məsələləri, habelə regional vəziyyət müzakirə olunub.

Tərəflər iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasından ötən 30 ildən artıq müddət ərzində iqtisadiyyat, ticarət, emal sənayesi, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, turizm, əczaçılıq, yüksək texnologiyalar, humanitar və sair istiqamətlər üzrə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq gündəliyinin formalaşmasını məmnunluqla qeyd ediblər.

İki ölkənin liderləri arasında intensiv təmasların mövcud olması dialoqun inkişafında müstəsna rolundan bəhs edən

C.Bayramov Belarus Prezidentinin ölkəmizə dövlət səfərinin, habelə səfər çərçivəsində müxtəlif sahələr üzrə sənədlərin imzalanacağını əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib.

***

Suriyanın münacişə bölgələrinə getmiş 5-i uşaq və 3-ü qadın olmaqla 8 vətəndaşımızın Azərbaycan Respublikasının Hökuməti tərəfindən görülmüş mərhələli və koordinasiyalı tədbirlər nəticəsində mayın 14-də ölkəmizə repatriasiyası həyata keçirilib.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidməti İdarəsindən bildirilib ki, Azərbaycan Hökuməti tərəfindən xarici ölkələrin ərazisində silahlı münacişənin qurbanına çevrilmiş vətəndaşlarımızın repatriasiyası üçün zəruri tədbirlərin görülməsi davam etdiriləcək.

XQ

“COP29 – BEA enerji keçidi yüksək səviyyəli dialoq”

Parisdə Beynəlxalq Enerji Agentliyinin qərargahında BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) həsr olunmuş “COP29 – BEA enerji keçidi yüksək səviyyəli dialoq” mövzusunda konfrans keçirilib.

Toplantıda müxtəlif ölkələrin aidiyyəti nazirləri, COP26, COP27, COP28 və COP29-un prezidentləri, beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri, Fransada akkredite olunmuş müxtəlif ölkələrin səfirləri iştirak ediblər.

Azərbaycanın ekologiya və təbii sərvətlər naziri, COP29-un müəyyən olunan prezidenti Muxtar Babayev və Beynəlxalq Enerji Agentliyinin icraçı direktoru Fatih Birol konfransa həmsədrlik ediblər.

Fatih Birol konfransı açaraq tədbirin əhəmiyyətindən danışdı. Muxtar Babayev BEA-nın təşkil etdiyi Zirvə toplantısında Afrika ölkələri üçün təmiz yemək hazırlamaq təşəbbüsünü dəstəkləyən ölkələrə təşəkkür edib. Bildirib ki, 2024-cü ilin Afrikada təmiz yemək bişirmək üçün dönüş nöqtəsinə çevrilməsinə verilən töhfələr əhəmiyyətlidir. Azərbaycan bu uğuru möhkəmləndirməyə və COP29-da bu səyləri davam etdirməyə sadıqdır. Beynəlxalq müqavilələrin milli fəaliyyətə çevrildikcə Beynəlxalq Enerji Agentliyi kimi tərəfdaş agentliklərin dəstəyinə ehtiyac olacaq.

COP29-un prezidenti diqqətə çatdırıb ki, COP29 sədrliyi ambisiyaları artırmaq və hərəketə keçmək üçün planının iki istiqamətini ötən ay Berlinlə təqdim edib. Bu iki istiqamət qarşılıqlı olaraq bir-birini

möhkəmləndirir. Hər bir ölkə global istiqamətin 1,5 dərəcəyədək məhdudlaşdırılması məqsədinə çatmaq üçün ehtiyac olan maliyyə təminatını müəyyənləşdirərək milli planlarını tərtib etməlidir. Milli planların düzgün siqnallar verməsinə əmin olmaq üçün onların iddialı və həyata keçirilə bilən olması mütləqdir. Milli planlar möhkəm təməllərə əsaslanmalı və milli inkişaf strategiyası çərçivəsində qurulmalıdır. Milli planlar dəstəyi istiqamətləndirmək üçün investisiya portfelini milli xidmət etməli və şəffaflıqla müşayiət olunmalıdır.

Konfransda 40 nəfər çıxış edərək iqlim dəyişikliyi, yaşıl enerjiyə keçid ilə bağlı fikir və təkliflərini səsləndirib. Tədbirdə Azərbaycanın bərpaulunan enerji mənbələri üzrə yüksək potensiala malik ölkə olduğu vurğulanıb.

XQ

Şimali Kiprdə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi

Mayın 15-də Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin GİRNE şəhərində Azərbaycan Beynəlxalq Mədəniyyət Mərkəzinin açılış mərasimi keçirilib.

Tədbirdə ŞKTC-nin Prezidenti Ersin Tatar, Baş nazir Ünal Üstəl, parlamentlərarası əlaqələr üzrə Azərbaycan-ŞKTC və Türkiyə-ŞKTC işçi qruplarının üzvləri, Azərbaycan Respublikasının Diaspora İş üzrə Dövlət Komitəsinin əməkdaşları, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Parlamentlərarası əlaqələr üzrə Azərbaycan-ŞKTC işçi qrupunun rəhbəri Cavanşir Feyziyev Azərbaycan tərəfinin ŞKTC ilə əlaqələrin, o cümlədən, mədəniyyət və təhsil sahələrində inkişafına hazır olduğunu bildirib.

Prezident Ersin Tatar İlham Əliyevin türk xalqlarının yaxınlaşmasına yönəlməsi siyasətini yüksək qiymətləndirib, Bakı ilə dialoqun inkişafına hazır olduğunu vurğulayıb. Sonra ümummilli lider Heydər Əliyevin büstünün açılışı olub.

Tədbir iştirakçıları mərkəzin açılış şərəfinə qırmızı lentli kəsiblər.

Daha sonra “Türkiyə-Azərbaycan-ŞKTC əlaqələrinin gələcəyi” mövzusunda konfrans keçirilib.

XQ

Tarixi arayış

Sülh yolunda anklav-eksklav "şlaqbaum"u

Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi və sülh müqaviləsinin razılaşdırılması anklav-eksklav məsələsini gündəmə gətirib. Qazağın 4 kəndinin geri qaytarılması sülh prosesinin irəliləməsində əhəmiyyətli addım olsa da, davakar erməni kilsəsi, özünü buraxmış Xankəndi xuntasının qalıqları və Ermənistanın revanşist qüvvələri bu prosese mane olmağa çalışırlar. Ermənistan ərazisində qalmış həmin kəndlər barədə tarixi həqiqətin mötəbər açıqlaması olaraq AMEA Tarix və Etnologiya İnstitutunda hazırlanmış arayışın ardını təqdim edirik.

(əvvəlki ötən sayımızda)

Kərki

Kərki Sədərək rayonunun Sədərək ərazi-inzibati vahidində daxildir. Arpa çayı sahilində, düzənlikdədir. Kəndin adı kərki tayfasının adı ilə bağlıdır. Mənbələrdə kərki tayfasının Azərbaycanın erkən orta əsrlərdə qıpçaqların tərkibində gəldiyi göstərilir.

XIX əsrin əvvəllərində qazaxlı tayfasının tərkibində kərki başlı adlı tirənin olması haqqında məlumat verilir. Türkmənlərin ersonarı tayfasının bir qolu da kərki adlanırdı. Kərki tayfaları Türkiyə, Özbəkistan ərazisində də qeydə alınmışdır. Türkmənistan ərazisində Kərki adlı şəhər, rayon, qəsəbə və Kerkidəğ adlı dağ mövcuddur. Osmanlı dövləti ilə Ermənistan arasında 1920-ci ilin 3 dekabrında imzalanan Gümrü müqaviləsinə görə, Kərki kəndi və ətraf ərazilər Naxçıvanın tərkib hissəsi kimi tanınmışdır. "Azərbaycan SSR-ə birtəhlik və onun tərkib hissəsi kimi tanınmışdır, Azərbaycanın Ermənistanda eksklavı deyildir.

1922-ci ilin dekabrında I Zaqafqaziya Sovetlər qurultayı xüsusi qərarında Naxçıvanın muxtariyyət statusunda Azərbaycan SSR-in ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu təsdiq etdi. 1923-cü il dekabrın 5-də Azərbaycan Mərkəzi İnqilab Komitəsi Naxçıvan muxtar diyarının Azərbaycan SSR tərkibində Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasına çevrilməsi haqqında qərar qəbul edərək onun təsdiq olunmasını Zaqafqaziya Mərkəzi İnqilab Komitəsinə xahiş etdi. Zaqafqaziya Mərkəzi İnqilab Komitəsi 1924-cü il yanvarın 8-də bu qərarı təsdiq etdi. Azərbaycan SSR Mərkəzi İnqilab Komitəsinin 1924-cü il 9 fevral tarixli dekreti ilə Naxçıvan muxtar diyarının Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasına çevrilməsi təsdiq edildi.

Nəticədə, ermənilərin Naxçıvanın Azərbaycanı qoparılmasına yönəlməmiş düşməngiçliyi fəaliyyətləri boşa çıxdı və Naxçıvanın Azərbaycan dövlətçiliyindəki yeri öz hüquqi həllini tapmış oldu. Həmin ildə 2-ci dərəcəli kartoqraf N.Ribakov tərəfindən "Naxçıvan diyarı" adlı xəritə tərtib edilərək nəşr edildi. Bu xəritədə Naxçıvanla Ermənistan arasındakı "mübahisəli ərazilər" xüsusi olaraq qeyd olunmuşdur. Həmin ərazilərə indiki Şərur, Kəngərli, Babək, Şahbuz rayonları ilə Ermənistan SSR arasındakı 279 hektar ərazi və Ordubad rayonu ilə Zəngilan arasındakı Zəngəzur ərazisinin bir hissəsi daxil idi.

Azərbaycan MİK-nin 1927-ci il 12 martda qəbul etdiyi qərarla Cənubi Qafqaz MİK-dən Qars müqaviləsinin 5-ci maddəsinə uyğun olaraq, Ermənistan SSR-ə Naxçıvan SSR arasında konkret sərhədlərin müəyyən olunması və təsdiqlənməsi haqqında sərəncam verilməsi xahiş olunurdu. Ancaq heç bir əsas və Naxçıvanın statusunun qərarını sayılan Türkiyənin iştirakı və razılığı olmadan Cənubi Qafqaz MİK-nin 18 fevral 1929-cu il tarixli qərarı ilə iki respublika arasında sərhədlər dəyişdirildi. Qurdqulaq, Horadiz, Xaçik, Ağbin, Ağxac, Almali, Dağ-Almalı, İltıran və Sultanbəy kəndləri, eləcə də onun ətrafındakı otlaqlar və eyni zaman-

da, Ordubad qəzasının Qorçevan və Kilid kəndləri ətrafındakı torpaq sahələrinin bir hissəsi Ermənistan SSR-ə verildi.

Bu siyahıda Kərki kəndi yoxdur və Naxçıvan MSSR ilə Ermənistan SSR arasında sərhəd məsələsinə dair 1928-ci il xəritəsində Kərki kəndi anklav kimi göstərilir. Bu da Kərki kəndinin tam olaraq hələ Naxçıvan MR-in sərhədləri daxilində olması demək idi.

rayonunun Yeni Kərki kəndində məskunlaşmışlar.

Başkənd

Kəndin adı, tarixən, Başkənd olmuşdur. Bəzi mənbələrdə bu kəndin 1845-ci ildə salındığı göstərilir də, əslində, onun tarixi daha qədimə gedir. Toponim Azərbaycan dilində "əsas", "yuxarı" mənasında işlənən "baş" sözü ilə "kənd" sözünün birləşməsindən yaranmışdır. Bu kənddə əvvəllər Azərbaycan türkləri yaşamışdır və kəndin adı da ana dilimizdə "Başkənd" adlandırılmışdır.

İlk dəfə 1859-cu ildə kəndin ərazisində yerli əhalinin təsərrüfatlarında çalışmaq üçün bir neçə erməni ailəsi məskunlaşmışdır. Sonrakı illərdə Başkəndə köçən erməni ailələrinin sayı artmışdır və XIX əsrin sonlarında bu kütləvi hal almışdır. Ermənilər Başkəndə əsasən Qarabağ bölgəsindən və 1918-ci ilədək Qazax qəzasına daxil olan Şəmşəddin ərazilərindən gəlmişdilər. Qeyd edək ki, sonralar Şəmşəddin əraziləri ermənilər tərəfindən ələ keçirilmiş və burada 1930-cu ildə Ermənistan SSR-nin tərkibində Şəmşəddin rayonu yaradılmışdır.

Azərbaycanda və Ermənistanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan və Cənubi Qafqaz Sovet Federativ Sosialist Respublikası yarandıqdan sonra respublikalar arasında inzibati sərhədlərin müəyyənlişməsi prosesi başlamışdır. 1923-cü ilin aprelin 28-də Cənubi Qafqaz MİK-nin qəzaların sərhədlərinin müəyyən olunması üzrə komissiyasının müəyyən etdiyi sərhədlərə görə, Şinix-Ayrım rayonunun ərazisinə 14 kənd və yaşayış yerlərindən savayı, həm də 48 qışlaq daxil idi. Onlardan 30-u Azərbaycanın tərkibində və Ermənistan Xalq Torpaq Komissarlığının məlumatına əsasən, 18-i ermənilərə məxsus olmuşdur.

1925-1928-ci illərdə Başkəndin Azərbaycan SSR-yə qatılmasına cəhdlər edilmişdir. Bu zaman kənddə çoxluq təşkil edən erməni əhalisi Azərbaycan SSR-in tərkibinə daxil olmaqdan imtina etmişdir. Bu səbəbdən, kəndin Azərbaycan SSR-ə birləşdirilməsi baş tutmamışdır.

Cənubi Qafqaz MİK-nin 18 fevral 1929-cu il tarixli qərarına əsasən, Başkənd Ermənistanın verilmişdir və inzibati cəhətdən Ermənistan SSR-in Krasnoselsk rayonuna tabe edilmişdir. 18 fevral 1929-cu il tarixli qərarə əsasən, Ermənistan qarşısında şərt qoyulmuşdur ki, Başkəndin erməni əhalisinin Ermənistanın əsas ərazisi ilə həmsərhəd olan Azərbaycan ərazilərinə köçürülməsini təmin etsin. Ancaq təklif olunan köçürmə Ermənistanla həmsərhəd Azərbaycan ərazilərində məskunlaşma üçün boş ərazilərin olmaması səbəbindən baş tutmamışdır.

Gədəbəy rayonunun ərazisində yerləşən Başkənd Ermənistan sərhədlərinə qədər məsafə 18 kilometr təşkil edir. Başkənd Ermənistan arasındakı ərazilər isə Azərbaycan SSR-in Gədəbəy rayonu na aiddir.

Gündəlik həyat tərzinə və iqtisadi yaşayışına görə Başkənd Azərbaycan SSR-ə daha çox bağlıdır, onunla vahid orqanizm təşkil edir.

1929-cu ildə Başkəndin Ermənistan SSR-ə verilməsi ilə bağlı fakt Azərbaycan SSR Torpaq Komissarlığının 21 aprel 1938-ci ildə Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinə təqdim etdiyi sənəddə də təsdiqlənmişdir. 1938-ci il 13 aprelə olan məlumata görə, kəndin adı Köhnə Başkənd adlandırılmışdır, Gədəbəy rayonu ərazisində yerləşir, inzibati olaraq Ermənistan SSR-in Krasnoselsk rayonuna tabedir. Əhalisi 4 min 398 nəfər olmuşdur və sənədə görə, əksəriyyətini ermənilər təşkil etmişdir.

Ermənistan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin 25 yanvar 1978-ci il tarixli fərmanı ilə kəndin adı dəyişdirilib Artsvaşen (erməni dilində Qartalkənd) adlandırılmışdır.

I Qarabağ müharibəsi zamanı Ermənistan Başkənd ərazisindən Azərbaycana qarşı geniş təcavüz aktları həyata keçirdiyindən Azərbaycan döyüşçülərinin həyata keçirdikləri əməliyyat nəticəsində 1992-ci ilin 6-8 avqustunda Başkənddəki quldur yuvası dağıdılmış, kənd Azərbaycanın nəzarətinə keçmişdir.

İkram AĞASİYEV,
AMEA Tarix və Etnologiya
İnstitutunun şöbə müdiri,
professor

Geosiyasi toqquşma

Qonşu Gürcüstanda ictimai-siyasi asayişə təhlükə yaradan hadisələr baş verir. "Xarici təsirlərin şəffaflığı haqqında" qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul olunduqdan sonra parlamentin qarşısına toplaşan mitinq iştirakçıları etirazlarını qanunverici orqana soxulmağa çalışmaqla, polislə toqquşmağa getməklə və digər destruktiv hərəkət etməklə bürüzə verməyə başladılar. Hökumət qanun layihəsinə səs verməməyə çağıran Qərbin bəzi ölkə deputatlarının, siyasetçilərinin də mitinqçilərə qoşulmaları Gürcüstanda qarşidürmanı gücləndirir. Okeanın o tayından sanksiya hədələrinin səslənməsi küçənin təzyiqini daha da artırır, ancaq rəsmi Tbilisi milli maraqlarını qoruyacağını bildirir və konstruktiv dialoqun davam etdirilməsinin zəruriliyini vurğulayır.

Gürcüstan parlamenti "Xarici təsirlərin şəffaflığı haqqında" qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda qəbul etdi. Uzun müddətdir həmin layihəyə etiraz edən müxalifət partiyalarının tərəfdarları, qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri hökumətə müqavimətin dərəcəsinə yüksəltməyə çalışırlar. Rəsmi Tbilisi bildirir ki, qanun layihəsinin qəbulu milli maraqların təmin olunması baxımından zəruridir. Bu günlərdə Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze bildirmişdi ki, Gürcüstan əhalisinin 80 faizi qeyri-hökumət təşkilatlarının şəffaflığını, 60 faizdən çoxu isə "Xarici təsirlərin şəffaflığı haqqında" qanun layihəsinə dəstəkləyir. "Gürcü arzusu"nun sədri İrakli Qaribaşvili isə vurğulamışdır ki, onun üçün başqa ölkənin maraqlarına xidmət etmək xeyranətdir: "Hansı ölkənin agenti olmağın fərq yoxdur, istər Rusiya, istər Amerika, istər Afrika, istərsə də Asiya... Əgər hansısa təşkilat xarici dövlətin maraqlarına xidmət edirsə, heç bir mərə-

tibi Karin Jan-Pyer brifinqdə bildirdi ki, "Xarici təsirin şəffaflığı haqqında" Qanun qüvvəyə minərsə, ABŞ Gürcüstanla münasibətlərə əsaslı şəkildə yenidən baxmağa məcbur olacaq. Xanım Jan-Pyer yenidən qiymətləndirmənin nədən ibarət olacağını açıqlamayı, lakin on bir senatorun qanunla bağlı imzaladıqları bəyanatda ABŞ-nin Gürcüstanla qarşı yürüdə biləcəyi siyasətin ümumi konturları barədə müəyyən məlumat almaq mümkündür. Amerikalı senatorların bəyanatında deyilir ki, həmin qanunun qəbulu Gürcüstanın ABŞ ilə münasibətlərinin əsaslı şəkildə dəyişəcək və onun Al-yə üzlük cəhdinə zərər verəcək. ABŞ siyasətində dəyişikliklər sanksiyalar, viza qadağası və ABŞ-nin birbaşa yardımına yenidən baxılmasını əhatə edəcək.

Qərbin niyyəti məlumdur. XQ-yə müsahibədə Strateji Planlaşdırma Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Levon Mamaladze bildirmişdi ki, QHT Qərbin Gürcüstanla təzyiq vasitəsidir və yeni

Gürcüstanda "nifaq alması"na çevrilən qanun Ölkə Qərbin hibrid müharibəsi ilə üz-üzə qalıb

sim olmadan bağlanmalıdır". Doğrudur, iqtidar partiyası bu bəyanatdan sonra açıqlama verdi ki, deyilən cənab Qaribaşvili şəxsi mövqeyidir.

Gürcüstan hakimiyyəti əlindən gələni edir ki, əhali və dünya ictimaiyyəti qəbul olunmuş məlum qanunun demokratiyaya zidd olmadığını anlasın. Rəsmi Tbilisi qanun layihəsi ətrafında yaranmış vəziyyəti süni ajiotaj olaraq qiymətləndirir və Gürcüstanın bundan sonra da demokratiya yolu ilə gedəcəyini açıqlayır. Ötən gün Tbilisidəki etiraz mitinqində avropalı deputatların iştirak etməsi və hətta nümayişçilər qarşısında "alovlu" nitq söyləməsi Gürcüstan hökumətinin dediklərini təsdiqləyir. Amma bu, bir tərəfdən Gürcüstanın demokratik prinsiplərə sadıq qaldığını isbatlasa da, kənar qüvvələrin bu şəraitdən sui-istifadə etdiyini də göstərir. Avropalı siyasətçilərin mitinqə dəstək nümayişinə münasibət bildiren Baş naziri İrakli Kobaxidze bunu qəbuləlməz hadisə adlandırdı: "Bu gün biz sənədə xarici təsirin şəffaflığını görürük. Xarici siyasətçilər birbaşa siyasi səhnəyə çıxır, iüstəriyanın miqyasını təsvir edirlər. Təbii ki, kənar şəxslərin kollektiv "Milli Hərəkət" in xeyrinə Gürcüstanın daxili siyasətinə müdaxilə etməyə cəhd göstərməsi tamamilə qəbuləlməz hadisədir".

Amma rəsmi Tbilisinin qanunla bağlı arqumentləri Qərbdə gözlənilən reaksiyə doğurmur. Əksinə, ABŞ və Avropa İttifaqı (AI) ard-arda Gürcüstanı hədələyirlər. AI-nin on iki ölkəsinin xarici işlər nazirləri Brüsseldə müzakirə etmişdilər ki, qanunun qəbul ediləcəyi təqdirdə hansı cavab tədbirlərinin görülməyini qeydə alsın. Bundan əlavə, Avropa Parlamenti tövsiyə olunan cavabları sadalayan sət qətnamə qəbul etmişdir. Bunlara şəxsi sanksiyalar, Gürcüstan və AI üçün vizasız rejimə yenidən baxılması, maliyyə yardımının dayandırılması və ölkənin ittifaqa qoşulması ilə bağlı danışıqlara başlamamaqdan imtina daxildir. Dünən AI məlum qanun layihəsinin qəbulu ilə bağlı ümumi bəyanat qəbul etməyə gəlmiş, Macarıstanın və Slovakiyanın buna qarşı çıxdıqları bildirilir.

Okeanın o tayından da ciddi təhdidlər səsləndirilir. Öncə Tbilisidə olan ABŞ Dövlət Departamentinin nümayəndəsi Ceyms O'Brayen "narahatlıqlarını" açıqladı: "Əgər qanun AI standartlarına uyğun gəlmirsə və demokratiyanın pozulması və dinc nümayişçilərə qarşı zorakılıq varsa, o zaman ABŞ-dən məhdudiyətlər olacaq. Bunlara maliyyə və yaxud səyahət məhdudiyətləri, xüsusən də məsul şəxslər və onların ailələri üçün məhdudiyətlər daxildir". Bir qədər sonra isə Ağ Evin mətbuat ka-

qanun bu rıcaqı ortadan qaldırır. Ona görə ki, xaricdən maliyyələşməni şəffaf edir və xarici təsirləri neytrallaşdırır. Qərb belə təsir vasitəsindən məhrum olmağa üçün Gürcüstan hökumətinə təzyiq göstərir. Belə təzyiqlər də özünü Tbilisi küçələrində əks-ətdirir. Avropalı siyasətçilərin də etirazçılara açıq-aşkar dəstək vermələri bu təzyiq vasitəsinin tərkib hissəsidir. Məsələn, Almaniya Bundeştayının Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri Mixael Rot mayın 14-də keçirdiyi mətbuat konfransında səsləndirdiyi fikirlər Gürcüstanın daxili işlərinə qarşı şəkildə kobud müdaxiləsi kimi qiymətləndirilir. Mixael Rot iddia edir ki, Gürcüstan hakimiyyəti yalnız əsas müttəfiq olan pravoslav kilsəsinə arxalanaraq qanuna etiraz aksiyalarında iştirak edən gənclər olmadan parlaq gələcək qura bilməyəcək. Alman siyasətçi gürcülərə ağıl öyrətməyə də çalışıb. O təkbəbbülə deyib ki, qanun qəbul olunarsa, guya bəyin axını Gürcüstan üçün tam bir fəlakət olacaq.

Əlbəttə, alman siyasətçinin bu sözləri Gürcüstanda birmənalı qarşılanmadı. "Xalqın Gücü" partiyasının liderlərindən biri, deputat Quram Maqarşviliyin sözlərinə görə, Mixael Rotun bəyanatı gürcü xalqını və pravoslav kilsəsinə təhqir edir, həmçinin xaricdə Gürcüstanla qarşı döyüşən qüvvələrin olduğunu təsdiqləyir: "Biz real Avropanın nə olduğunu bilir, lakin Gürcüstanla qarşı mübarizə aparın xarici qüvvələr də var. Təəssüf ki, Rotun bu bəyanatı pravoslav kilsəsinin, gürcü xalqının təhqir edir, çünki o, əhalinin əksəriyyətinin pravoslav olduğunu və pravoslav kilsəsinə üz tutduğunu çox gözəl bilir".

Göründüyü kimi, Qərb Gürcüstanla qarşı hibrid müharibə aparır, küçədə, informasiya məkanında kampaniya aparır. Avropaya inteqrasiya yolunu tutan Gürcüstan hökuməti isə heç bir təzyiqa boyun əyməyəcəyini bildirir. Rəsmi Tbilisi ABŞ-in sanksiyalarından danışıqdan əks effekt verir. Cənab Kobaxidze ABŞ Dövlət Departamentinin nümayəndəsi O'Brayenlə görüşündə vurğulayıb ki, Tbilisi ABŞ ilə "əməkdaşlığı dərinləşdirmək" istəyir, lakin bu, "ikitərəfli səylər və qarşılıqlı ədalətli münasibət tələb edir". Amma belə görünür ki, ABŞ-ı tam fərqli münasibətlər maraqlandırır.

S.ELAY
XQ

İğdir–Naxçıvan təbii qaz kəmərinin tikintisi ən qısa müddətdə tamamlanacaq. Qaz kəməri bu ilin sonu, ya da gələn ilin əvvəlində istifadəyə verəcək. Bununla da, növbəti qış fəslində təbii qazın İğdir–Naxçıvan boru kəməri vasitəsilə Türkiyə ərazisindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına nəqli təmin ediləcək. Bu fikirləri Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Alparslan Bayraktar səsləndirib. Nazir, həmçinin deyib ki, iki ölkə arasında imzalanan anlaşmaya əsasən, 2030-cu ilə qədər Türkiyə və Avropaya nəql edilən Azərbaycan təbii qazının həcmi artırılacaq.

Xatırladaq ki, "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında təbii qaz sahəsində əməkdaşlıq Sazişi" iki gün əvvəl, mayın 14-də imzalanıb. Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Türkiyənin energetika və təbii sərvətlər naziri Alparslan Bayraktar tərəfindən imzalanmış sazişə əsasən, dost və qardaş ölkələr bölgədə enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və enerji təchizatı mənbələrinin şaxələndirilməsi üzrə əməkdaşlığı dərinləşdirəcəklər. İmzalanma mərasimində sənədin qaz hasil, nəql və istehlak edən ölkələr, onların vətəndaşları və müəssisələri üçün qarşılıqlı fayda verəcəyi qeyd olunub.

Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatında bildirilir ki, Türkiyədə iki ölkənin nazirləri arasında keçirilən görüşdə Azərbaycan və Türkiyənin iştirakı ilə həyata keçirilən genişmiqyaslı enerji layihələrinin regionun enerji təhlükəsizliyinin və Avropa ölkələrinə enerji təchizatı mənbələrinin şaxələndirilməsində mü-

İğdirdən Naxçıvana "mavi axın"

İğdir–Naxçıvan qaz kəməri üzrə Anlaşma Memorandumu 2020-ci il dekabrın 15-də Ankarada imzalanıb. Layihə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) və Türkiyənin BOTAS şirkəti tərəfindən icra olunacaq. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə 2022-ci il 10 fevral tarixli Sərəncamına əsasən isə İğdir–Naxçıvan qaz boru kəmərinin tikintisi üçün dövlət büdcəsindən vəsait ayrılıb.

Yeri gəlmişkən, hazırda Naxçıvan Muxtar Respublikasının illik qaz istehlakı 260–300 milyon kubmetr ətrafındadır. Bu isə mövcud tələbatdan bir qədər azdır. Mühüm infrastruktur layihəsi olan İğdir–Naxçıvan qaz kəmərinin fəaliyyətə başlaması ilə muxtar respublikanın "mavi yanacaq"la təchizatında əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verəcək. Ekspertlər bildirirlər ki, İğdir–Naxçıvan kəməri təkcə Naxçıvanın qaz təchizatını şaxələndirməyə imkan verməyəcək, həm də onun bir mənbədən asılılığını aradan qaldıracaq. Eyni zamanda, kəmərin işə düşməsi muxtar respublikanın sosial-iqtisadi inkişafına təkan verəcək. Təsəffü deyil ki, layihə ötən il iyunun 5-də qəbul edilən "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023–2027-ci illər üçün Dövlət Programı"nın prioritet istiqamətləri sırasında yer alıb.

İğdir–Naxçıvan boru kəmərinin təməli isə 2023-cü il sentyabrın 25-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə qoyulub. Yeri gəlmişkən, iki ölkənin dövlət başçıları həmin gün mətbuata bəyanatlarında yeni infrastrukturun əhəmiyyətini xüsusi

olaraq vurğulamışdılar. Azərbaycan Prezidenti İğdir–Naxçıvan qaz kəmərinin çəkilişini ölkələrimiz arasında qardaşlıq münasibətlərinin tarixində önəmli hadisə kimi dəyərləndirərək bunun əlaqələrimizə yeni təkan verəcəyini, Naxçıvanın enerji təhlükəsizliyini daha böyük ölçüdə təmin edəcəyini bildirmişdi. Türkiyə Prezidenti isə bəyanatında İğdir–Naxçıvan qaz kəməri layihəsinin iki ölkə arasında enerji sahəsində ortaqlığı daha da dərinləşdirəcəyi kimi, Avropanın da enerji təhlükəsizliyinə töhfə verəcəyini qeyd etmişdi.

Xatırladaq ki, layihə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) və Türkiyənin BOTAS şirkəti tərəfindən həyata keçirilir. Türkiyənin İğdir Vilayətindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək rayonuna qədər olan boru kəmərinin uzunluğu 97,5 kilometr təşkil edir. Kəmərin Azərbaycan hissəsinin uzunluğu 17,5 kilometr, Türkiyə hissəsinin uzunluğu isə 80 kilometrdir. Layihə çərçivəsində Dilucu məntəqəsində tikilən qazpaylayıcı stansiya 20 min kvadratmetr sahəni əhatə edir ki, bu da boru kəməri ilə qaz axını balansını təmin etməyə, "mavi yanacaq"ı Naxçıvana ən təhlükəsiz şəkildə daxil olmağa imkan yaradır. Eyni zamanda, boru kəməri ilə gündə 2 milyon kubmetr, ildə isə 730 milyon kubmetr qaz ötürmək mümkün olacaq ki, bu da Naxçıvanın təbii qaza tələbatını tam ödəyəcək. Gələcəkdə isə boru kəmərinin ötürüclük qabiliyyətini iki dəfədən çox artırmaq mümkündür.

Mirbağır YAQUBZADƏ
XQ

İqtisadiyyat 4 faiz də böyüyüb

Bu ilin yanvar–aprel aylarında ölkədə 38 milyard 182 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4,3 faiz çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub.

Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib ki, iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 0,1 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 7,7 faiz artıb.

ÜDM istehsalının 40,3 faizi sənayə, 9,5 faizi ticarət, 6,9 faizi nəqliyyat, 6 faizi tikinti, 3,1 faizi kənd təsərrüfatı, 2,4 faizi ictimai işlər, 1,7 faizi informasiya və rabitə sahələrinin, 20 faizi digər sahələrin payına düşüb, məhsula və idxala xalis verigələr isə ÜDM-in 10,1 faizini təşkil edib.

Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 3748,1 manata bərabər olub.

Günəşdən 144,4 milyon kilovat-saat "yaşıl enerji" alınıb

Cari ilin yanvar–aprel aylarında Azərbaycanda günəş elektrik stansiyalarında 144,4 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal olunub. Bu da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7,6 dəfə çoxdur.

Energetika Nazirliyindən verilən məlumata görə, ötən 4 ay ərzində ölkədə külək elektrik stansiyalarında 21 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal olunub. Bu isə ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2 faizə yaxın azalma deməkdir.

Hesabat dövründə Bərk Məişət Tullantılarının Yandırılması Zavodunda 90,5 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal edilib ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 8,4 faiz çoxdur.

"Azərişiq" Gədəbəyin də elektrik şəbəkəsini yeniləyir

"Azərişiq" ASC-dən aldığımız məlumata görə, qurum investisiya layihəsi çərçivəsində Gədəbəyin elektrik şəbəkəsini təzəyləyir, sovet dövründən qalmaqatlıq elektrik xətlərini tamamilə müasir standartlara uyğun şəkildə yeniləyir və əvəzləyir.

350 abonentli olan Xar-xar kəndində 0,4 kV-luq yeni kabel xətləri çəkilib və dayaqlar bəsdirilib. Həmçinin müasir standartlara cavab verən yeni tipli sayğac qutuları və 250 KVa-lıq transformator quraşdırılıb.

Rayonun Arısu kəndində yenidənqurma işləri yekunlaşıb. Burada sakinlərin dayanıqlı və fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təmin olunması üçün özünüdaşıyan izolyasiyalı kabel xətləri çəkilib, dayaqlar bəsdirilib.

Arıqaran və Zəhmət kəndlərində isə elektrik təsərrüfatının yenilənməsi işləri davam etdirilib. Yeni elektrik xətlərinin keçdiyi ərazilərdə dayaqlar bəsdirilib.

"Azərişiq" Investisiya Proqramına uyğun olaraq paralel şəkildə bütün regionlarda yenidənqurma və əsaslı təmir işlərini davam etdirir. Bölgələrdə elektrik təsərrüfatının yenilənməsi abonentlərin dayanıqlı, fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təmin olunması, habelə elektrik enerjisi itkilərinin minimuma endirilməsinə hədəflənir.

XQ

Sahibkarlar sahibsiz deyillər

(əvvəlki 1-ci səhifədə)

İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına görə, ölkə üzrə sahibkarlıq subyektlərinin 99,6 faizi kiçik və orta sahibkarlıq subyektləridir və onların əlavə dəyərin yaradılmasında, ixrac, məşğulluq və investisiyalarda payı getdikcə artır. Kiçik və orta sahibkarlığın ölkə iqtisadiyyatında rolunun və rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi, bu sahədə idarəçilik sisteminin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, həmçinin institusional dəstək mexanizmlərinin formalaşdırılması məqsədilə nazirliyin tabeliyində Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) yaradılıb.

Bu gün ölkədə kiçik və orta biznesin (KOB) – sahibkarlığın tərəqqisi sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının ən prioritet istiqamətlərdən biri kimi diqqətdə saxlanılır, özəl bölmənin fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. KOBİA tərəfindən kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadiyyatda rolunun və rəqabət qabiliyyətinin, maliyyə resurslarına və satış bazarlarına çıxışının genişləndirilməsi istiqamətində müxtəlif təşviq və dəstək mexanizmləri həyata keçirilir. KOB dostu ofisləri, KOB İnkişaf Mərkəzləri, KOB-lar üçün təhsil, elm, tədqiqat layihələrinin maliyyələşdirilməsi, Startap şəhadətnaməsinin verilməsi buna misal ola bilər.

KOB evləri sahibkarlara dövlət və biznes xidmətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada təqdim edildiyi vahid məkandır. Burada xidmətlər operativlik, şəffaflıq, nəzakətlik və rahatlıq prinsipləri əsasında həyata keçirilir. Biznes xidmətlərinin bir məkanda toplanması, vaxta və xərclərə qənaət, operativlik KOB evlərinin əsas üstünlükləridir.

Bu ilin birinci rübündə KOB evlərində sahibkarlara 99 mindən çox xidmət göstərilib. KOBİA-dan verilən məlumata görə, xidmətlərin 80 mindən çoxu "Bakı KOB evi"nin, 15 minə yaxını "Yevlax KOB evi"nin, 4 mindən çoxu isə "Xaçmaz KOB evi"nin payına düşüb. Xidmətlərin 91 minə yaxını dövlət qurumları ("G2B"), 9 minə yaxını isə biznes qurumları ("B2B") təqdim edib.

Sahibkarlar KOB evlərinə daha çox biznes fəaliyyəti üçün zəruri olan lisenziya və icazələr, mənzə sertifikatı, yükdaşıma layihəyə keçirmək üçün icazə blankı, fərqlənmə nişanı, taxoqraf kartları və digər sənədlərin alınması, vergi və gömrük məsələləri, kommunal və digər ödənişlər, biznes krediti üçün müraciət ediblər.

KOB evlərində, ümumilikdə, 52 dövlət və özəl qurum sahibkarlıq fəaliyyəti üçün zəruri olan 300-dən çox "G2B" və "B2B" xidmətləri göstərir. Ölkənin digər iri şəhər və rayonlarında da KOB evlərinin yaradılması istiqamətində işlər davam etdirilir.

Yeri gəlmişkən, hazırda kiçik və orta biznesin inkişafını sürətləndirmək məqsədilə sözügedən sahədə fəaliyyət göstərən subyektlərin vahid məlumat reyestrinin yaradılması ilə bağlı layihənin icrasına başlanılıb. KOBİA-dan verilən məlumata görə, "Mikro, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı haqqında" Qanunda mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin vahid reyestrinin yaradılması nəzərdə tutulub. Bununla bağlı Azərbaycan Prezidentinin 13 may 2024-cü il tarixli Fərmanı ilə "Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin vahid reyestri haqqında əsasnamə" təsdiqlənib. Sözügedən əsasnamədə reyestrin fəaliyyətinin hüquqi, təşkilati və texnoloji əsasları, o cümlədən reyestrin aparılması qaydası və bura daxil edilməli olan məlumat-

ların siyahısını müəyyənləşdirilib.

Müvafiq əsasnaməyə uyğun olaraq yaradılacaq reyestr KOB-lar, onlara dövlət qurumlarının göstərdiyi xidmətlər və dəstək tədbirləri, fəaliyyətlərinin qiymətləndirilməsi nəticələri barədə məlumatların vahid elektron mənbədən əldə edilməsinə imkan verəcək. Reyestr ilə digər dövlət informasiya sistemləri və ehtiyatları arasında informasiya mübadiləsinin aparılması Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə həyata keçiriləcək. Reyestr KOB subyektləri barədə zəruri məlumatların operativ əldə olunmasına şərait yaradacaq, həyata keçirilən prosedurlar və onların nəticələrinin izlənilməsi mümkünlüyü ilə şəffaflığı təmin edəcək.

KOB subyektləri haqqında müxtəlif məlumatlar, o cümlədən subyektin adı, ünvanı, VÖEN-i, dövlət qeydiyyatına dair dövlət reyestrindəki məlumatlar, əlaqə vasitələri, meyarlara görə bölgü, verilmiş lisenziya və icazələr, fəaliyyət sahəsi, keçirilmiş yoxlamalar (monitorinqlər), dövlət qurumları tərəfindən reallaşdırılan qiymətləndirmənin nəticələri və s. reyestrə öz əksini tapacaq.

KOB subyektləri, reyestrin informasiya proseslərində iştirak edən dövlət qurumları, KOB-lara dəstək infrastrukturunu təşkil edən qurumlar sözügedən reyestrə istifadə edə biləcəklər.

Xatırladaq ki, reyestrin sahibi və operatoru KOBİA-dır. Reyestrəki məlumatların əldə edilməsinə görə ödəniş tələb olunmur.

Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafını dəstəkləyən KOBİA isə bir müddət bundan əvvəl BMT-nin Qlobal Sazişinə qoşulub. Bununla da adıçəkilən agentlik BMT-nin Qlobal Sazişinin iştirakçısı olaraq strategiya və fəaliyyətini Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin müvafiq prinsiplərinə uyğunlaşdırmaq, KOB-ların inkişafına və yeni sahibkarlıq subyektlərinin yaradılmasına dəstək göstərməklə qlobal davamlı inkişaf strategiyasına öz töhfəsini vermək imkanı əldə edib.

Qeyd edək ki, BMT-nin Qlobal Sazişi 160-dan çox ölkədə 20 mindən artıq biznes

və qeyri-biznes tərəfdaşlarını bir araya gətirir. Təşkilatın üzvlərinin əsas məqsədi öz strategiya və fəaliyyətlərini insan haqları, işçi hüquqları, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş prinsiplərə, eləcə də "Dayanıqlı inkişaf üzrə 2030 Gündəliyi"yə uyğunlaşdırmaqdır.

Kiçik və orta biznes ölkə iqtisadiyyatında çeviklikli və dayanıqlı, məşğulluğu gerçəkləşdirmək, iqtisadi şaxələndirməyə əhəmiyyətli töhfə vermək baxımından mühüm önəm daşıyır. Sahibkarların iqtisadi inkişafda, xüsusilə işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin reinqtegrasiyasında fəal iştirakı isə bu gün xüsusi diqqət çəkir. Bu, düşməndən təmizlənən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında daha aydın nəzərə çarpır.

Hazırda Ağdam və Cəbrayılada yaradılan sənaye parkları və digər müəssisələrin səmərəli fəaliyyəti bunun bariz ifadəsidir. İş adamları üçün əlverişli investisiya imkanlarına malik bu sənaye zonaları iqtisadi potensialını reallaşdırılması üçün müddətli mexanizmdir. Başqa sözlə, bu əbədi-əzəli yurd yerlərimizin bəpəsində sənayeləşmə siyasətinin uğurla yerinə yetirilməsi bölgənin resurslarından, iqtisadi imkanlarından yararlanmaqla Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun ölkə iqtisadiyyatına səmərəli reintegrasiyasına əlavə stimulaşdırır.

Yeri gəlmişkən, işğaldan azad olunan ərazilərdə sənayeləşmə prosesinin mərhələli şəkildə reallaşdırılması nəzərdə tutulur. Abadlıq və quruculuq işlərinin həyata keçirilməsi üçün tikinti şirkətləri prosese ilk mərhələdə qoşulur. Çünki məskunlaşdırma üçün bu, ən önəmli məsələlərdən biridir. Ağdam və Cəbrayılada yaradılan sənaye parkları və digər müəssisələrin səmərəli fəaliyyəti, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı istiqamətində reallaşdırılan layihələr isə bu torpaqlarda yaşayacaq sakinlərin ərzağa olan tələbatının ödənilməsi cəhətdən böyük əhəmiyyətə malikdir.

Vaqif BAYRAMOV
XQ

Uğursuzların uğursuz revanşı

(əvvəlki 3-cü səhifədə)

Ümumiyyətlə, Qalstanyan Ermənistanın ictimai-siyasi həyatında yeni fiqur deyil. İki il əvvəl "Daşnaksütyun", Robert Koçaryan tərəfdarları və Serj Sarkisyanın "Respublika" partiyası hökumətə və sülh prosesinə qarşı indikiyə oxşar aksiyalar təşkil etmişdi. Hazırda əvvəlki rejimlə heç bir əlaqəsinin olmadığını iddia edən Baqrat 2022-ci ilin uğursuz etiraz aksiyaları zamanı səhnəyə çıxmış və ictimaiyyət qarşısında sülh sazişinin əleyhinə fikirlər səsləndirmişdi.

Bu dəfə isə "Erməni, Ermənistan, Vətən və Tanrı" şüarı ilə kütləyə müraciət edən Qalstanyanın nə gələcəyə hesablanmış strategiyası, nə konkret həll yolu, nə də müharibəni təbliğ etməkdən başqa hər hansı təklifi var idi. Müxalifət tərəfindən dəstəklənən arxiyepiskopun populist ritorikası və utopik vədələri ictimaiyyəti hökumət dəyişikliyi barədə düşünməyə inandırma bilmişdi.

Paşinyanın istefa verəcəyi təqdirdə onun yerinə kimin keçəcəyi sualına da dəqiq cavab yoxdur. Qalstanyan bildirdi ki, bu şəxs heç bir partiyadan olmayacaq. R.Koçaryan dövründə xarici işlər naziri vəzifəsində çalışmış Vardan Oskanyan isə dedi ki, Baqrat keçid dövrünün baş naziri postuna ən uyğun namizəddir. Sonradan məlum oldu ki, Qalstanyan Ermənistan vətəndaşı olmaqla yanaşı, həm də Kanada vətəndaşdır və Hayastan konstitusiyasına görə baş nazir seçilə bilməz. Kanada vətəndaşı olduğunu etiraf edən Qalstanyan baş nazir postuna tələb ediləcəyi təqdirdə ona "yox" deyə bilməyəcəyinə ehtiyat vurdu: "Əgər xalq bunu istəyir və erməni patriarxi buna xəyir-dua verəcəksə, mən kiməm ki, "yox" deyim? Amma istəmirəm".

Təbii ki, bunlar boş sözlərdir. Qalstanyan ambisiyalarının reallaşmasının mümkün olmadığını başa düşür. Çünki 30 min tərəfdarı ona baş nazir ola bilməsi üçün kifayət etmir. Bunun üçün konstitusiyaya dəyişiklik, habelə parlamentin 107 deputatının yarısından çoxunun (54 deputatın) səsi lazımdır. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, hazırda parlamentdəki yerlərin yalnız 35-i müxalifət bloklarına aiddir. Etimadsızlıq votumu təqdim etmək üçün onlara bir səs lazımdır. Qalstanyan bu məqsədlə Koçaryan və Sarkisyan dövründə müxtəlif vəzifələrdə çalışmış müstəqil deputat İlxan Zakaryanla görüşdü. Zakaryan Paşinyana etimadsızlıq səsverməsində iştirak edəcəyini bildirdi. Amma etimadsızlıq səsverməsinin parlamentdən keçməsi üçün, ümumilikdə, 54 deputatın səsi lazımdır. Bu isə o deməkdir ki, Qalstanyan baş nazir Nikol Paşinyanın partiyasından olan deputatları razı salmalıdır. Paşinyan tərəfdarlarının buna razılısaqları isə, necə deyirlər, deryada balıq sevədsizdir.

Bəzi analitiklər mayın 9-da keçirilən aksiyanı N.Paşinyanın bugünlərdə 6 il tamamilə olan hakimiyyəti dövründə təşkil edilən ən böyük etiraz aksiyası kimi qiymətləndirirlər. Zənnimizcə, bu da təsadüfi deyil. Məsələ odandır ki, ABŞ-nin "GAL-

LUP International Association" analitika və məsləhət şirkətinin Ermənistan nümayəndəliyinin açıqladığı sorğunun nəticələrinə görə, ötən ilin martında sorğuda iştirak edənlərin 16 faizi Paşinyanın fəaliyyətindən razı idilərse, cari ilin martında bu rəqəm 8 faiz təşkil etmişdir. Analitiklər bu fikirdədir ki, 2020-ci ildən sonra da yanlış qərarlar verməkdə davam edən Paşinyanın reytingi azalmağa davam etsə də, onun güclü rəqibinin, ictimaiyyətin Ermənistan müxalifətini təşkil edən fiqurlara inam və rəğbətini olmaması Nikolun mövqeyini gücləndirən amillərdir. Görünür, elə bu səbəbdəndir ki, hazırkı etirazlar fonunda da müxalifət liderlərinin reytingi yüksəlmədi. Cəmiyyət onları, necə deyirlər, aşağı profildə saxlamağa üstünlük verdi. Eyni zamanda, Paşinyana yaxın media orqanlarının, sosial şəbəkələrin erməni sepməndindəki böyük səhifələrin və telegram kanallarının yaxşı işlədiyini də vurğulamaq lazımdır. Onlar Qalstanyanın "Daşnaksütyun" lideri İlxan Saqatlyan, R.Koçaryanın deputat oğlu Levon, keçmiş müdafiə naziri Seyran Ohanyan və digər müxalifət nümayəndələri ilə görüşünün görüntülərini yayırdılar. Üstəlik, R.Koçaryanın rəhbəri olduğu "Hayastan" fraksiyasının sədr müavini Qarnik Danielyan və "Daşnaksütyun"dan olan deputat Geqam Manukyanın mitinqlərdə fəal iştirakı bu etirazların, haqqıqətən də, müxalifət tərəfindən təşkil edildiyinə dair cəmiyyətdə əlavə sübutlar yaradır. Bütün bunları nəzərə alaraq, eyni zamanda, biz Qazaxın 4 kəndinin ölkəmizə qaytarılmasından sonra Tavuş vilayətində başlanan etiraz aksiyalarının ötən həftə İrəvana çatdığını gördük: "İndi isə biz Ermənistanın keçmişlə gələcək arasında dilemmada nəyi seçəcəyini, bu tarixi imtahandan necə çıxacağını görcəyik. Ermənilər mifik, yoxsa, real Ermənistan üstünlük verəcəklərini görcəyik. Ermənistanın dinc bərbəyşəyisi, tarixi şansını ona verib imkanından istifadə edərək normal dövlət olmağı, yoxsa

Ermənistanı etiraz aksiyaları barədə fikirləri "XQ" ilə bölüşən Cənubi Qafqaz Tədqiqatlar Mərkəzi direktorunun müavini, politoloq Fuad Çıraoq bildirdi ki, artıq bir müddətdir həm Azər-

baycan, həm də Ermənistan rəsmiləri müxtəlif səviyyələrdə tərəflərin sülhə çox yaxın olduğunu barədə ümidverici bəyanatlar verirlər. Onun sözlərinə görə, eyni zamanda, biz Qazaxın 4 kəndinin ölkəmizə qaytarılmasından sonra Tavuş vilayətində başlanan etiraz aksiyalarının ötən həftə İrəvana çatdığını gördük: "İndi isə biz Ermənistanın keçmişlə gələcək arasında dilemmada nəyi seçəcəyini, bu tarixi imtahandan necə çıxacağını görcəyik. Ermənilər mifik, yoxsa, real Ermənistan üstünlük verəcəklərini görcəyik. Ermənistanın dinc bərbəyşəyisi, tarixi şansını ona verib imkanından istifadə edərək normal dövlət olmağı, yoxsa

ədəvəti, son nəticədə, bəlkə də, öz dövlətçiliyinin sonunu seçəcəyini indi biləcəyik".

F.Çıraoq qeyd etdi ki, bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin ötən həftəki çıxışı həm də Ermənistan, dünya ermənilərinə və onların havadarlarına ünvanlanmış çox mühüm mesajları daşıyırdı. Həmin çıxış, xüsusilə, Ermənistan sülh prosesinə, Qazaxın kəndlərinin Azərbaycana qaytarılmasına etiraz edən revanşistlərə və onların himayədarlarına ünvanlanmışdı.

Müəhibimiz bildirdi ki, dövlətimizin başçısı bu çıxışdan əvvəl də Ermənistanı silahlandırmağa çalışanlara və İrəvanın özünə həmin silahlanmanın Azərbaycan üçün təhlükəli, kritik həddə çatacağı təqdirdə Hayastan ərazisində dərinliyində və istənilən nöqtəsində yerləşən hərbi obyektləri məhv edə biləcəyimiz barədə xəbərdarlıq etmişdi. Onun sözlərinə görə, budəfəki xəbərdarlıq bir xatırlatma kimi üç ünvanla yönəlmişdi: "Birincisi, bu xəbərdarlıq İrəvan küçələrinə tökülmüş revanşistlərə ünvanlanmışdı. İkincisi, Paşinyan hökumətinə yönəlmişdi ki, etirazları bəhanə gətirərək sülh prosesində Azərbaycan növbəti haqlı tələblərindən boyun qaçırmağı ağıldan keçirməsin. Belə ki, əvvəlki illərdə bütün Ermənistan rəhbərləri dəfələrlə radikalın etirazlarını bütövlükdə, "xalqın etirazları" kimi təqdim edərək konstruktivlikdən boyun qaçırmışdılar. Üçüncüsü isə Ermənistanın havadarlarına idi. Onlar əvvəllər himiş erməni cəmiyyətinin hansısa məsələ ilə bağlı Paşinyana təzyiqlərini əsas gətirərək, Azərbaycanı Paşinyanı anlamağa, ona çox təzyiq etməyə və güzəştə getməyə çağırırdılar. Maraqlıdır ki, erməni xalqının mövqeyi həmin dairələr üçün himişə maraqlı və əhəmiyyətli olub. Sadə Azərbaycanlıların mövqeyi isə heç vaxt özəmə daşmayıb".

Politoloq açıqlamasının davamında bildirdi: "Cənab Prezidentin ötən həftə həmin dairələrə verdiyi mesaj bu idi ki, hazırda Ermənistanla danışıqlar prosesi özünü ən həlledici məqamına çatıb. Ermənistan həm hərbyədanında, həm də diplomatik formata da ləna dırənib. Həm hərbi resursları tükənib, həm də çox ümid etdiyi diplomatik manevar imkanları qalmayıb. Daha doğrusu, Azərbaycanı böyük dövlətlərlə üz-üzə qoymaq və ölkəmizə qarşı böyük güclərin təzyiqlərini təşkil etməkə bağlı ümidlər özünü doğrultmayıb. Ona görə də bu gün İrəvan küçələrinə tökülmüş Ermənistanın mesajı budur ki, sülhün alternativləri onlar üçün çox baha başa gələcək. Dövlətimizin başçısı bu çıxışda Azərbaycanın prinsipial mövqeyindən nainki geri çəkilmədiyini, həm də Bakının haqlı tələblərini vaxtında və xoşluqla təmin edilməyəcəyi təqdirdə, istənilən yolla öz milli maraqlarına nail olmaq qətiyyətinə bir daha bəyan etdi".

F.Çıraoq hesab edir ki, Ermənistan-dakı radikalizmin mahiyyətini yaxşı anladığı üçün Azərbaycan rəsmi İrəvandan sülh müqaviləsindən əvvəl ölkənin konstitusiyasına və digər qanunvericiliyinə müvafiq dəyişikliklər aparmağı tələb edir. Çünki biz yaxşı bilirik ki, 4 kəndi qaytarılmasına bu qədər etiraz edən erməni radikalı sülh müqaviləsinə də eyni münasibəti göstərəcəkdir. Məhz buna görə də qanunvericiliyə dəyişiklik tələbini sülh müqaviləsi üçün ilkin şərt kimi irəli sürürük. Çünki bölgədə əmin-amanlığın bərqərar olması üçün sülh müqaviləsinə və bütövlükdə, sülh prosesinə təkcə Paşinyan yox, bütün erməni cəmiyyəti səs verməlidir. Erməni cəmiyyəti ancaq bu ağırlı yolla yeni reallığı qəbul edə, mifik "böyük Ermənistan" iddiasından əl çəkə və bir qədər də sağala bilər.

Səxavət HƏMİD
XQ

Onların rəsmi İrəvanın dəvəti ilə bölgəyə nə niyyətlə gəldikləri bugünlərdə dəqiq bilinməyib kimi, indi də hansı "missiyanı" yerinə yetirdikləri ciddi suallar doğurur. Avropa İttifaqının (AI) iki il yarım bundan əvvəl elan etdiyi məqsədin – Ermənistan–Azərbaycan sərhədində təhlükəsizliyin təmin edilməsi missiyasının arxasında çox maraqlı fəaliyyəti müşahidə etdik. Fəqət, bu gün fransız pensiyaçı jandarmların və istefada olan alman hərbiçilərinin "binokl diplomatiyası"nın nəyə xidmət etdiyini bölgə dövlətlərinin hamısı yaxşı bilir. Onların Ermənistanın Rusiya, İran və Türkiyə ilə sərhədində quraşdırılan radio-müşahidə qüllələrindəki cihazların hansı məlumatları topladığı və bu barədə haraya hesabat verdiklərini anlamaqdan ötrü kriminalist olmağa ehtiyac yoxdur.

İşsiz qalan psevdomissiya

Avropa İttifaqının məramsızlığına qarşı narazılıq dalğası

"AI missiyası Ermənistanın qonşularına – Rusiya, Azərbaycan və İrana qarşı getdikcə daha çox "işlər" görür, açıq-aşkar təcridatçı fəaliyyət göstərir". Sitat Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzinin "news.ru" verdiyi maraqlı açıqlamasından götürüldü. Mayın 10-11-də Almatıda Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri arasında sülh müqaviləsi üzrə ikitərəfli danışıqların keçirilməsini alqışladığını nəzərə çatdıran nazir müavini bununla Cənubi Qafqazda etibarlı və uzunmüddətli sülhün və sabitliyin əldə edilməsi istiqamətində daha bir addımın atıldığı qənaətinə olduğunu bildirdi.

***

AI-nin Ermənistan-dakı müşahidə missiyası artıq sübhəli məqsədlərə xidmət edən yarımülki, yarıhərbi kəşfiyyat-desant qrupuna çevrilib. "Missiya açıq-aşkar təcridatçı xarakterli fəaliyyət göstərir, tam şəkildə anti-Rusiya təbliğatı ilə məşğul olur, Ermənistan cəmiyyətində AI-nin, guya, bu ölkənin təhlükəsizlik və rifah mənbəyi olması barədə yanlış fikirlər aşılayır. Üstəlik, AI üzvlərinin fəaliyyəti getdikcə daha çox anti-Azərbaycan və anti-İran xarakter alır", – deyən M.Qaluzin, həmçinin onu da vurğulayıb ki, Rusiya hər hansı konkret marşrutun yaradılmasında deyil, əksinə, Cənubi Qafqazda iqtisadi və nəqliyyat kommunikasiyalarının tamamilə açılmasını tələb edir.

Bu mülki missiyanın AI-nin hibrid müharibəsinin alət olması faktını onun məxfi, qeyri-şəffaf fəaliyyətinin, nə Ermənistan, nə Azərbaycan, nə də digər maraqlı dövlətlər və strukturlar tərəfindən hesablılıq və nəzarət olunmaması təsdiqlədiyinə diqqəti yönəldən Rusiya XİN rəhbərinin müavini daha sonra bildirdi: "Missiya açıq-aşkar təcridatçı xarakterli fəaliyyət göstərir, tam şəkildə anti-Rusiya təbliğatı ilə məşğuldur, Hayastan cəmiyyətində Avropa İttifaqının Ermənistan üçün "təhlükəsizlik və rifah mənbəyi" olması barədə yanlış fikirlər aşılayır".

Mövzu ilə bağlı qəzetimizə açılış məqaləsi **Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin rəhbəri, siyasi icmalçı Fərid Şafiyev məsələyə bir qədər fərqli rəqəsdən yanaşdığını söylədi.** Onun fikrincə, əlbəttə, Azərbaycanın Avropa İttifaqının Ermənistan-dakı mülki missiyasının fəaliyyəti ilə bağlı müəyyən iradları var. Amma bu zaman

Rusiya tərəfinin bu missiya barədə şərhini eyni müstəvidə nəzərdən keçirmək o qədər də düzgün yanaşma deyil: "Ən azı, ona görə ki, münasibətin davam etdiyi uzun müddət ərzində rəsmi Moskva məhz Ermənistanı dəstəkləyib. Bunun əyani sübutu kimi, 1997-ci ildə Ermənistanla böyük həcmdə si-

lah ötürülməsi ətrafında yaranmış qalmaqlı yadımız salmağımız kifayət edər. Yəni, indi Mixail Qaluzinin açıqlamasını olduğu kimi qəbul etməkdən, ondan sitat götürməkdən bir qədər çəkinərdim".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə tanınmış ekspertin rəyinə hörmətlə yanaşaraq, onu da nəzərə çatdırmaq zəruri sayırıq ki, indi Cənubi Qafqazdakı mövcud reallıq baş verən hadisələrə pragmatik yanaşma tələb etdiyi kimi, ikitərəfli münasibətlərə də həssaslıq və fərqlilik qatır. Bəli, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətin alovlanmasında, davam etməsində, eləcə də arazilərimizin işğal olunmasında Rusiyanın özəməli rəhbərliyinin təqdiri kifayət qədərdir. Biz bunu unutmuşuq, amma, eyni zamanda, Kremlin son illər Bakı ilə münasibətlərində, xüsusilə, haqqın və tarixi ədalətin yerini almaması əvvəlki səhvlərini düzəltməsi kimi dəyərləndirilə biləcək hərəkətlərini də görməzdən gəlməli deyilik.

Mixail Qaluzinin sözlərinə görə, uzunmüddətli regional təhlükəsizlik, sabitlik və sosial-iqtisadi inkişafın təmin edilməsi vəzifələrindən danışıqlarsa, qəribələrin bölgəni hərbləşdirmək, burada AI və NATO-nun hərbi-siyasi təsiri genişləndirmək planları bunlara qətiyyətlə uyğun gəlmir. Rusiya diplomatiya qeyd edib ki, Moskva Cənubi Qafqazda iqtisadi və nəqliyyat kommunikasiyalarının tam açılmasını tələb edir. "2021-ci ildə Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderlərinin qərarı ilə yaradılan üçtərəfli işçi qrup üç ölkənin baş nazir müavirlərinin birgə sadrlığı ilə məhz bunlarla məşğul olur" – deyə, o, bildirdi. M.Qaluzin bu zaman diqqəti Qərb ölkələrinin təzyiqləri ilə İrəvanın bu istiqamətdə üçtərəfli qarşılıqlı fəaliyyətinə döndürülməsi barədə qərar qəbul etməsinə yönəldib.

RF XİN başçısının müavini "news.ru"-ya müsahibəsində ayrıca qeyd edib ki, Cənubi Qafqazın tərəqqisinə gedən yol inklüziv dia-loqdan, xüsusən də "3+3" məşvərətçi regional platforma çərçivəsində yaranan məsələlərə kollektiv cavabın axtarışından və region xaricindəki güvlərin geosiyasi göstəricilərinə müqavimət göstərməkdən keçir.

Bəli, rəsmi Moskva dövlətimizin başçısının bir il bundan əvvəl Tbilisidə irəli sürdüyü "Qafqaz evi" ideyasını dəstəklədiyini bildirir. M.Qaluzinin sözlərindən çıxan məntəqi nəticə odur ki, qafqazlıların üzlaşdıqları mübahisə və münasibətləri öz aralarında, kənar müdaxilə olmadan həllinin alternativləri yoxdur.

İmran BƏDİRANLI
XQ

2020-ci ilin noyabrında Zəfəri-mizlə başa çatmış İkinci Qarabağ savaşından sonra Azərbaycan hakimiyyəti atdığı konkret və məqsədyönlü addımlarla, 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirdiyi antiterror tədbiri ilə bölgədə separatizmə son qoymaqla ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyini bərpa etdi.

Birsutkalıq antiterror tədbiri, sadəcə, Qarabağda deyil, bütövlükdə, Cənubi Qafqaz bölgəsində siyasi gündəmi və reallığı dəyişdi. Son səkkiz ayda bölgədə geosiyasi hadisələr məhz bu reallığın fonunda çəyən etməkdədir. İstinaq etdiyimiz həmin tarix həm də Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunda müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlı kontingentinin o vaxtdək yerinə yetirdiyi missiyasına zərurəti aradan qaldırmış oldu.

İstər 8 ay əvvələ qədər, istərsə də ondan sonrakı dövəmdə Qərbdəki bədxahlımız, sübhəli mənbələrdən maliyyələşən anti-Azərbaycan mediası rus sülhməramlılarının növbəti 2020-ci il 10 noyabr tarixli Bəyanatda göstərilən son müddətə – 2025-ci ilin noyabrında, ümumiyyətlə, heç vaxt Azərbaycandan çıxmayacağı barədə vəy-şüan qoparırdılar. Onlar sayı iki mindən az olan sülhyaratma qüvvələrini "işğalçı rus qoşunu" kimi qələmə verir, bu kontingentin 2025-ci ilin noyabrından sonra "Rusiyanın Azərbaycandakı hərbi bazasına" çevriləcəyi barədə özlərinin uydurma tezislərini ictimai rəyə sırımağa çalışırdılar. Təkcə onların deyil, eləcə də son üç il ərzində bu mövzu üzərində çirkin manipulyasiyalar edən

Sülhməramlılar xoş məramla yola salınır

Bədxahlının gözləntilərinin əksinə olaraq, bu missiyaya vaxtından əvvəl xitam verildi

daxildəki qaraguruh müxalifətin iddiaları da tamamilə iflasa uğradı.

***

Cənubi Qafqazda reallığı dəyişmiş Azərbaycan hakimiyyəti dövlətin və xalqın milli maraqlarını hər şeydən üstün tutaraq, neytral müşahidəçilərdə belə müəyyən suallar doğuran rus sülhməramlılarının səlahiyyəti və Qarabağda qalma müddəti məsələsinə də beynəlxalq hüquqa uyğun şəkildə, qonşu ölkə ilə ikitərəfli münasibətlərə zərər qədər xələf gətirmədən, qarşılıqlı hörmət və razılıqla əsasında həll etməyi bacardı. Məhz iki ölkə liderinin birgə verdikləri qərar əsasında, sülhməramlılar bölgəni vaxtından əvvəl tərk etməyə başladılar.

***

Dünən Xocalı rayonunda Qarabağda müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlılarının bədxahlıqlarına həsr olunmuş mərasimə Azərbaycan və Rusiya tərəfindən yüksək rütbəli zabitlər iştirak ediblər. "Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü rəsmən tanıdıqdan sonra Moskva və Bakı sülhməramlı fəaliyyətin öz hədəfinə çatdığı üçün Rusiya sülhməramlı kontingentinin Qarabağdan çıxarılması prosesinə başlanmasına dair birgə qərar qəbul ediblər". Bu sözləri Rusiya Silahlı Qüvvələri Quru Qoşunlarının Baş Komandanının birinci müavini, Quru Qoşunlarının Baş Qərargah rəisi, general-polkovnik Yevgeni Nikiforov deyib. Onun sözlərinə görə, Rusiya

sülhməramlıları qarşıya qoyulmuş vəzifələri yerinə yetiriblər: "Sülhün bərqərar olunması prosesində istehkamçılarımız tərəfindən minlərlə hektar ərazi minalardan təmizlənilib, 30 min ədəd partlayıcı zərərsizləşdirilib".

Rus generalının çıxışında inciklikdən əsar-ələmət yox idi. O, komandanlıq etdiyi qoşun növbütün Azərbaycan ərazisində gördüyü işlərdən, həyata keçirdiyi missiyadan qürurla danışırdı. Axı həmin sülhməramlı kontingenti Azərbaycan tərəfi daim pozitiv yanaşmış, fəaliyyətinə hər cür yardım göstərmiş, Ermənistan tərəfi isə bir çox hallarda onlara, az qala, "Bakıdan təlimatlandırılan xüsusi hərbi dəstə" kimi münasibət göstərirdi. 2023-cü ilin sentyabrından sonra isə bu münasibət düşmənçilik

səviyyəsinə qədər dəyişmişdi. Amma Azərbaycan rəhbərliyi özünü üzə qəyən siyasət, uğurlu diplomatik addımları ilə iki ölkə arasında münasibətlərə, azacıq da olsa, kölgə düşməsinə imkan vermədi. Bunun tamamilə əksinə olaraq, Azərbaycan-Rusiya münasibətləri daha da gücləndi, ikitərəfli faydalı əməkdaşlıq bütün sahələrdə yeni mərhələyə qədəm qoydu.

Azərbaycan müdafiə nazirinin birinci müavini, Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi, general-polkovnik Karim Vəliyev Qarabağdan çıxarılan Rusiya sülhməramlılarına göstərdikləri xidmətlərinə görə təşəkkür edib: "Sizə Qarabağda sülh və sabitliyin təmin olunması üçün cəsarətli xidmətinizə görə təşəkkür edirəm".

General-polkovnik çıxışında xatırladı ki, qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələrinin mülki əhaliyə qarşı davam edən təcridatlarını qarşısının alınması və Qarabağ iqtisadi rayonu üzərində Azərbaycan Respublikasının təmizlənməsinə bərqərar edilməsi məqsədilə 2023-cü ilin sentyabrında lokal xarakterli antiterror tədbirləri keçirilib: "Bu tədbirlər nəticəsində separatçı rejimin fəaliyyətinə son qoyuldu, Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqları və qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələri ölkə ərazisindən tam çıxarıldı. Yaranmış vəziyyəti nəzərə alaraq ölkəmizin ali rəhbərliyi tərəfindən Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingentinin missiyasının vaxtından əvvəl dayandırılması barədə qərar qəbul edildi".

Sonda Rusiyanın Qarabağdakı sülhməramlı qüvvələrinin komandanı, general-mayor Kirill Kulakov Rusiyanın "Şücaət" ordeni ilə təltif olub. Eləcə də bir qrup rus hərbiçiyə sülhməramlı kontingentdə fərqləndiklərinə görə medallar təqdim edilib.

***

Azərbaycan və Rusiya generallarının iştirak etdiyi bu tədbirin özü rəsmi İrəvana göz dağı olmaqla yanaşı, həm də yuxarıda qeyd etdiyimiz bədxahlıların, xaricdə oturmaq dövlətimizin ünvanına ermənisiyağa hədəyanlar yağırdan "sapı özümdən olan baltalara" ən tutarlı cavabdır. Bəli, bu, oyanı, nə zaman və necə edəcəyini dəqiq bilən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uğur paralarının siyahısına əlavə olunacaq növbəti diplomatiya qələbəsidir. Bölgədə güc və söz səhəbə çevrilmis Azərbaycanın yolu bütün qonşularına ərazi bütövlüyünə və suverenliyə qarşılıqlı hörmətdən, xoşməramlı tərəfdaşlıq və faydalı əməkdaşlıqdan keçir. Bu sağlamlıq mövqeyi, siyasi reallığı artıq bütün dünya qəbul edir.

İ.BƏDİRANLI
XQ

İdman

İkiqat Dünya, üçqat Avropa çempionunun yolu Olimpiya zirvəsinədir

Ötən həftə Azərbaycan idmanı üçün əlamətdar hadisə ilə yadda qaldı. Yunan-Roma güləşi üzrə komandamız Türkiyədə keçirilən Dünya Olimpiya Təsnifat Turnirində uğurla çıxış edərək 4 çəki dərəcəsinin 3-də Paris Oyunlarına lisenziya qazandı. Onların arasında dünya çempionunun ikiqat, Avropa çempionunun üçqat qalibi Rafiq Hüseynov da var idi. Ünlü pəhləvanımızla doğum gününü ərəfəsində güləş üzrə yığma komandanın məşq zalında həmsöhbət olduq. İlk sualımız lisenziya qazandıqı yarışın həlledici görüşündə – Gürcüstan təmsilçisi ilə qarşılaşmanın son saniyələrində gözcü tabloya baxarkən hansı hisslər keçirməsi ilə bağlı oldu.

– Tabloya baxdığım an qəhərləndim. Qələbənin gətirdiyi, sözlə ifadə edilməyəcək sevinc hissləri çəkdiyim bütün əziyyətlərə son qoydu. Hər bir qələbə onu qazandıran böyük əziyyəti hədsiz sevinmə, məmnunluğa çevirir.

– **Mayın 16-da 36 yaşınız tamam olur. Ad gününü ərəfəsində bu qələbə, həm də özünüzlə gözəl hədiyyə oldu.**

– Bəli, razıyam. Amma əsas uğur Paris Olimpiadasında hədəfə aldığım yüksək nəticə olacaq.

– **Dünya Olimpiya Təsnifat Turniri sizin üçün son şans idi. Yaşın ki, həyəcanınız da böyük idi.**

– Təsnifat Turnirləri digər yarışlardan fərqli olaraq məhdud saydadır. Eyni zamanda, son şans olduğuna və

nürəm ki, lisenziyasız qalsam nə hala düşərdim.

– **Deməli, idmanda bəxt amili də rol oynayır.**

– Bəli, kifayət qədər güclü idmançılar var ki, karyeraları boyu bəxtləri gətirməyib. Bu dəfə mənim bəxtim gətirdi. Tək güclü olmaq kifayət etmir. Final görüşümdə dünya çempionu, Avropa çempionunun ikiqat qalibi Laşa Qobadze ilə qarşılaşdım. Təhlükəli rəqibdir, yaxşı işlətdiyi texniki fəndlər var. Digər tərəfdən, bədənə yağ çəkməsi fənd işlətməyə çətinlik yaradırdı. Buna qədər iki dəfə mənə qalib gəlib. Bu dəfə xal hesabında irəlidi idim. Hakimler 2 passivlik parterini mənə verdilər və müdafiə olunmağa çalışdım. Hətta bir an-

77 kiloqram çəki dərəcəsinə Olimpiya Oyunlarına lisenziya qazanan Avropa çempionu, ikiqat dünya çempionunun mükafatçısı Sənan Süleymanov kimi güləşçimiz var. O, çox perspektivli idmançısıdır.

– **Amma ötən olimpiadada şanslarınız daha yüksək qiymətləndirildi, yüksək mükafat qazana bildiniz...**

– Bəli, daha yaxşı çıxış etmək şansım var idi. Rəqiblərimin imkanlarını araşdırsam da, bəzilərinə yetərincə dəyərləndirmədim. Düşündürdüm ki, onlar mənə qalib gələ bilməzlər. Həmin idmançılardan biri məğlub olduğum qırğız güləşçisi idi. Ani səhvlər ucabından qələbə qazana bilmədim. Belə olanda insan əlavə təcrübə toplayır. Tokio Olimpiadasından çıxardığım nəticəni Paris Oyunlarında dəqiq nəzərə alacağam.

– **Paris Olimpiadasında rəqibləriniz barədə nə deyə bilərsiniz?**

– Fransa paytaxtında 16 idmançı mübarizə aparacaq. Onlardan 8-i Olimpiya Oyunlarının, dünya, Avropa çempionlarının qalibləri və mükafatçılarıdır. Onlar həm təcrübəli, həm də çox güclü idmançılardır. Digərləri isə başqa qitə – Afrika, Asiya, Amerika təsnifat turnirlərindən gələnlərdir. Çalışsın ki, rəqiblərimi düzgün təhlil edim.

– **İndiki imkanınızı karyeranızın zirvəsi saymaq olarmı? Xatırlayaq ki, Avropa çempionluğunuzu 2011-ci ildə qazansanız da, növbəti qələbə üçün 9 il gözləməli olmusunuz... Sonrakı illərdə 2 dəfə dünya və 3-cü Avropa çempionluğunun qazanmışsınız.**

– İlk çempionluğumda daha enerjili, həvəslidi idim. O zaman İslam Həmrəyliyi və Avropa Oyunları, Dünya kuboku yarışları istisna olmaqla, çempionluq sevinci yaşamamışam. Hesab edirəm ki, həmin dövrdə komandada olan məşqçilərin güləş üslubuna uyğun olmayan təlimləri öz sözünü dedi. İndi yığmada peşəkar məşqçilər çalışır, onların bəziləri komanda yoldaşlarıdır. Ümumiyyətlə, komandamız hazırda çox güclüdür. Millimiz 2023-cü ildə ilk dəfə dünya çempionu olub. Düşünürəm ki, uğurlarımız davam edəcək. O ki qaldı Paris Olimpiadasını güləşçi karyeranızın "finalı" hesab etməyimə, bu barədə ehtiyatla danışsın. Uğur qazandıqın zaman, bəzən idmandan getmək çətin olur. Çünki yeni nailiyyətlər qazanmaq istəyirsən. Planda var ki, nəticə uğurlu olsa, karyeramı başa vuracağam. Məsələlər olarsa, yığmada məşqçi, yaxud digər formada komandaya kömək edərdim.

– **Ailəlisiniz. Fasiləsiz məşqlər, yarışlar, stress, zədələr ailədə çətinlik yaratmır ki?**

– Çalışsın ki, idman həyatımı evdən kənarda saxlayım. Təbii ki, zədələr, əməliyyat və digər hadisələr zamanı bu, mümkün olmur. Aylarla evdə olmamaq, uşaqların üzünü görməmək həm mənə, həm də onlara çətinlikdir. Evdə olanda çalışsın ki, bunun əvəzini çıxım.

– **Atanız SSRİ idman ustası Radik Hüseynov sizə güləşə gətirib, məşqçiniz kimi uğurlu doğru birgə addımlamışsınız. Bu ənənə ailədə davam edəcəkmi?**

– Düz vurğuladınız. Atamla çiyin-çiyinə bu yolu birgə gedirik. O, mənimlə qürur duyduğum kimi, mən də övladlarımla fəxr etmək istəyirəm. Amma övladlığa mən yox, hazırda elə atam məşqlər keçir. Kiçik oğlum isə idman gimnastikası ilə məşğul olur. İdman böyük bir ələmdir. Qismət olsa, övladlarımla da böyük idmana yüksələcəklər.

Leyla QURBANOVA
XQ

REPORTAJ

Hunanlar kəndinə gedirik. Tovuz rayonunun mərkəzindən, təxminən, 18 kilometr aralıda, Kürün sahilinə sığınan kəndə gözəl asfalt yol çəkilib. 2016-cı ildə ölkə Prezidentinin özünün iştirakı ilə təntənəli açılış da olub. Yeri gəlmişkən, bundan iki il sonra Hunanlara təbii qaz da verilib, illər uzunluğunda sakinlərin arzularını xeyirxah bir iş baş tutub. Hunanlılar onlara yeni həyat, nəfəs verən, şəraitlərini, məişətlərini kökündən yaxşılaşdırıb bu işləri unuda bilmirlər. Kənd sakinləri hər yerdə deyirlər ki, bizim xalqımız qədərbilən xalqdır. Ulu öndərimiz vaxtilə İlham Əliyevin sərəncamı ilə çəkilən, asfaltlanan indiki yollardan keçib. Hər dəfə də keçdikdə rayonumuzda, kəndimizə yeniliklər gətirib, onun həyatı əhəmiyyətli problemlərini həll edib. Bu yoldan keçərək o, Hunanlar kəndində Kür çayı üzərindən körpü saldırıb, bu gün də torpaqlarımızın suvarma suyu ilə təminatının əsasını təşkil edən güclü nasos stansiyası inşa etdirib. Bu yol üzərində yerləşən Xatınlı, Qaraxanlı, Qədirlil, Cilovdarlı kəndlərinə içməli su xətti çəkdirib. Ulu öndərin həmin yerlər üçün gördüyü işlər saymaqla bitməz.

...Hunanlar 2012-ci ildə kimi Girzan kəndi adlandırılıb. Amma niyə qeyd etdiyimiz tarixdən adı dəyişdirilib, dəqiq deyə bilmərik. Girzan, yəni, indiki Hunanlılar, Kür çayı sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Tarixi mənbələrdə kəndin adı Kirzan variantında da qeyd alınmışdır. Bəziləri onu Kür çayının adı ilə əlaqələndirərək "Kür sahil, Kür qırağı" kimi izah edirlər.

Lakin tədqiqatçıların araşdırmalarına görə, kəndin əsl adı Kürsandır. Buranın

hazır qabları gətirir. Kənddən baxanda hunanlıların necə böyük zəhmətə qatlaşdıqlarının canlı şahidi olursan və istəməz "onların çərayı torpaqdan çıxır" deyimini, sözün əsl mənasında, təsdiq ilə razılaşmalı olursan.

Kənd sakinlərinin hərəsinə 15 sot pay torpağı verilib. Demək olar ki, əksəriyyəti özü ekib becərir. Lakin başqalarının da torpağını icarəyə götürüb bir neçə hektar məhsul ekib becərən təsərrüfatçılar da var. Hektardan 30-35 ton məhsul gö-

Hunanlar kəndində bir gün

Burada bol yerləyi yetişdirilir, xaricə də göndərilir

sakinləri udilər olmuşdur. XIX əsrə aid arxiv sənədlərində Kürsanda cəmi 32 udi ailəsinin yaşadığı göstərilir. "Kürs" qədim türk dillərində "yad, qohum olmayan" mənasında işlənmişdir. Ruslarda Kirsanov soyadı və Tambov vilayətində bu soyadla bağlı hətta şəhər də qeydə alınmışdır.

Hələ 1930-cu ildə Girzan Azərbaycanın 3-cü udi kəndi, başqa sözlə, Nic və Vartaşen (indiki Oğuz şəhəri) ilə yanaşı hesab edilirdi.

Görünür, kəndin ən qədim adının, tarixinin saxlanması üçün bu addımı atıblar, Hunanlılar adlandırılıblar. Çünki əsrin ortalarında kənd utildərdən (udilər-dən) ibarət idi və əhali çox olan yaşayış məskəni hesab edilirdi. Kanalların izləri, bağlardan qalan qalıqlar və çoxlu sayda qədimi dağıntılar sübut edir ki, nə vaxtsa bu kənddə 700-dən çox ev olub. Bəs indi vəziyyət necədir?

...Kənd icra nümayəndəsi Sakit Məmmədov bizi Hunanlıların girecəyində qarşılayır. Bir qədər qayğılı, narahat görünür. Sonra öyrənirik ki, kənddə sarıkök və çuğundurun yığımına başlanıb. Təbii ki, on ildən çoxdur nümayəndəliyin rəhbəri olan S.Məmmədov kəndin hər bir probleminin həlli üçün məsuliyyət hiss edir. Digər tərəfdən, havaların son günlərdəki, necə deyirlər, şıltaqlığı həm məhsul ekib becərənlərin, həm də onun özünün qayğılarını bira-beş artırır. Məsələn, deyərlər ki, mayın 12-də kəndə düşən dolunun diaometri 10-12 santimetr çatıb. Belə bir vəziyyətdə, sürətli yığım dövründə havaların korlanması ümidlərini əzab-əziyyətlə yetişdirdikləri məhsula dikən hunanlıların halını təsəvvür etməmək mümkün deyil.

Bu kənd illərdir yerləyi istehsalı üzrə ixtisaslaşmış. Təsəvvür edirsinizmi, kənddə yaşayan 428 ailədən 400-ü bu işlə məşğuldur. Razılışın ki, Azərbaycanda az kənd tapılır ki, onun sakinlərinin hamısı yalnız bir məhsul ekib-becərsin. Becərilən məhsul yerli bazarlarla yanaşı, xaricə, ilk növbədə, Rusiya və Belarus bazarlarına göndərilir. Özü də hamı bu il məhsulunu bol olduğunu söyləyir. S.Məmmədov deyir ki, hazırda tərəvəzin kiloqramı yerində 80 qəpikdən satılır. Bu, əvvəlki illərdən də artıqdır.

Digər tərəfdən yerləyin satışına hazırlanması da əziyyətli prosesdir. Kəndli yerləyin əl əməyi ilə, sahəyə su buraxdıqdan sonra toplaya bilir. Çünki belə olanda kök çıxarmaq daha asan olur. Lakin iş bununla da bitmir. Torpaqdan çıxarılan zaman palçıqlı olan məhsul sakinlərin düzəldiyi xüsusi yerlərdə yüksəltməyi su sırımaqları ilə yaxşıca yuyulur, təmizləndikdən sonra qablaşdırılır və satışa hazır vəziyyətə gətirilir. Xaricə yola salındığı üçün kisələrdə tam bağlanılır, hava üçün yerlər qoyulur.

...Kürün lap sahilinə, kəndin aşağı hissəsinə kimi gəlib çıxmışıq. Burada "Şərəf yeri" deyilən ərazidə yüzlərlə kənd sakinini görürük. Kimisi torpağı qazıb yerləklərini çıxarıb, bir başqası onu torbalara yığub su ilə təmizlənən yerə aparır, digəri artıq sahanın başında gözləyən maşınlarla yükləmək üçün doldurulmuş

türənlər olur. Başqa sözlə, orta hesabla hər aile yığım vaxtı, yığım isə yayın ortalarına kimi davam edir, 10-12 min manat gəlir götürür. Özü də ekib becərdiyi sahənin başında, heç yera getmədən.

–Yığım vaxtı buradan hər gün, təxminən, 200 ton yerləyi bazarlara çıxarılır, deyərək palçıqlarını təmizləyib bizə "xoş gəldiniz" söyləyən Zakir İsayev bildirir ki, indi bu işdə əvvəlki kimi problemlərlə rastlaşmırıqlar.

–Pulumuzu elə buradaca, bəri başdan alırıq. Ən azı, gündə 10 ədəd 20 tonluq TIR-larla məhsul yola salırıq. Əsasən, Rusiya bazarlarına gedir. Onun cəmi bir-iki maşını rayon bazarlarına çıxır.

Məhəmməd Abdullayev isə deyir ki, mən öz həmkəndlilərimlə fəxr edirəm. Onlar ilboyu əziyyət çəkib, sonda onun bəhrəsini görürlər. İndi yığım aparılan yerləyin payızda torpağa səpilir. Qışda saxtadan qorumaq üçün üzünə sellofan örtük çəkilir. Yazda havalar isindikdə, həmin örtük götürülür və günəş şüaları altında inkişaf edir. İnsan orqanizmi üçün yeyilən, həm də gəlirli bitki olan yerləyin yığımını yayın ortalarına qədər davam

edir. Dövlətimizdən, yerli icra orqanlarından çox razıyıq. Bu şəraiti onlar bizə yaradıblar. Nəyi istəmişik, nəyə müraciət etmişik, şərait yaradıblar...

Qeyd edək ki, ötən əsrin əvvəllərində kənd əhalisinin sayı 1500 nəfərə yaxın idi, indi 2 min nəfəri keçib. Hazırda burada yaşayanların əksəriyyətini 1988-ci ildə Qərbi Azərbaycandan, edilmiş yurdlarından deportasiya edilmiş insanlar təşkil edir. Hamısı yerli camaatla qaynaq qayışıq, qohum olub, qız verib, qız alıb...

Dolanışqlarının da necə olmasını az-çox sizə söyləyə bildik. Bəs, həm də gözəl yola, təbii qazı, həkim məntəqəsi, interneti, olduqca zəhmətsevər insanları olan bir kəndin məktəbi və uşaq bağçası niyə o gündədir? Hətta qəzetimizin ötən nömrələrinin birində "Kol-kosun içində gizlənməli məktəb" sərlövhəli tənqidi yazı da vermişik.

Düşünürük ki, Tovuzun Hunanlılar kəndinə daim ən yüksək səviyyəyə diqqət və qayğı olub, bu dəfə də olacaq. Bir günümüz onların yanında keçdi və gördük ki, Hunanlılar tezliklə nənki Tovuzun, bütövlükdə, Azərbaycanın ən varlı, imkanlı kəndlərindən biri olacaq...

Hamlet QASIMOV,
XQ-nin bölgə müxbiri

Tovuz rayonu

digər amillərə görə, əlavə məsuliyyət yaradırdı. Məşqlərdə əlimdən gələni etməmişəm ki, rəqiblərin təzyiqinə hazır olum. Yarışda 1 çəki yuxarı çıxış etməyim də əlavə çətinlik yaradırdı.

– **Hansı görüş sizin üçün daha çətin oldu? Çəkdiyiniz rəqiblər kimlər idi?**

– Rəqibləri tanıdığım üçün onları dəyərləndirmək mənim üçün daha asan idi. Belaruslu idmançı ilə bağlı kifayət qədər məşq etmiş, hazırlaşmışdım. Düşünürdüm, onunla savaşı daha ağır olacaq. Ayrı-ayrı qruplara düşdüyümüz üçün hər ikimiz lisenziya qazandıq. İlk mərhələdə yunanıstanlı İlyas Paqkalidise çətinliklə qalib gəldim. Hindistanlı Kumar Sunilə görüşümlə bağlı Beynəlxalq Güləş Federasiyası da paylaşıb etdi. Mübarizənin bitməsinə 1 saniyə qalmış rəqibdən qazandıqım xal hesabına qalib gəldim. Arada düşü-

lq fənd işlətməyə çalışsın da, qarşısını ala bildim. Əslində, həmin görüşdə də şansım gətirdi. Görüşün bitməsinə 50 saniyə qalmış artıq bilirdim ki, qalibəm – gürcü idmançı çox yorulmuşdu.

– **Bakıda təşkil edilən Avropa Təsnifat Turnirində də uğur şansınız var idi. Niyə iştirak etmədiniz?**

– Əslində, həmin turnirə bu son yarışdan da yaxşı hazırlaşmışdım. Qərari baş məşqçi verir. Sonra mənim indiki son təsnifat turnirində iştirakıma qərar verildi. Bunun üçün Bakıda keçirilən yoxlama görüşündə də qalib gəldim.

– **Təsnifat turnirində 1 çəki yuxarı çıxış etməyiniz əlavə çətinlik yaradıb. Tokio Olimpiadasında isə medali 77 kiloqram çəki dərəcəsinə qazanmışdınız...**

– Bəli, "Tokio-2020"də həmin çəki dərəcəsinə düşməyim uğurlu oldu, bürünc medal qazandım. Xatırladım ki,

UNICEF-in ölkəmizdə yeni layihəsi

BMT-nin Uşaq Fondu (UNICEF) ilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi arasında uğurlu əməkdaşlığın davam etdirilməsi və genişlənməsi məqsədilə 2 illik dövr üzrə yeni fəaliyyət planı hazırlanıb.

UNICEF-in Azərbaycan-dakı yeni nümayəndəsi Saca Fəruq Abdullaha ilə nazirlikdə keçirilən görüşdə əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev ölkəmizdə sosial sahədə, habelə uşaq qayğı sistemində gücləndirilməsi istiqamətində son illər aparılan islahatlar barədə məlumat verib.

Görüşdə "Himayədar ailə" qayğı modelinin təbii işləri, reintegrasiya tədbirləri, uşaqlara yönələn reabilitasiya yönümlü sosial xidmətlərin keyfiyyətinin və həcmünün artırılması üçün atılan addımlar

qeyd edilib. Həmin sahələrdə, habelə sosial işçilərin bacarıqlarının artırılması üçün aparılan işlərdə, bunun üçün müvafiq təlimlərin, təcrübə səfərlərinin təşkilində, habelə əlil gənclərin məşğulluq imkanları və bacarıqlarının artırılmasının dəstəklənməsində UNICEF-lə əməkdaşlığın əhəmiyyəti vurğulanıb. Yeni layihədə dövlət müəssisələrindən uşaqların ailələrə reintegrasiyası və s. üzrə əməkdaşlığın əsas yer tutduğu bildirilib.

S.F.Abdullah ölkəmizdə sosial sahədə həyata keçirilən islahatları, uşaq qayğı sisteminin gücləndirilməsi istiqamətində görülən işləri maraqla izlədiklərini və müsbət dəyərləndirdiklərini, nazirliklə əməkdaşlığın daim genişlənməsinə önəm verdiklərini

vurğulayıb. Sonra birgə görülən işlər və gələcək əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu.

Zərifə HÜSEYNOVA
XQ

Yeni nəşrlər

“Söz dünyası”nın Anar estetikası

Xalq yazıçısı Anar özəl fikir mövqeyi, görüşlər sistemi olan sənətkardır. Bu baxımdan onun “Söz dünyası” adlı çoxcildliyi dəyərli tədqiqat materialıdır.

Seçkin ziyalı, əsl xalq adamı olan yazıçı Anar millətin ruhuna, koloritine, arxeologiyasına, etnoqrafiyasına, mənəviyyatına və dünyagörüşünə çox yaxındır. Yazı mətnlərinin mənbəyində estetik duyğu, qavrayış, təsəvvür, təxəyyül, anlayış, mühakimə və əqli nəticələr dayanır. 60-cılar nəslinə və nəsrinin görkəmli təmsilçisinin əsərlərində milli mənlik, özünəqayıdış ruhu, mənəvi dəyərlərin vüsatı, sənətkar-şəxsiyyət və zaman diqtəsi özünü qabarıq göstərir.

Anar ictimai xadim, xalq adamı olduğundan, onun şüur və məfkuresinin keçirdiği həm Azərbaycanla (“Nizami bizimdir, burdadır”, “Şairin hünəri”, “Şairin zəfəri”, “Şairin kədəri”, “Dilimizi yaşadanlar”, “Sübhün səfiri”, “Dildə, fikirdə, işdə birlik”, “Aşiq gördüyünü çağır”, “Ümmətdən millətə”, “Cənub işıqlı)ları”, “Anlamaq dərdi”, “Molla Nəsrəddin-80”, “Deryada duran qocaman dağ”, “Faciələr müəllifinin faciəsi”, “Ucundadır dilimin həqiqətin böyüyü”, “Bu yoldan 30 il öncə də keçdim”, “Güneydən gələn səslər”, “Vurğunluq”, “Bəxtiyarlıq” əsərləri...), həm azərbaycanlılarla (5 təməl prinsipi: azadlıq, müstəqillik, bərabərlik, qardaşlıq, dostluq), həm də türk xalqları, dövlətləri (“Min beş yüz ilin Oğuz şeiri”, “Min ilin 100 şairi”, “Dədə Qorqud dünyası”, “Manas”, “Türkçülüğün banisi”, “Xoşbəxtliyin açarı”, “Əhməd Yəsevilliklə bağlı düşüncələr”, “Çağdaşımız Mövlana”, “Gəl, gör mənə eşq neylədi”, “Türkmen xalqının milli şairi”,...) ilə möhkəm

bağlıdır. Anarın sözü bizimlə və bütün türk dünyasıyla ortaqdır. Ortaq məkan Orxon-Yenisey, Dədə Qorqud, Manas, Alpamış dünyasına aiddir. Təsədüfi deyil ki, Anar Azərbaycan-Türkiyə Dostluq və Mədəni Əlaqə Cəmiyyətinin sədridir.

Anar milli ədəbiyyatımızı “Kitabi-Dədə Qorqud”la başlamağı iddia edənlərin birinciləridir. Elmi-nəzəri görüşlərinin təşəkkülü, başlanğıcı “Kitabi-Dədə Qorqud”la, “Manas”la, “Alpamış”la bağlıdır. Və təkamülü bütün Azərbaycan, bütün türk ədəbiyyatları – bədii fikir tarixi boyuncadır. Anar özəl fikirlərini, düşüncələrini – başqa sözlə, fərdləşdirmələrini ümumiləşdirəndə monoloji dialoqu, ayrı-ayrı xalqları, dilləri Azərbaycan ideyasına, Azərbaycançılığa kökləyəndə isə dialoji monoloqu müəyyənləşir. Hər iki halda Anar konseptual görünür. Məsələn, deyir ki, bütün türk ölkələrinin “Dədə Qorqud”u öyrənilməklə düzgün elmi sistem qurula, tamamlana bilər və daha çox gizli nələr Dədə Qorqud dərkində müəyyənlik tapa bilər.

Anar Azərbaycan və türk xalqlarının ədəbiyyat tarixi ilə irəliləyib – müəhazirələr oxuyub, icmallar yazıb (“Odlar yurdunun söz və sənət sərəvəzi”, “Tariximizin şeir yaddaşı”, “Türkün sözü”, “Ən əski yazılarımız”...), osmanlı türkcəsinə uyşdurub 5 cildlik elmi-nəzəri və ədəbi-tənqidi görüşlərini ehtiva edən “Söz dünyası” kitabını çap etdirib. Beləliklə, Anarın poetikası deyilən elmi tədqiqat əsərinin yazılmasına ehtiyac yaranıb.

Anarın yaradıcı təfəkkürü zəngin olduğundan həmişə üstün mövqə ifadə edib, mühakiməli, anlayışlı, məntiqli görünüb, yeni, hissi və məntiqli idrakın imkanlarına əsaslanıb. Belə olanda o, əsasən, mənbəsiz, fəqət, ənənə imkanları əsasında yenilikçi kimi görünüb. Bəzən isə mənbəşünaslığın, mətnşünaslığın imkanlarından istifadə edib. Mühakimələrində mənbəşünaslığa əsaslanıb. Azərbaycan, türk və rus mənbələrinə rəvac verib, həm də daha çox sovet elmsünaslığı dövrünə istinad edib.

İdeya, konseptual yanaşmalar Anarın mətn estetikasının əsasında dayanıb. O, formalizmə yox, kökə, mənəvi-əxlaqi olanlara, milli formaya, milli koloritə istinad edib, modernist və post-modernist ünsürlər onun nəsr, yaradıcılığı və görüşlərinə yad olmayıb, fəqət, milli ruh, milli kolorit, mif, folklor, etnoqrafiya və məfkurəvi şüur Anar estetikası üçün vacib amildir.

Anar portret-oçekrlərin, monoqrafik tədqiqatların, məqələ və ressenziyaların müəllifidir. Bütün ədəbi dövrlərin ədəbi salnaməsi, söz dünyası, söz saltənəti Anar üçün bəllidir, bəlgəlidir. Anar poeziya, nəsr, dramaturgiya və ədəbi tenqid sahəsində ardıcıl, dövrlər üzrə və problematik səpkidə yazıb. O, əsərlərini müəllif, yazıçı tenqidi, elmi-nəzəri fikri, publisist düşüncəsi ilə, realist və romantik təxəyyül və memuar şərtlilikləri ilə mətn müəyyənliyi edən ziyalıdır. Bəzən modal sözlərlə “filankəşə görə” deyib, ara söz və cümlələrlə mötərizələr açıb, faktlar, misallar götürüb, bəzən də başqalarının sözlərini vasitəli nitqə çevirib mühakimə yürüdü. Ən əsası budur ki, Anar mühakiməli, anlayışlı, əqli nəticəli ziyalıdır...

Beləliklə, Anar (və ədəbi nəsl) sosialist realizmi yaradıcılıq metodunun çərçivələrini dağıdıb, bədii fikrimizin, düşüncəmizin panoramını açıb, bədii nəsrin fəzasını nişan verib. Özünlün mənəvi-əxlaqi və tenqid pafosunu formalaşdırıb, mükəmməlləşdirib. Anar estetikası əlvan rənglərə malikdir. Biz isə onlardan yalnız bir neçəsini üzərində dayanıq.

Əlizadə ƏSGƏRLİ,
AMEA Ədəbiyyat İnstitutu baş direktorunun müşaviri, filologiya elmləri doktoru

Mükafatlandırma

Elm və Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 101-ci ildönümünə həsr olunmuş “Ən yaxşı təqdimat” müsabiqəsinin qalibləri mükafatlandırılıb. Tədbirdə Baş nazirin müavini Əli Əhmədov, Milli Məclisin üzvləri, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev və digər rəsmilər iştirak ediblər.

“Ən yaxşı təqdimat”larda Ulu öndər sevgisi

Müsabiqə ulu öndər Heydər Əliyevin zəngin siyasi irsini, şərfəli həyat və fəaliyyətini gənc nəslin hərtərəfli öyrənməsi məqsədilə həyata keçirilib. Respublika səviyyəsində təşkil olunan müsabiqəyə bütün regionlardan 2 min 944 şagird qatılıb. Hər bir rayon və şəhərdən müəyyən olunmuş kvotaya əsasən, 90 şagird ölkə turuna seçilib. Bu mərhələdə iştirak hüququ qazanmış şagirdlər 10 mövzudan 1-i üzrə sınağa cəkiliblər və 34 nəfər qalib elan olunub. Onlardan 7 nəfər 1-ci, 11 nəfər 2-ci, 16 nəfər isə 3-cü yere layiq görüldü.

Baş nazirin müavini Əli Əhmədov böyük önəməli malik müsabiqənin 20 ildən bəri uğurla keçirildiyini söylədi. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev müstəqil Azərbaycanın dövlət quruculuğunda Heydər Əliyev irsinin məktəblilər arasında geniş təbliği baxımından müsabiqənin əhəmiyyətini qeyd etdi. Nazir sonra qalibləri, onların müəllim və valideynlərini təbrik etdi.

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini – Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov ulu öndər Heydər Əliyevin hər zaman Azərbaycan gəncliyinə önəm verdiyini dedi. Bildirdi ki, vaxtilə gənclərin

dünyanın qabaqcıl universitetlərində təhsil almaları baxımından ölkəmizdə böyük işlər görülüb. Bu gün də həmin ənənə yaşadıdır.

Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Eşq Bağırov “XQ”-yə açıqlamasında dedi ki, bu müsabiqə ölkəmiz üçün böyük hadisədir, şagirdlərin hazırlanması, inkişafı baxımdan mühüm önəm daşıyır.

Mərsimdə ulu öndər Heydər Əliyev haqqında videoçarx nümayiş etdirildi. Azərbaycan Milli Konservatoriyasının nəzdində Respublika İncəsənət Gimnaziyası şagirdlərinin və 2 nömrəli Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin “Təbəssüm” rəqş qrupunun ifasında musiqi nömrələri səsləndirildi, rəqşlər nümayiş etdirildi.

Biz qaliblərlə də söhbət etdik. Şamaxıdan Əminə Şirəliyeva, Sumqayıtdan Hüseyn Abbaszadə, Naçıxıvandan Fidan Babayeva müsabiqədə uğurlu iştiraklarından qürur duyduqlarını bildirdilər və onlara yaradılan şəraitə görə təşəkkürlərini bildirdilər.

Rizvan FİKRƏTOĞLU
XQ

Sərgi salonlarında

Bir ailənin rənglər dünyası

Beynəlxalq Ailə Günü ilə əlaqədar Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının Vəcihe Səmədova adına Sərgi Salonunda mərhum fırça ustaları – Odtəkin və Valentina Ağababəyevlərin, eləcə də onların övladları və nəvələrinin əsərlərindən ibarət sərgi açılıb.

Ailə sərgisinin açılışında Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədri, Xalq rəssamı Fərhad Xəlilov, İncəsənət Muzeyinin direktoru Şirin Məlikova və başqaları çıxış edərək, məşhur Ağababəyev nəslini təmsil edən rəssamların yaradıcılığı, ayrı-ayrı əsərlərinin özünəməxsus cəhətləri barədə danışıblar.

Qeyd edək ki, bu, Ağababəyevlərin 2-ci ailə sərgisidir. İlk sərgi 2001-ci ildə olub. Ekspozisiyada ata – Əməkdar rəssam Odtəkin, ana Valentina, qız övladı Tatyana Ağababəyevanın əsərləri nümayiş etdirilib. Tatyananın 3 qardaşı da bu sənətlə məşğul olub. Hazırda oğul övladları ənənəni davam etdirirlər.

Bakıda anadan olmuş Odtəkin Ağababəyev Əzim Əzimzadə adına Rəssamlıq Məktəbini, sonra isə V.Surikov adına Rəssamlıq İnstitutunu bitirib. Elə gələcək həyat yoldaşı – “minvodlu” Valentina ilə də orada tanış olub. Sonra Bakıya köçüb. Azərbaycanın sənətsevər xalqı, rəngarəng təbiəti həmişə onlara ilham və təkan verib. Ən müxtəlif janrlarda əsərlər yaradıb, mükafatlar qazanıb və tanınıblar.

Odtəkin Ağababəyevin yaradıcılıq səfərləri zamanı kətanə köçürdüğü Azərbaycan təbiəti manzərələri, Qarabağ, Xocalı, Neft Daşları mövzularında rəsmlər, görkəmli şəxsiyyətlərin portretləri olan

qalan yadigarlarıdır. Məşhur rəssamlar Qorxmaz Əfəndiyev, Cavad Mirzəvadəvə yaxın dost olub. Onun 60 illik ömür-gün dostuna və müqəddəs ailə dəyərlərinə sevgisi özünü “Valentina və Odtəkin” əsərində layiqli əksini tapıb.

Valentina xanımın isə “Sarsılmaz dostluq”, “Uşaqlara sülh lazımdır!”, “İncəsənət əbədidir!” adlı plakat nümunələri məşhur olub. Onun rəngkarlıq janrında çəkdiyi əsərlər də cəlbedicidir, xoş ovqat yaradır. Valentina Ağababəyevanın incə, lirik, analıq xoşbəxtliyini, sevgililəri, təbiətin gözəlliklərini vəf edən əsərlərini genişmiqyaslı beynəlxalq biennale, simpozium və sərgilərdə mütəxəssislər və sənətsevərlər hər zaman bəyəniblər. Onun dəzgah rəngkarlığına aid maraqlı əsərləri “Şəhərdə ağaclar”, “Uşaqlar və it”, “İki qadın”, “Ailə” və s. müxtəlif mövzulu kompozisiyalardan ibarətdir.

Tatyana Ağababəyevə əsasən batika – parça bəzəmək üsulu ilə məşğul olur. Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Rəssamlıq Məktəbini və Vera Muxina adına Leninqrad Ali Bədi-İ-Sənaye Məktəbini (indiki Baron Ştiqlist adına Sankt-Peterburq Dövlət Rəssamlıq-Sənaye Akademiyasını) bitirib. İlk dəfə ciddi, peşəkar sərgilərdə 22 yaşından iştirak etməyə başlayıb. Moskvada Manejə sərgilənən

“Qız raketka ilə” və “Sübh tezdən” adlı ilk işləri Azərbaycan və SSRİ Mədəniyyət nazirlikləri tərəfindən alınıb. 35 ildir ki, Rəssamlar İttifaqının üzvüdür. Moskvada, Parisdə, Nijni Novqorodda əsərləri maraqla qarşılanıb, Kuala-Lumpurda keçirilmiş beynəlxalq sərgi və konfransda Azərbaycanı uğurla təmsil edib. Malayziyada maruzə ilə çıxış edib. Azərbaycanda inkişafı istiqamətində önəmli rolunu alan rəssamlardan biridir. O, ölkəmizdə sənətin bu növündə yüzlərlə əsər yaratmış yeganə sənətkardır. Bakıda 5 fərdi sərgisi olub. İki ay öncə keçirilmiş “Dünya ətrafında. Sərhədsiz incəsənət” beynəlxalq festivalında oğlu ilə 2-ci və 3-cü yerlərə layiq görülən əsərləri sərgilənib. Elə bu son sərgidə Tatyana xanımın neçə-neçə cazibədar batiki nümayiş olunur. “Xəzərin qoruyucu mələyi”, “Barama qurdu alleqoriyası”, “Dəfnə”, eləcə də “Əks olunmuş dünya” triptixi və s. bu qəbildəndir.

Ekspozisiya ilə tanışlıq hər kəsə xoş təəssürat yaradıb. Rəssam-sənətsünas Ziyadxan Balaşov “XQ”-yə müsahibəsində dedi:

– Ağababəyevlər, sözlün əsl mənasında, nümunəvi sənətkərlərdir. Beynəlxalq Ailə Günü əfərsində onların ailə sərgisinin nümayiş etdirilməsini təqdirəlayiq hal sayıram. Baba və nənənin, övladları və nəvələrinin işlərini maraqla izlədim. Bu, nəsilərin estafeti olmaqla, sənətə möhkəm bağlılığı göstərən nümunədir.

Əli NƏCƏFXANLI,
Elşən AĞALAR (foto)
XQ

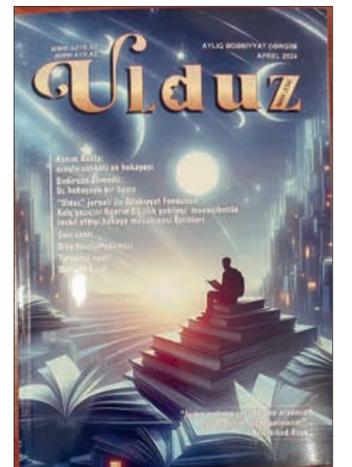
Aprelin “Ulduz”u

“Ulduz” ədəbi-bədi jurnalının aprel sayı işıq üzü görüb. Bu sayda da oxucular bir sıra maraqlı yazılarla tanış ola bilərlər.

Toplu yazıçı Xanım Anelanın “Özüylə söhbət...” və “Müəmmal” adlı hekayəsi ilə açılır. “Tənqid” rubrikasında filologiya elmləri doktoru, professor Bərdixan Əhmədli “Üç hekayəyə bir baxış” yazısını təqdim edir. Ardınca Xalq yazıçısı Anarın 85 illik yubileyi münasibətilə “Ulduz” jurnalı ilə Ədəbiyyat Fondunun birgə keçirdiyi hekayə müsabiqəsi qaliblərinin əsərləri bu sayda yer alır. Cavid Babayev, Orxan Cuvarlının və Xanbala Mahmudovun debüt hekayələri maraqlı doğurur və sözügedən müsabiqənin nəticələrinin, həqiqətən də, sırf obyektiv olduğu qənaətinə gücləndirir. Ayrıca “Debüt”də isə Aynur Ədilil “Cavabsız məktublar”ı diqqət çəkir.

“Şeir vaxtı”nda bu dəfə Gülnar Ümid, Seyid Aynur, Kəmaləddin Qədim, Vəlif Əliyev, Elnur İrəvanlı, Elman İsgəndər təqdim olunur. “Nəsr”də Elçin Hüseynbəyli, Nəmet Mətin, Günel Mehri, Məmməd Məmmədli, Xatirə Salahzadənin hekayələrini oxuya bilərsiniz. “Qısa fikirlər xəzinəsi”ndə ənənəvi olaraq duhaların “sərvət”i toplanıb.

Jurnalın “Tərcümə saati” Fərid Hüseynin çevirməsində iraqi şair Əli Ələhahın “Mən günbatana boylanmış adamam” şeiri ilə başlanır və digər əsərləri ilə davam edir. “Müsaibə” rubrikası Günel Natiqin təqdimatında “SSS: Seyran Saxavətlə söhbət”i oxucularla bölüşür. “Tribuna” isə Təranə Dəmirə və Ramiz Göyüşə verilib. Onlar “Əli Bay Azərindən və İbrahim İlyaslıdan behs edirlər.

“Esse” rubrikasında Sadiq Qarayev “Düzüldüş və mövcudluq” barədə düşüncələrini bölüşür. Eyni zamanda, Zülfüyyə Ziya şair Əli Nəcəfxanlı haqqında “Ələmdən nəşəyə” adlı yazısını təqdim edib.

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Qürbət Mirzəzadə “Adiliyin poeziyası və ya poetik düşüncənin bənzərsizliyi” yazısında unudulmaz xanım-şair Fərqanə Mehdiyevanın yaradıcılığında söz açıq. “Dərgidə kitab”da isə şeirləriylə Xəyal Rzadır.

XQ

Kollecdə maraqlı konsert

Azərbaycan Milli Konservatoriyası nəzdində Musiqi Kollecdə Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Cəlal Abbasovun əsərlərindən ibarət konsert proqramı təşkil olunub.

Konsertdən əvvəl kollecin şöbə müdiri Sevinc Seyidova Cəlal Abbasovun Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin tərəqqisində xidmətlərindən danışıb. Bildirib ki, müasir Azərbaycan bəstəkarlığı məktəbinin görkəmli nümayəndəsi Cəlal

Abbasovun müxtəlif janrlarda yazdığı böyük mənəvi və əxlaqi keyfiyyət qazanan əsərləri neinki ölkəmizdə, həmçinin onun hüdudlarından kənar – ABŞ, Almaniya, Avstriya, Fransa və s. ölkələrdə səslənərək dinləyici rəğbət qazanıb. Görkəmli Azərbaycan bəstəkəri və musiqi xadimi Əşrəf Abbasovun oğludur. Simfoniya və kantataları, simli orkestr, orqan, fortepiano, timpani (zərb aləti) və xor üçün əsərləri, “Şən Bahar” uşaq operası, vokal əsərləri, aranjiymanları sənət aləmində yaxşı tanınır.

Konsert proqramında Cəlal Abbasov məktəbinin yetirmələri olan gənc bəstəkarların əsərləri kollecin tələbələrindən ifasında səsləndirilib.

XQ

Salman Mümtaz saxlancı ədəbiyyat saxlancına qovuşdu

Mayın 15-də Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyat Muzeyində milli ədəbiyyatımızın tanınmasında böyük xidmətləri olmuş Salman Mümtazın ekspozisiyasının açılış mərasimi keçirildi.

Tədbirdə çıxış edən muzeyin direktoru, akademik Rafael Hüseynov bu il anadan olmasının 140 illiyinin qeyd edildiyi Salman Mümtazın milli ədəbiyyatımızın tanınmasında göstərdiyi xidmətlərdən danışdı. O qeyd edib ki, Salman Mümtaz ömrünün Azərbaycan klassik şairlərinin əsərlərinin, aşıq poeziyası və folklor nümunələrinin toplanmasına və nəşrinə həsr edib.

Alim bildirib ki, 1937-ci ilin qanlı repressiyası bu ziyalı insandan da

yan keçmədi. Onu "Bakinskiy raboçi" qəzetində nəşr olunan məqalələrində buraxdığı "ideoloji səhv"lərini əsas göstərərək pantürkizm və millətçilikdə ittiham edirdilər. "Xalq düşməni" damğası vurulan Salman Mümtaz tutduğu vəzifələrdən azad edildi və Bakıdakı evində siyasi düşməni kimi həbs olunaraq, ağır işgəncələrə məruz qaldı. Həbs olunan zaman topladığı 270-ə yaxın əlyazma məhv edildi.

Salman Mümtaz 10 il müddətinə

azadlıqdan məhrum edilərək Rusiyanın Oryol vilayətinə sürgün olundu və həmin bölgənin yaxınlığında Medvedski meşəsində güllələndi.

Akademik Rafael Hüseynov deyib: "Salman Mümtazın Əlyazmalar İnstitutundakı arxivini hələ 1970-ci illərin ortalarında, tələbəlik dövrümdə əvvəldən-sonadək araşdırdım. Onun şəxsi kitabxanasında olmuş, evinə gedib-gələn alimlərin, ədiblərin şəhadətinə əsasən tərtib edilmiş 258 addan ibarət siyahını da o vaxt ilk dəfə görmüşdüm".

Alim bildirib ki, Azərbaycanın repressiyaya məruz qalan şair və yazıçıları bu gün də xalqımız tərəfindən yad edilir və ediləcək.

Tədbirdə Salman Mümtazın nəvəsi şərşünas-alim Urxun Qalabəyli babası haqqında anasından və onu tanıyanlardan eşitdikləri xatirələrini dilə gətirdi, göstərilən diqqətə görə minnətdarlığını bildirdi.

S.Mümtaz adına Dövlət Ədəbiyyat və İncəsənət Arxivinin direktoru Könül Nəsimova, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Şalə Hübətova Salman Mümtazın indiyədək əldə olunan və yeni üzə çıxarılan əlyazmaları haqqında məlumat verdilər.

Sonra tədbir iştirakçıları müeydə yeni açılan ekspozisiya ilə tanış oldular.

Qabil YUSİFOĞLU
XQ

Slovakiyanın Baş naziri güllələndi

Slovakiyanın Baş naziri Robert Fitso atışma nəticəsində güllə yarası alıb və xəstəxanaya aparılıb.

Hadisə paytaxtdan 150 kilometr şimal-şərqdə yerləşən Handlova şəhərində baş verib. Hadisə yerində olan şahidlər bir neçə atəş səsinə sonra yaralanan Baş nazirin mühafizəçiləri tərəfindən yerdən qaldırılaraq maşına mindirildiyini görüblər.

Qeyd olunub ki, hadisə ilə bağlı bir nəfər polis tərəfindən saxlanılıb.

XQ

Avropa Parlamentinin deputatı Şuşada

Ölkəmizdə səfərdə olan Avropa Parlamentinin deputatı Xaviyer Nart mayın 15-də Şuşa şəhərində olub.

Şuşa şəhərinə gələn qonağa Şuşanın tarixi, işğal dövründəki vəziyyəti və şəhərdə Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın birbaşa nəzarəti altında aparılan qurucu-

luq işləri, tarixi abidələrin bərpası, nəzərdə tutulan planlar, sakinlərin öz doğma yerlərinə qayıdışı prosesinə başlanıldığı barədə məlumat verilib.

Qonaq Şuşada nümayəndəliyin inzibati binasında, Şəhər Meydanında, Vaqifin məqbərəsində, Cıdır düzündə olub, Şuşanın Qala divarlarını seyr edib. Avropalı deputata bildirilib ki, qəhrəman əsgərlərimiz böyük şücaət göstərərək sıldırım qayalarla Cıdır düzünə qalxmış, canları və qanları bahasına Şuşanı işğaldan azad etmişlər.

XQ

Ləğv prosesində olan "Günaybank" ASC-nin qorunan əmanətçilərinin diqqətinə!

Məlum olduğu kimi, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati Kollegiyasının 18 may 2023-cü il tarixli, 2-3(103)-42/2023 nömrəli qərarı ilə "Günaybank" ASC müflis elan edilmiş və Əmanətlərin Sığortalanması Fondu Bankın ləğvedicisi təyin edilmişdir.

Diqqətinizə çatdırırıq ki, LPO "Günaybank" ASC-nin qorunan əmanətçilərinə kompensasiyaların ödənilməsinin yeri və vaxtı haqqında məlumat verilməsinə dair ilk bildiriş 26.05.2023-cü il tarixdə KİV-lərdə dərc edilmişdir.

"Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq fond əmanətçilərinin ərizələrini kompensasiya ödənişi haqqında bildirişin ilk dəfə dərc edildiyi gündən başlayaraq, bir il ərzində qəbul edir. Qanunun tələblərinə əsasən, LPO "Günaybank" ASC-nin qorunan əmanətçiləri üçün bu müddət 26.05.2024-cü il tarixdə bitir. Bildiririk ki, kompensasiyaların ödənilməsi "Bank Respublika" ASC vasitəsilə həyata keçirilir.

Məlumat üçün bildirik ki, əmanətçinin müraciətini qeyri-mümkün etmiş halların mövcud olduğunu təsdiq edən sənədlər təqdim edildikdə sözügedən bir il müddət əmanətçinin ərizəsinə əsasən uzadıla bilər. Lakin bundan əvvəlki bütün hallarda əmanətçinin kompensasiya almaq

hüququ fondun kompensasiyaların ödənilməsi haqqında bildirişin ilk dəfə dərc edildiyi gündən başlayaraq, beş il müddətində saxlanılır.

Əlavə olaraq qeyd edirik ki, ötən ilin iyun ayının 19-dan cari ilin

may ayının 14-dək LPO "Günaybank" ASC-nin 2200 əmanətçisinə 34.248.697 manat ekvivalentində (ümumi kompensasiya öhdəliyinin 97.45%-i) kompensasiya ödənişi həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi AZƏRBAYCAN DÖVLƏT PEDAQOJİ UNİVERSİTETİ

qeyd olunan kafedrlar üzrə vakant professor-müəllim vəzifələrini tutmaq üçün
MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Azərbaycan tarixi kafedrası.
Azərbaycan coğrafiyası və coğrafiyanın tədrisi texnologiyası kafedrası.

Fəlsəfə və sosial elmlər kafedrası.
Ümumi pedaqogika kafedrası.

Ümumi tarix və tarixin tədrisi texnologiyası kafedrası.
Ümumi coğrafiya kafedrası.

Xarici dillər mərkəzi (İngilis, rus və fransız dilləri üzrə).
Riyaziyyat və onun tədrisi texnologiyası kafedrası.

Riyazi analiz kafedrası.
Kompüter elmləri kafedrası.

Cəbr və həndəsə kafedrası.
Ümumi kimya və kimyanın tədrisi texnologiyası kafedrası.

Analitik və üzvi kimya kafedrası.
Biologiya və onun tədrisi texnologiyası kafedrası.

Fiziologiya kafedrası.
Məktəbəqədər təhsilin pedaqogikası kafedrası.

Pedaqoji psixologiya kafedrası.
Ümumi psixologiya kafedrası.

Xüsusi təhsil kafedrası.
İbtidai təhsilin pedaqogikası kafedrası.

Riyaziyyatın ibtidai kursunun tədrisi texnologiyası kafedrası.

Fizikanın tədrisi texnologiyası kafedrası.

Ümumi fizika kafedrası.
Əməyin texnologiyası kafedrası.
Musiqi və onun tədrisi texnologiyası kafedrası.
Təsviri incəsənət və onun tədrisi texnologiyası kafedrası.

Fiziki tərbiyə və çəğrişəqədər hazırlığın tədrisi texnologiyası kafedrası.

Təhsil menecmenti kafedrası.
Müsabiqədə elmi-pedaqoji və ya istehsalat təcrübəsinə, müvafiq elmi ad və dərəcələrə malik olan şəxslər iştirak edə bilərlər. Müraciət edən namizədlərdən aşağıdakılar tələb olunur:

- kompüterdən (office proqramları – word, excel, power point, microsoft teams və s.) istifadə bacarığı;

- tədrisin onlayn formada təşkili üzrə bacarıqlar;

- Azərbaycan, rus və ingilis dillərində tədris bacarığı;

- yüksək peşə-ixtisas və mənəvi keyfiyyətlər.

Sənədlər bu elan qəzetdə və www.adpu.edu.az saytında dərc olunan gündən başlayaraq 30 gün müddətində saat 9.00-dan 17.00-a qədər ADPU-nun insan resursları şöbəsinə qəbul edilir.

Əlaqə telefonu- (012) 498-08-16.

E-poçt: office@adpu.edu.az

www.adpu.edu.az

Ünvan-AZ-1000. Bakı şəhəri, Ü.Hacıbəyli küçəsi 68.

REKTORLUQ

"Şüşəplastmas" ASC səhmdarlarının nəzərinə!

"Şüşəplastmas" ASC səhmdarlarının növbəti illik ümumi yığıncağı 28 iyun 2024-cü il saat 10.00-da "Şüşəplastmas" ASC-də (Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Buzovna qəsəbəsi, Qəsəbə küçəsi 24) keçiriləcəkdir.

Ümumi yığıncağın gündəliyi:
1. Cəmiyyətin 2023-cü ilin yekunlarının müzakirəsi və mühasibat balansının təsdiqi.
2. Mənfəətin istifadə məsələsinin müzakirəsi.
3. İdarə heyəti sədrinin seçilməsi.
4. "Şüşəplastmas" ASC-nin nizamnaməsinin yeni redaksiyada təsdiqi.
Səhmdarların ümumi yığıncağının gündəliyinin materialları ilə (012) 496-43-72 nömrəli telefonla əlaqə saxlayıb və yaxud cəmiyyətin ünvanında tanış olmaq mümkündür.

Müşahidə şurası

"ALMET" ASC səhmdarlarının nəzərinə!

"ALMET" ASC səhmdarlarının növbəti illik ümumi yığıncağı 28 iyun 2024-cü il saat 11.00-da "Şüşəplastmas" ASC-nin yerləşdiyi ünvanda (Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Buzovna qəsəbəsi, Qəsəbə küçəsi24) keçiriləcəkdir.

Ümumi yığıncağın gündəliyi:
1. Cəmiyyətin 2023-cü ilin yekunlarının və mühasibat balansının təsdiqi.
2. Mənfəətin istifadəsi məsələsinin müzakirəsi.
Səhmdarların ümumi yığıncağının gündəliyinin materialları ilə (012) 496-43-72 nömrəli telefonla əlaqə saxlayıb və yaxud cəmiyyətin ünvanında tanış olmaq mümkündür.

Müşahidə şurası

"Nəsimi Məişət Malları" ASC səhmdarlarının nəzərinə!

"Nəsimi Məişət Malları" ASC səhmdarlarının növbəti illik ümumi yığıncağı 28 iyun 2024-cü il saat 11.30-da "Şüşəplastmas" ASC-nin yerləşdiyi ünvanda (Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Buzovna qəsəbəsi, Qəsəbə küçəsi 24) keçiriləcəkdir.

Ümumi yığıncağın gündəliyi:
1. Cəmiyyətin 2023-cü ilin yekunlarının müzakirəsi və mühasibat balansının təsdiqi.
2. Mənfəətin istifadəsi məsələsinin müzakirəsi.
3. "Nəsimi Məişət Malları" ASC-nin nizamnaməsinin yeni redaksiyada təsdiqi.
Səhmdarların ümumi yığıncağının gündəliyinin materialları ilə (012) 496-43-72 nömrəli telefonla əlaqə saxlayıb və yaxud cəmiyyətin ünvanında tanış olmaq mümkündür.

Müşahidə şurası

"Gilan Qəbələ Aqrotexservis" ASC səhmdarlarının nəzərinə!

28 iyun 2024-cü il saat 11.00-da "Gilan Qəbələ Aqrotexservis" ASC səhmdarlarının Qəbələ rayonunun Hacallı kəndində, "Gilan Qəbələ Aqrotexservis" ASC-nin binasında illik ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir.

İclasın gündəliyi:
1. 2023-cü ilin yekunlarına aid maliyyə hesabatlarının müzakirəsi və təsdiqi. Səhmdarlar illik ümumi yığıncağın gündəliyinin materialları ilə ümumi yığıncaq zamanı tanış ola bilərlər.

"Şəmkir Şərab-1" ASC səhmdarlarının nəzərinə!

30 iyun 2024-cü il saat 11.00-da "Şəmkir Şərab-1" ASC səhmdarlarının növbəti illik ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir.

Gündəlikdəki məsələlər:
1. 2023-cü ilin yekunlarına aid maliyyə hesabatının müzakirəsi və təsdiqi.
2. Digər təşkilat məsələləri.
Əlaqə telefonu - 050-626-62-22.
Ünvan - Şəmkir rayonu, Posanlı kəndi.

İdarə heyəti

"Çinqil-Servis" ASC səhmdarlarının nəzərinə!

28 iyun 2024-cü il saat 11.00-da "Çinqil-Servis" ASC səhmdarlarının illik ümumi yığıncağı İmişli rayonunun Çaxırlı kəndində "Çinqil-Servis" ASC-də keçiriləcəkdir.

Gündəlikdəki məsələlər:
1. 2023-cü ilin maliyyə yekunlarına aid ASC-nin hesabatı.
2. Digər məsələlər.
Ünvan - İmişli rayonu, Çaxırlı kəndi, "Çinqil-Servis" ASC.

BİLDİRİŞ

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 13 may 2024-cü il tarixli 253 Ne-II Qərarı ilə "Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin tabeliyində publik hüquqi şəxs statusuna malik olan Azərbaycan İdman Akademiyasına çevrilmə yolu ilə yenidən təşkil edilmişdir.

REKTORLUQ

İDMAN

5 boksçumuz yarıfinalda

Rusiyanın Xabarovsk şəhərində boks üzrə Konstantin Korotkov Memorialında 5 boksçumuz yarıfinala yüksəlib.

Komandamızın üzvləri Maqsud Xasmetov (60 kq), Ümid Rüstəmov (57 kq), Ruslan Rüstəmov (63,5 kq), Mirşərif Kazımzadə (75 kq), İlqar Salahov (67 kq) bu mərhələyə yüksəlməklə, ən azı, bürünc medalı təmin ediblər. Qeyd edək ki, yarışda yarıfinal qarşılaşmaları mayın 17-də olacaq.

“Pool-9” üzrə ən güclülər

Bilyardın “Pool-9” növü üzrə keçirilmiş Azərbaycan çempionatında ən güclülər müəyyənləşib.

Kişilər arasında Orxan Qubətov qalib adını qazanıb. Ruslan Əmiraslanov, Dmitri Neçay və Yehya Məmmədov müvafiq olaraq, sonrakı pillələrdə qərarlaşıblar. Qadınların mübarizəsində isə Zəhra Abbasova, Mina Nəsirova, Südəbaxanım İsmayilova və Anastasiya Kononova fəxri kürsüyə qalxıblar. Qeyd edək ki, ölkə çempionatı Gənclər və İdman Nazirliyinin və Azərbaycan Bilyard Federasiyasının dəstəyi ilə keçirilib.

Voleybol millimiz “Qızıl Avropa”ya hazırlaşır

Kişi voleybolçulardan ibarət Azərbaycan milli Qızıl Avropa Liqasına hazırlaşır.

Yığma Fərid Cəlalovun rəhbərliyi altında Gənclər və İdman Nazirliyinin Voleybol Mərkəzində təlim-məşq toplanışı keçir.

Qeyd edək ki, milli komanda mübarizəyə mayın 17-də start verəcək. Mayın 17-19-da Azərbaycanda keçiriləcək ilk turda rəqiblər Rumıniya və Ukrayna yığmaları olacaq. Mayın 24-dən 26-dək Belçikada keçiriləcək ikinci turda isə milli komandamız meydan sahibi ilə yanaşı, Şimali Makedoniya yığması ilə üz-üzə gələcək. Üçüncü tur 31 may-2 iyunda Estoniyada reallaşacaq. Burada rəqiblər ev sahibi komanda və Lüksemburq olacaq.

L.QURBANOVA
XQ

Həyat vağzalında təkadamlıq səfərlər

Yuğ Dövlət Teatrından keçən “İyirmi bir on beş qatarı”

“Hamımız hər gün nəyisə gözəlirik, hər birimiz həmişə harayasa tələsirik. “Qutu” evlərdə yaşayır, “qutu” iş yerlərində işləyirik. Ordan bura, buradan ora can atırıq. Bu qaççaq bir gün daha balaca “qutu”da yerin altına köçənədək davam edir. Heç birimiz də bir anlıq dayanıb düşünmürük ki, sonu bəlli gedişatda hara tələsirik? Bir dayan, nəfəs al, ətrafa bax, insanlarla, təbiətlə ünsiyyətdə ol, gözəllikləri duy”.

Bəlkə də, bütün bunlar hamımızın ağılından keçir, amma bir anlıq. Sonra yenə gündəlik həyatımıza qayıdır, qaçmağa davam edirik. Bu sükət bizə Müfit Can Saçıntı və Biron Güvenin “Mandra filosofu” filmi xatırladır. Filmdə təbiətlə həmahəng yaşayan bəşər övladı hər şeyi ondan alır, amma özəlləşdirmir. Deyir ki, təbiət mənə lazım olan hər şeyi – havanı, suyu, qıdanı verir, onu niyə özümünkü etməyə çalışım? Axı o, hamınıdır. Heç nəyi alıb-satmır, sadəcə, yaşayır, ona nə pul lazımdır, nə mülk. Ondan torpağını satın almaq istəyirlər, vermir. Deyir, gəl yaşa burada, amma onu sənə satmayacam, o həm də sənindir. İnsanlar onu anormal hesab edirlər. Əslində, ən ağıllı elə odur. Film bizə bunları aşılayır.

Yazımızın mövzusu həmin film deyil, sadəcə, onu xatırladan və eyni düşüncəni aşılayan teatr tamaşasıdır. Bu günlərdə Yuğ Teatrında türkiyəli yazıçı-filosof Toyğun Orbayın “İyirmi bir on beş qatarı” pyesi əsasında teatrın baş rejissoru Mikayıl Mikayılovun quruluş verdiyi eyniadlı tamaşanın premyerası oldu. Ekzistensial oyun janrında qurulmuş səhnə işinin quruluşçu rəssamı Mustafa Mustafayev, rejissor assistenti Günel Səferovadır.

Tamaşaçı ilə iç-içə olan, cəmi 50 nəfərlik zal dolu idi. Səhnədə vağzal, perron, bələdçi köşkü və ikənəfərlik oturmaq təsvir olunub. Bir də 21:15-i göstərən elektron saat. Vağzalda bir sənişin oturub qatar gözləyir (Xalq artisti Məmmədsəfa Qasimov), ikincisi isə indi gəlib (Əməkdar artist Gülzar Qurbanova), qatarın gətmə vaxtını soruşur. Bələdçi (Əməkdar artist Sona Mikayılova) ona “bilmirəm” cavabını verir. Sonra qısa dialoq olur:

- Qatar gecikir?
- Yox.
- Vaxtında gələcək?
- O heç gəlir ki. Bilsək nə vaxt gəlir...
- Axı saat 21:15-i göstərir, o niyə gecikir?
- Bu saat həmişə 21:15-i göstərir.

Bu, tamaşanın kulminasiyasıdır, hadisələr bundan sonra açılmağa başlayır. Məlum olur ki, birinci sənişin ömrü boyu o qatarı gözləyir, bələdçi də həmçinin, amma onları heç kim görmür. Bu vağzal həm var, amma həm də yoxdur.

Stansiyaya yeni gələn sənişin suallarına cavab axtarır, əvvəlki isə artıq o sualların cavabını tapıb və sadəcə, getmək istəyir. Birlikdə musiqiyə qulaq asır, kitab oxuyur, yağışda islanırlar, zövq almağa çalışırlar. Fəqət, bütün bunlara bələdçi imkan vermir. Onun yerli-yersiz çaldığı fit, söhbətə müdaxiləsi, “burada mənim iradəm olmadan hərəkət etmək olmaz” jesti hər iki qonağı bezdirir. Qatarsa gəlmir ki, gəlmir. Bələdçi onların seyr etdikləri ulduzları görmür, çünki kainatdan bixəbərdir. Onun kainatı balaca vağzaldan ibarətdir.

Qatarı gəlməyən, bileti alınmayan vağzalda arabir çalınan fit bələdçinin mövcudluğunun, hakimi-mütləqliyinin təzahürüdür.

Bütün bunlar bir gerçəyi əks etdirir: “Hamımızın bir vağzal var, bir az böyük, bir az kiçik. Hər birimiz o vağzalda bizi aparacaq qatarı gözləyirik”.

Nəhayət, qatarın səsi eşidilir. Uzun bir fit çalınır və ətraf qaranlığa bürünür. Səsdən aydın olur ki, qatar gəlib keçdi. Ətraf işıqlananda isə iki nəfərdən biri görünür. İkincisi qatarın gəldiyini bilib, keçdiyini isə görməyib.

Hamımızın öz vağzalımızda gözlədiyimiz o qatar hər dəfə yalnız birimizi aparır. Yerdə qalan onun əyləşdiyi yerdə oturub gözləyir və yanında başqa biri növbəyə dayanır, çoxlu suallar verir, anlamağa çalışır. Heç kim o qatarın vaxtını, gəlib-gəlməyəcəyini bilmir. Amma o qatar mütləq gələcək...

Xatırladaq ki, əsərin müəllifi Toyğun Orbay 1956-cı ildə İstanbulda anadan olub. 1973-cü ildə Ankara Elm Liseyini, 1979-cu ildə Ankara Universitetinin tibb fakültəsini bitirib. 2007-ci ilə qədər Qazi Universiteti tibb fakültəsinin neyrocərrahiyyə kafedrasında elmi işçi, assistent, dosent və professor vəzifələrində işləyib.

Rəssamlıq və heykəltəraşlıqda da məşğul olan, bugüncədə 17 fərdi sərəjisi keçirilən Orbayın yazdığı “Mat” və “İyirmi bir on beş qatarı” pyesləri 2001–2002-ci illərdə Ankara və İstanbul Dövlət teatrlarında, eləcə də Türkiyənin bir çox digər şəhərlərində səhnələşdirilib. “İyirmi bir on beş qatarı” Azərbaycanda ilk dəfə 2016–2017-ci illər mövsümündə Dövlət Akademik Dram Teatrında oynanıb.

Ramilə QURBANLI
XQ

Sağlamlıq

Parkinsonun sirri açılır

Florida Dövlət Universitetinin amerikalı nevroloqları Parkinson xəstəliyini səbəb olan genetik mutasiya aşkar ediblər. Tədqiqat “The Lancet Neurology (TLN)” elmi jurnalında dərc olunub.

Parkinson xəstəliyi davamlı olaraq irəliləyən neyrodegenerativ hərəkət pozğunluğudur. O, hərəkətsizliyə və demensiya səbəb olur, insanın fəaliyyət qabiliyyətini tədricən pozur. Xəstəliyin müalicəsi olmasa da, onun gedişatını ləngitmək mümkündür.

Alimlərin fikrincə, bu gün 92-dən çox DNT bölməsi məlumdur ki, onlarda potensial olaraq xəstəliklə əlaqəli 350-yə yaxın gen var. Bununla belə, bu genlərin hər birinin ayrı-ayrılıqda öyrənilməsi əhəmiyyətli nəticələr vermir, çünki onların parkinson xəstəliyinin inkişafında rolu minimaldır.

Komanda yeni analiz metodundan istifadə edərək “RAB32 Ser71Arg” adlı gendə yeni mutasiya müəyyən edib. O, Kanada, Fransa, Almaniya, İtaliya, Polşa, Türkiyə, Tunis, ABŞ və Böyük Britaniya da daxil olmaqla 13 insanda aşkar edilib.

Araşdırmadan məlum olub ki, “RAB32 Ser71Arg” mutasiyasının bütün daşıyıcılarının hamısı uzaq qohumdur. Tədqiqatçıların müəyyən etdiyi hər bir yeni gen parkinson xəstəliyini proqnozlaşdırmaq və qarşısını almaq qabiliyyətini əhəmiyyətli dərəcədə təkmilləşdirə bilər.

Z.HÜSEYNLI
XQ

Həyatın içindən

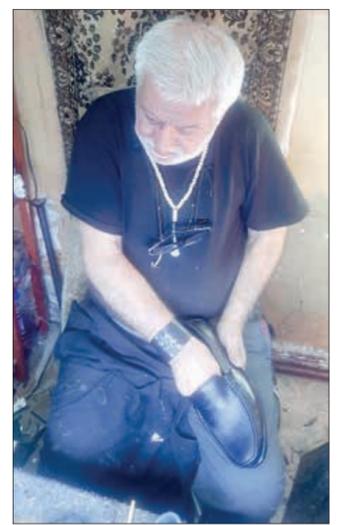
“3 qəpiklik” xoşbəxtlik

Hər səhər paytaxtın mərkəzində yerləşən Nizami küçəsindəki kiçik köşkün qapısını öz əlləri ilə açır, axşamlar isə bağlayır. Köşkün hardasa 2 metr uzunluğu, 1 metrədən bir az eni var. Sol tərəfdə isə 2 kiçik lampa yanır. Düz 36 ildir ki, bu ünvandadır...

“Sən demə, xoşbəxt olmaq üçün gənş, dəbdəbəli saraylara, böyük iş otaqlarına ehtiyac yoxmuş. Mən 3–4 kavadratmetrik iş otağında, neçə ildən bəri yaşadığım mənzildə özümü çox xoşbəxt hiss edirəm”, – deyər Arif Ağatəlibov söhbət açır.

Əmək fəaliyyətinə isə daha əvvəl–1971-ci ildə başlayıb. 1967-ci ildə oxuduğu 39 nömrəli məktəbin 8-ci sinfini bitirəndən sonra 16 nömrəli texniki-peşə məktəbinə üz tutub. 3 il yarım çəkməçi peşəsinin incəliklərinə yiyələnib. Bir müddət “Dəb evi”ndə işləyib. Bir ildən sonra hərbi xidmətə gedib. Qayıdandan sonra yenə də sevimli peşəsi ilə məşğul olub. 54 ilə yaxındır mix, çərik, iynə-sap, qayıq və kəlbətin əlindədir.

Arif kişi ömrü yolundan danışır: – Ailə vəziyyətimiz elə idi ki, toy etməyə, gəlin gətirməyə imkanımız yox idi. Həmişə zarafatla deyirəm ki, mən öz xoşbəxtliyimi 3 qəpiyə əldə etmişəm. Elmira xanımla qarara gəldik ki, tramvaya minib qaçaq. O vaxt tramvayın qiyməti 3 qəpik idi. Qoşulub qaçdıq və onu tramvayla Zığ yolunun üstündə Tağıyev kombinatının yanından yaşayan dayımgilə apardım... İndi 50 ilə yaxındır ki, bir damın altında can deyib, can eşidirik. Tale bizə 3

qız övladı bəxş edib. Böyük qızım Arifə evdar qadındır, ortancıl Akifə Moskvada yaşayır, kiçiyimiz Ağabacı isə həkimdir. 6 nəvəm var, 2 nəvəm ali tibbi təhsil alır. Kiçik nəvəm Canulyanın 5, Baturayın 10 yaşı var.

Onun müştəriləri arasında məşhur futbolçu Anatoli Banişevski, bəstəkar Emin Sabitoğlu, Xalq artisti Mobil Əhmədov, rejissor Oqtay Mirqasimov kimi bir çox tanınmışlar olub.

72 yaşlı çəkməçinin təbircə desək, gözəllik ayaqqabıdan başlayır, çünki ən gözəl geyim də yaraşsız, səliqəsiz görünən ayaqqabı ilə görkəmini itirir. Çarından tutmuş təbii dəridən ən müasir ayaqqabılara qədər müxtəlif ayaq geyimləri tikən Arif Ağatəlibov isə bu gözəlliyin təminatçısıdır və onun keşiyində dayanan sadə bir sənətkardır.

Süleyman QARADAĞLI

Hava

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin verdiyi məlumata əsasən, mayın 16-da Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişkən buludlu olacağı, arabir tutulacağı, günün birinci yarısında bəzi yerlərdə arabir yağış yağacağı gözlənilir. Səhər yarımadasının bəzi yerlərində qısa müddətə intensivləşəcəyi, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Şimal-şərq küləyi əsəcək.

Gecə 10-13°, gündüz 15-20° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 765 mm civə sütunu, nisbi rütubət gecə 60-65°, gündüz 70-75 faiz olacaq. Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə arabir yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv olacağı, şim-

Gün yağıntılı və dumanlı keçəcək

şək çaxacağı, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə arabir duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın

temperaturu gecə 10-14°, gündüz 15-20°, dağlarda gecə 3-8°, gündüz 8-13° isti olacaq.

Q.QASIMOV
XQ

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi Geologiya və Geofizika İnstitutunun kollektivi institutun hidrogeologiya və geokologiya şöbəsinin baş elmi işçisi, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru

YUSİF İSRAFILOVUN

vəfatından kədərli xəbərini bildirir, mərhumun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznlə başsağlığı verir.

Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafil Hüseynov Zaur və Tofiq Qasimovlara əzizləri

POLAD MÜƏLLİMİN

vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:
Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75 Mühəssibathq: 498-85-29
Məsul katib: 493-61-02 E-mail: xalqazeti@gmail.com
Texniki şöbə: 493-59-64 info@xalqazeti.az

+994(51) 280-16-44

“Xalq qəzeti”nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:
AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şahadətəmə 022273

İNDEKS
TİRAJ
SİFARİŞ
QIYMƏTİ

0282
3937
962
60 qəpik

Növbətçi redaktor
Tahir AYDINOĞLU
Çapa imzalanmışdır 00:00